

KOROŠKI

svižinar

GLASILO RAVENSKIH ŽELEZARJEV

Leto XIII.

Ravne na Koroškem, 23. avgusta 1963.

Štev. 9-10

Danes torej
nekaž več zelenja

Grad smo zajeli
in nekaj
razkošnih poganjkov
po tovarni

NAŠA BREZA

Pravzaprav velika breza, ki senči vratarnico na postaji in siplje hlad na pot do ravnice tovarne. Skoro meter debela, 30 metrov višine in 20 metrov košatiže. Ampak opis ni nič, ta vodomat zelenja je treba gledati še in še, zato smo ga dali na prvo poletno stran

IVO KOHLENBRAND

V I. polletju smo zmagali

Za nami je prva polovica letošnjega poslovnega leta. Uspehi, ki smo jih dosegli v teh prvih šestih mesecih, so v grobem naslednji:

Po fizičnem obsegu so posamezne proizvodne ekonomske enote dosegle v primerjavi s planom oziroma enakim obdobjem preteklega leta naslednji rezultat:

Ekonomska enota	Indeksi	
	v odnosu na plan 1963	v odnosu na I. polletje 1962
Topilnica	96,6	116,2
Livarna	109,9	123,4
Valjarna	100,9	107,9
Vlečeno in luščeno jeklo	66,0	825,0
Težka kovačnica	86,5	93,2
Lahka kovačnica	100,6	115,4
Mehanična delavnica	97,4	119,7
Vzmetarna	101,5	101,2
Celo podjetje	97,9	111,8

Zaostanek se kaže torej le v težki kovačnici, ki pa bo lahko ta manjko nadoknadila po izpolnitvi proizvodnih naprav.

Vzporedno s povečano proizvodnjo je tekla tudi prodaja naših artiklov. Tako smo prodali za 7.213,2 milijona dinarjev proizvodov, kar je 14,1 % več kot v lanskem I. polletju.

Boris Kraigher, podpredsednik ZIS, je 11. junija kot predsednik odbora za splošne gospodarske zadeve ZIS in tedaj kot kandidat za poslanca v zvezni zbor zvezne ljudske skupščine govoril na Ravnah predstavnikom štirih naših občin. Levo predsednik okrajnega odbora SZDL Zvone Cajnko ter predsednik občinskega odbora SZDL Ravne na Koroškem Jože Kolmančič

Od tega je bilo prodano na inozemskem tržišču za 997,9 milijona dinarjev ali za 21,4 % več kot v enakem obdobju lanskega leta. Ta delež izvoza predstavlja 13,8 % skupne realizacije in se z njim lahko pohvali le malo podjetij.

Medtem ko smo še v lanskem letu z izvozom reševali težko situacijo, je letošnja visoka domača konjunktura povzročila v nekaterih ekonomskih enotah pravi odpor do sprejema naročil za izvoz. Sklenjene pogodbe za izvoz v II. polletju so prav zaskrbljujoče in je veliko vprašanje, kako se bomo lahko vsaj približali že tako rebalansiranemu izvoznemu planu.

Posamezne ekonomske enote so dosegle v pogledu prodaje naslednji uspeh:

Ekonomska enota	Indeksi	
	v odnosu na plan 1963	v odnosu na I. polletje 1962
Valjarna	125,4	130,3
Vlečeno in luščeno jeklo	64,5	179,8
Težka kovačnica	101,0	104,8
Livarna	119,4	122,1
Lahka kovačnica	318,1	132,6
Mehanična delavnica	104,3	109,8
Vzmetarna	96,7	97,2
Celo podjetje	110,2	113,5

Tudi podatki o doseženi produktivnosti v tem obdobju kažejo ponoven napredek. Le-ta se je namreč povečala od lanskega I. polletja, ko smo dosegali 3,75 t proizvodnje na zaposlenega mesečno, na 4,13 t v letošnjem I. polletju, kar predstavlja porast za 10,1 %.

Se večji porast pa je dosežen v produktivnosti, merjeni na osnovi vrednostnih pokazateljev, t. j. s pomočjo dosežene vrednosti prodane proizvodnje po zaposlenem, kjer se kaže porast za 10,7 %.

Doseženi poslovni rezultat pa bi bil lahko še boljši, če ne bi pri tako povečani proizvodnji narastel tudi izmeček. Le-ta je večji v primerjavi z lanskim I. polletjem, če ga računamo na skupno proizvodnjo, za 15,2 % oziroma za 17,8 %, če ga računamo na blagovno proizvodnjo.

Po posameznih proizvodnih ekonomskih enotah izgleda izmeček v obeh primerjalnih dobah takole:

Ekonomska enota	Izmeček v %		Indeks (1962 = 100)
	I. polletje 1962	I. polletje 1963	
Topilnica	3,47	3,45	99,4
Livarna	4,97	4,77	95,9
Valjarna	0,58	0,92	242,0
Kovačnica	1,23	2,62	213,0
Vzmetarna	0,02	0,24	1.200,0
Meh. delavnica	0,58	0,39	102,6
Celo podjetje na skupno proizvodnjo	2,17	2,50	115,2

Celo podjetje

na blagovno proizvodnjo	8,15	9,61	117,8
-------------------------	------	------	-------

Iz teh osnovnih podatkov bi sledilo, da si je naš kolektiv (saj smo imeli na razpolago približno iste kapacitete kot v lanskem letu) znatno bolj prizadeval za povečanje učinkovitosti gospodarjenja kot lani. Vendar temu ni čisto tako. V precejšnji meri se imamo letos za dosežene rezultate zahvaliti tudi celotnemu gibanju jugoslovanskega gospodarstva. Namreč: v I. polletju 1961. leta smo dosegli 6.813,7 milij. dinarjev realizacije. V II. polletju istega leta pa je ta kot posledica izpolnjenega gospodarskega sistema, ki je v prvem obdobju znatno sprostil uvoz, padla na 6.182,6 milij. dinarjev. V I. polletju 1962. leta smo že dosegli 6.320,3 milij. dinarjev realizacije. To nam je uspelo, ker smo se pričeli hitro prilagajati novim tržnim pogojem. Še bolj pa smo to pokazali v II. polletju lanskega leta, ko smo realizacijo spet dvignili na 6.630,5 milij. dinarjev. Če to gibanje realizacije v preteklih dveh letih gledamo z indeksi, pri čemer vzamemo I. polletje 1961 za 100, vidimo naslednje:

I. polletje 1961	100,0
II. polletje 1961	90,8
I. polletje 1962	92,8
II. polletje 1962	97,4
I. polletje 1963	106,0!

Iz gornjega se vidi, da smo šele v letošnjem I. polletju dosegli višino realizacije iz I. polletja 1961, oziroma da smo s tem dosegli spet rekordno polletno prodajo naših proizvodov.

Našteti podatki jasno kažejo, da je nihanje našega obsega poslovanja v precejšnji meri odvisno tudi od nihanja oziroma gibanja celotnega jugoslovanskega gospodarstva. Državni ukrepi, ki so znatno zmanjšali uvoz, razne olajšave, ki so jih gospodarske organizacije dobile pri obratnih sredstvih, ter povečanje izvoza v letošnjem letu je imelo za posledico povečano povpraševanje za našimi proizvodi. Zato ne bi bilo prav, da bi to ugodno konjunkturo in pomanjkanje naših izdelkov na domačem trgu izkoristili in poslabšali poslovne odnose z našimi odjemalci. Znatno smo namreč zaostali z dobavnimi roki, pa tudi s kvaliteto ne moremo biti zadovoljni.

Ob doseženem poslovnem uspehu ali natančneje rečeno: ob doseženi realizaciji, ki je osnova v našem sistemu delitve osebnih dohodkov, bodo tudi osebni dohodki, razdeljeni med zaposlene v letošnjem I. polletju, večji od lanskega I. polletja obračunanih za 14 %.

Pri tem bodo povprečni osebni dohodki, ki so znašali lani v I. polletju 36.125 dinarjev, znašali v letošnjem I. polletju že 40.311 din na zaposlenega mesečno; to pa predstavlja porast za 11,4 %.

VARUJMO OČI

Opozorilo našega obratnega zdravnika dr. B. Celcerja

Pri vsakdanjem delu v obratni ambulanti smo se že kar navadili na to, da nam prihajajo sodelavci s to ali ono očesno poškodbo. V zadnjih dveh mesecih pa postaja ta pojav tako pogost, da smo kar presenečeni, če mine kakšen dan brez tega. Ker gre za poškodbe zares dragocene in nenadomestljivega organa, je stvar vredna posebnega opozorila.

V prvem polletju 1963 kažejo številke takole:

januarja	16 očesnih poškodb
februarja	10
marca	12
aprila	18
maja	20
junija	26 (!)

S kakšnimi poškodbami imamo opravka?

TUJKI V OČESU

Pri brušenju, struženju, peskanju, mehničnem čiščenju s pnevmatskim orodjem, rezkanju, varjenju in kovanju pogosto odletavajo drobci, ki z veliko silo lahko priletijo v nezaščiten oko. Beločnica, ki je pokrita z veznico, je nekoliko bolj odporna, in jo poškodujejo le večji in hitrejši delci. Drugače pa je pri roženici (prozoren, izbočen del očesa, ki prekriva šarenico in pupilo): vanjo se zarijejo tudi manjši in lažji drobci, poškodujejo nežno tkivo in povzročajo takoj ali pozneje hudo sklenjenje, srbenje in bolečine z vnetno reakcijo celotne okolne veznice. Sledi obvezno mencanje in trenje očesa, neredko poskušajo dobronamerni sodelavci tujek odstraniti že v obratu (po stanju očesa bi človek pozneje sodil, da pri tem uporabljajo dleta in kombinirke) in pogosto pride tak nesrečnik k nam šele drugi ali tretji dan, ko je oko že krepko vneto in razboleno. Železni drobec se ta čas že globlje pogrezne v tkivo roženice in se obda s kolobarjem rje. Razumljivo je, da je pomoč potem precej bolj otežkočena, in je marsikdaj potreben celo daljši bolniški stalež.

Niso redki primeri, da se isti sodelavci oglasijo med letom 3- do 5-krat s tujkom v očesu. Posledic tega seveda ne gre podcenjevati: vsak tujek, ki količkaj globlje prodre v roženico, poškoduje tkivo. Nestrokovne manipulacije okoli očesa na delovnem mestu poškodbo še poslabšajo. V ambulantni odstranjujemo tujek z ostrimi instrumenti — in pri glo-

bokih ter zanemarjenih tujkih se je — kljub vsej pazljivosti in strokovnemu ravnanju — težko izogniti dodatnim poškodbam. Posledice so drobne, včasih nevidne brazgotine na površini roženice, ki jih pacienti zaznavajo kot drobne mušice pred očesom.

Vsak fotograf skrbno pazi na to, da leče svojega aparata niti najmanj ne opraska, ker je s tem optika takoj manj vredna. Vsaka »praska« na roženici prav tako zmanjšuje vrednost očesa in pri štirih ali petih brazgotinah na istem očesu je vid lahko oslavljen za 50 do 35 %. Kaj to pomeni za kvalificiranega strugarja ali rezkarja — ni potrebno pojasnjevati.

Posebno nevarni so drobci, ki odletavajo izpod ročnih in mehanskih kladiv ali pa pri udrihanju po »razcvetenju« glavi jeklenega dleta. Energija, ki učinkuje na razmeroma majhno ploskev, povzroča, da odletavajo ostrorobi in po navadi ploščati drobci s hitrostjo in prodornostjo izstrelka. Neredko prebijajo obleko in kožo in prodrejo celo v telesne votline. Tem bolj katastrofalen učinek je seveda, če zadenejo oko.

Redno pri tem prebijejo očesno zrklo in se ustavijo bodisi v sprednjem očesnem prekatu ali pa v združeni steklovini v notranjosti očesa. V trenutku nezgode sicer zaskeli, potem pa nekaj dni ni skoraj nobenih bolečin, in nepozorni ponesrečenec lahko nezgodo celo spregleda, če ni večje probojne rane v zrklu ali krvavitve pod veznico. Ko se pozneje pojavijo ključajoče bolečine, je to po navadi že znak vnetja, ki se zelo pogosto konča z izgubo očesa. Celó več: če zdravnik pravočasno ne odstrani poškodovanega očesa, lahko vnetje ugonobi tudi drugo oko.

UDARNINE OČESA

Direktne udarnine nastanejo ob delovanju tope sile na očesno zrklo. Pri nas so to manj pogoste, vendar nič manj nepotrebne poškodbe. Priložnosti je kar precej: opletajoče verige žerjava, pokanje nosilnih vrvi, odskakanje slabo vpetih kosov v stružnicah, nezavarovani štrleči deli in ročice strojev, na pol odprte oknice in vrata, slabo razsvetljeni prostori, komolci in roke nerodnega ali bojevitega sodelavca. Ker je oko pogreznjeno in zaščiteno v očesni votlini, prizadenejo rahlejši udarci le okolno očesno tkivo. Oko je podpluto (modrice, »monokli«) in zaradi otekanja vek včasih popolnoma zaprto. Pri udarninah, ki prizadenejo zrklo samo, pa smo pri nas registrirali že vse stopnje — od manjše ali večje krvavitve pod veznico do popolnega zmečkanja vsega zrkla.

Indirektne udarnine očesa so običajno posledica udarcev v glavo, padcev z višine, pretresa možgan itd. Zrklo se v svoji votlini pretrese, poškoduje, pride do krvavitve v steklovini ali pa celo do delnega odlučanja in raztrganja mrežnice — svetlobno občutljive plasti v ozadju očesa, ki nam pravzaprav omogoča gledanje. Gre seveda za težko poškodbo, ki je — na srečo — doslej nismo imeli. Nimamo pa seveda nobenega zagotovila, da nam bo tudi v bodoče prihranjena.

POŠKODBE OČESA ZARADI ŽARČENJA

Žarčenja določenih valovnih dolžin elektromagnetskega spektra lahko poškodujejo oko. Sem spadata oba nevidna dela spektra — infrardeči in ultravijolič-

Naš prvi sekretar Miha Marinko in bosenski prvak Đuro Pucar sta na krajšem obhodu po Sloveniji obiskala tudi našo tovarno. Na sliki pred registrirno tablo, kjer beležimo uspehe dela

Doseženi poslovni uspeh letošnjega I. polletja kaže, da realizacija letošnje planske obveznosti, ki smo si jo postavili v poslovnem planu podjetja v višini 14,5 milijarde din, ni več problematična. Po doseženih rezultatih samega II. kvartala pa lahko računamo, da bo izpolnjena že na starih kapacitetah, medtem ko bi moral biti minimum naše letne realizacije ob aktiviranju novih kapacitet srednje proge in kovačnice na 15 milijardah.

S prizadevanjem nas vseh pa bomo dosegli tudi to!

Sploh nihče ni mogel razvozlati te slike. Pa smo spet stopili do upokojenega valjarskega mojstra Roženka, ki se je s svojimi 83 leti pravkar vrnil z Uršlje gore, nataknil očala in razbral takole: Od leve na desno sedijo: Franc Zorc, Franc Landsman, nepoznan, mojster Johan Majerhofer, mojster Leopold Widman, Jožef Legner, naprej pa dva nepoznana, kakor tudi oba, ki ležita spredaj. Zada pa stopijo: Jožef Kajzer, Henrik Korat, Ulbing, Čremečnik, Papež, Jože Vapotnik, Jurij Lesjak, nepoznan, Henrik Mitznik, Miha Mihelič, Franc Mihelič, Leopold Kotnik in Ernst Pipan (še živi v Avstriji). Kar vsi od kraja so nosili značilne strugarsko-ključavničarske kape

ni. Infrardeče žarenje so pravzaprav toplotni žarki, ki pri dolgotrajnejšem učinkovanju (gledanje v žareča žrela peči) lahko poškodujejo očesno lečo v smislu tako imenovane katarakte: leča se zamotni, kaže na zadnji ploskvi različno velike neprozorne lise in zaradi tega vid seveda lahko znatno oslabi ali celo ugasne. Te vrste očesne poškodbe opazimo pri nas predvsem pri starih, upokojenih železarjih, ki so delali brez posebnega opozorila in brez kakršne koli zaščite.

Bolj pogosta je poškodba z ultravijoličnimi žarki, posebno pri varilcih, ki delajo brez zaščitnih očal ali obraznega ščitnika. Tudi nekajminutna izpostavljenost svetlobi varilnega aparata že lahko povzroči sklenje, solzenje in vnetno rdečino veznic. Pri daljši izpostavljenosti pa postanejo ti znaki bolj izraziti in trajni, pridruži se pa tudi začasna oslabeitev vida ali celo oslepitev.

Varilci pri nas so večinoma kvalificirani in kot taki tudi opozorjeni na to nevarnost. Nezgode se dogajajo predvsem priučenim in priložnostnim varilcem, slučajnim gledavcem in pa (precej pogosto) sodelavcem, ki delajo v bližini varilec, in ki dobijo svojo dozo žarkov tako rekoč »s strani«, ne da bi se tega prav zavedali.

V letošnjem letu je bilo pri nas šest poškodb oči z UV žarki. Vse nezgode pri delu so bolj ali manj nepotrebne — ta pa spada med najbolj nepotrebne, ker je možna enostavna in učinkovita zaščita.

KEMIČNE POŠKODBE OČES

Razmeroma redke, vendar tembolj nevarne. Razjedajoče kemikalije kaj hitro opravijo z občutljivo površino očesa in — če ni dovolj hitre pomoči — naglo napredujejo v globino. Posebno luži (lužine, apno, malta) imajo to neprijetno lastnost.

Zaradi težkih in obsežnih razdejanj očesa, ki jih povzročajo kemikalije, je pri ravnanju z njimi treba prav posebne pozornosti.

PREVENTIVA OČESNIH NEZGOD

Tisočkrat ponovljen izrek, da je preprečevati boljše kot zdraviti, je ravno pri očesnih poškodbah posebno aktualen. Izpostavljenost očesni poškodbi raste z vsakim korakom napredujoče industrializacije, z vsakim novim delovnim mestom in z vsakim novosprejetim delavcem, ki je bil morda nedosledno in površno opozorjen na nevarnosti.

Srednjeveške ceste, mesta in cerkvena stopnišča so bila polna slepcev, ki so jih onesrečili trahom, kapavično vnetje veznic in črne koze. Danes so pri nas te bolezni premagane, na pohodu pa je epidemija poškodb doma, v prometu in industriji. Naše ambulate in očesni oddelki se polnijo s pacienti, ki jim je trenutek malomarnosti, nepazljivosti, lahkomiselnosti ali nesrečen stik okoliščin ogrozil najdragocenejše — njihov vid.

Narava očesnih poškodb je takšna, da smo po dogodku postavljeni pred izvršeno dejstvo, in da pri okvarah tako visoko diferenciranega organa lahko z medicinske plati le preprečimo ali omilimo nadaljnje posledice. S protetičnimi nadomestki kot pri drugih oblikah invalidnosti pa sodobna znanost žal še ne razpolaga. Ravno zato pada vsa teža borbe proti očesnim nezgodam na preprečevanje, na preventivno delo.

Začeti bi bilo treba že pri sprejemu novega delavca. Z uvajanjem, poučevanjem, opozarjanjem na nevarnosti. Nekaj tega dela opravijo že uvajalni seminarji za novosprejete pri izobraževalnih centrih. Vendar se vsega ne da povedati v nekaj urah. Doseči bi bilo treba, da se ne bi le obratovodja in mojster, marveč vsak sodelavec počutil odgovornega za svojega tovariša pri delu.

Zaščitne naprave so danes izpopolnjene skoraj do skrajnosti, in vendar so brez haska, če niso ustrezno uporabljene. Glavni faktor pri vseh nezgodah postaja danes vse bolj in bolj človek sam: nepoučen, lahkomiseln, pretirano samozavesten, površen, strokovno nesposoben,

malomaren, asocialen, obremenjen z vsemi mogočimi duševnimi in telesnimi pomanjkljivostmi. Pri takem človeku naj bi bilo odslej težišče dela, tukaj bo potrebno še veliko oblikovanja, piljenja in izpopolnjevanja ter predvsem aktivnega sodelovanja vsakega posebej.

Tujki v očeh obsegajo nad 75 % vseh očesnih poškodb pri nas. Dober del letih bi preprečila ali vsaj omilila dosledna uporaba zaščitnih očal. Čeprav morda niso tako popolna, kot bi lahko bila, čeprav se ponesrečenci tu in tam pritožujejo, da so tujek »ujeli« skozi ventilacijske odprtine ob straneh očal, čeprav se stekla hitro zarosijo in zamažejo — vendar ob skrbnem vzdrževanju in dosledni uporabi predstavljajo le zaščitno sredstvo, ki ga ne gre podcenjevati. Pri novih strojih montirajo pogosto zaščitna stekla kar nad ogrožajočimi deli, vendar je tudi tukaj potrebno redno čiščenje, po drugi strani pa pri pregosti razporeditvi strojev lahko ogrožajo sodelavca delci s sosednjega stroja.

Udarnine očesa so redkejše, vendar nič manj nevarne. Zaščita je predvsem v dobri organizaciji dela, v izvežbanosti cele skupine, v zadostni osvetlitvi prostora — skratka v urejenih delovnih pogojih.

Zaščita pred žarčenji in kemičnimi poškodbami je razmeroma enostavna: zaščitna stekla, očala, maske itd. Boleča točka pri vsem prizadevanju je zopet človek sam, njegovo podcenjevanje nevarnosti in varnostnih ukrepov, njegova nonšalantnost in komoditeta.

ZAKLJUČEK

Nezgoda pri delu ni le odtrganje roke, noge ali glave. Nezgode so tudi drobne vsakdanje poškodbe, odrgrnine, ureznine, prav tako pa seveda tudi majhne poškodbe oči — pripetljaji torej, ki se redko registrirajo, in ki jih morda jemljeta resno le HTV služba in zdravnik. Vsaka situacija, ki bi lahko privedla do nezgode, bi morala biti resno opozorilo. Nihče ne more zagotoviti, da med tisočnimi drobci, ki pršijo izpod brusa ali kladiva, ni večjega, ostrorobega drobca, ki bi nam lahko vzel vid.

Nešteto drobnih reči gledamo in se jih veselimo vsak dan znova: valovanje trav pod poletnim nebom, trepetanja sončnih iskric v laseh naših otrok, žarenja jesenskega gozda in bleščečih čudežev zimskega jutra. Mar se nam zares ne izplača ohraniti vsega tega z malo več previdnosti in pozornosti?

Nikar, nikar tako...

Nikar ne navijajmo tako teh cen. Nima smisla in nikomur ne koristi, ker je treba potem spet na drugi strani dodajati. Če kje kaj uide za kak odstotek, ne zaokrožujmo potem še višje. Od draginje vendar nima nihče ničesar, ker potegne zmerom vse s seboj. Mnogo bolj potrebno in prav bo, da se usedemo k raziskavam, kako znižati cene. Samo to je pozitivno delo, samo to je sveilo za ljudi in domovino, navijanje pa pustimo. Železarna je na primer že pred dvema letoma znižala cene jeklu za 15 %, a vse okoli je — čisto nerazumljivo — plavalo naprej na višje.

Direktor Gregor Klančnik — 50-letnik

in 18 let na čelu koroških fužin

7. novembra 1965 — torej toliko prej, preden bo izšla naslednja številka našega lista, bo obhajal direktor Klančnik svoj peldeseti rojstni dan. »Obhajal« je sicer preveč rečeno, ker za kaj takega nima ne smisla ne časa, ampak mimo ne bo mogel. »To ni nič,« bo rekel, »in ne spada v list...!« Vseeno pa bi zabeležili to doživetje prvega zadolženca in oratarja koroških fužin, da bi jubilanu skupno čestitali in mu vsaj ob tej priložnosti zapisali skupno zahvalo.

Z iztekom leta bo namreč tudi 18 let, ko je prišel v tedanji Guštanj z gotovo nalogo, predvsem pa s svojim razgledom, s pogumom in konceptom, kakršne so te stoletne fužine tudi čakale, kajti hranile so kal napredka in se v svoji tradiciji utemeljevale za novo rast. V Guštanj so odredili prvega skrbnika, hitro se je raz-

gledal ter vključil te stoletne izkušnje v korak nove Jugoslavije.

Od kraja je bival kar v takem štiblcu v gostišču ter delil sobo z drugimi dodeljenci in s kurirji. — Ta reč se bo že napravila, samo da gre tovarna po načrtu naprej... S svojim talentom, prirojeno hitrim razgledom, smotrnimi raziskavami in realnimi zaključki ter nikoli omejenim delovnim dnem je organiziral poverjeno delo, ustvaril zaupanje in šel s kolektivom od prvega dne zares dosledno — naprej.

Posameznosti moramo izpustiti, toliko je tega. Po 18 letih Klančnikovega vodstvenega sodelovanja so tu Ravne na Koroškem, ki so na vseh področjih daleč naprej od Guštanj. Vsaj 12-krat je izpod kladih vsega več in rast je zasnovana za naprej. Po ravenskih domovih je 800 ko-

palnic — ob njegovem začetku so bile tri itd. V tej preobrazbi je odločen kos direktorjevega poslanstva, njegove sposobnosti, prizadevanja ter oživetja v fužine in kraj.

Jubilant je bil vso dobo prvi tekač tudi za druge spodbude. Športno je prinesel s seboj in jo tu razširil. Član mednarodne FIS, zvezni kapetan za smuške teke in sam prvi tekač tudi po koroških smučinah je spodbudil nove pristaše. Jubilant je bil tudi spodbudnik Turističnega društva in je za nadaljnji korak — predsednik izvršnega odbora aktiva za rekreacijske naprave v območju Uršlje gore. V svojem železarskem svetu je član izvršnega odbora Združenja jugoslovanskih železarn, predsednik strokovnega sveta Metalurškega inštituta, član uprav okrajne in republiške gospodarske zbornice ter predsednik sekcije za metalurgijo in član agencije za tehniško pomoč. Skozi deset let je bil republiški in zvezni poslanec. Doma je še predsednik sveta Studijske knjižnice ter vsestranski pobornik naštetih spodbud za napredek dela in kraja.

Dosti! Pozitivna zavest vseh ob tem mejniku, topla zahvala za storjeno ter iskrena želja nadaljnjega skupnega tako uspešnega dela so naše najprisrčnejše godovno poščilo ob življenjskem jubileju.

~~~~~

V PRIHODNJI ŠTEVILKI

bomo zabeležili predvsem vse tisto, kar je v današnji izostalo, pa še toliko tega iz naših obratov in o našem delu.

Predvsem pa bo v prihodnji številki beseda o koroškem železarstvu. Povedali bomo o tej tradiciji — skozi smo odlašali — ki ni kar takó. 22 plavžev je gorelo v naši sosesčini svoje dni in je Koroška proizvedla skoro več železa kot takrat Anglija.

Direktor Tehniškega muzeja Slovenije, inž. Marjan Vidmar, in naš sodelavec, književnik Marjan Kolar, sta nedavno obiskala te kraje ter zabeležila pomembnosti železarske zgodovine. Prihodnja številka našega lista bo torej zapisek iz našega ožjega železarskega sveta, ki začneja tam pred 2600 leti. Na svetu ni veliko takega.

STATUT PODJETJA

Temeljni akt države je ustava. Ta je nedavno osvojena v izrednem, naprednem zajetju.

Gospodarske organizacije pa morajo dopolniti statute, s katerimi bodo določile osnovna načela za delo in odnose v podjetju. Tudi pri nas ta osnutek vestno pripravljamo in bo kmalu na razpravi za vse take dopolnitve.

Vsi bomo sodelovali za čim popolnejšo obliko teh pravil dela in življenja naše železarske skupnosti.

Ajnžik:

Ob gradnji ceste Tolsti vrh - Strojna

DEŽELA BO BLIŽE — CENEJŠA, SVETLEJŠA

Vsestranski razvoj v naši socialistični domovini gre s tako hitrim tempom naprej, da ga kratkoma ne dohajamo več. Podoba je, da za tako nagel razvoj v nekaterih primerih nismo niti dovolj zreli. Prav posebno se razvijajo kraji z močno industrijo, kot na primer Mežiška dolina in centri takšnih področij, kot so pri nas Ravne, Prevalje, Mežica in Črna, so naravnost spremenili svojo podobo. Najbolj očitno je to za Ravne, ki so poleg močne industrije postale tudi upravno središče Mežiške doline. Tu se širijo tovarniški obrati, mehanizira se proizvodnja, kot gobe po dežju rastejo nove stanovanjske hišice, bloki in celo nebotičniki. Imamo že asfaltirane in razsvetljene ulice. Toda kaj bi naštevali, saj to vsak dan vidimo. V načrtu je gradnja novega mestnega središča v starem delu mesta, v načrtu je še gradnja mnogih novih stanovanjskih naselij. V tridesetih letih se bo število prebivalstva na Ravnah podvojilo.

Spričo tako ogromnega napredka je prav oziroma je nujno potrebno, da vzporedno z ostalo izgradnjo mislimo tudi na ceste. Ni

namreč dovolj, da imajo ti centri asfaltirane in razsvetljene ulice, da so povezani med seboj, da so povezani z ostalimi kraji in republikami (pri nas nova severna magistrala). Razvoj zahteva, da so centri povezani tudi z okoliškimi kraji, z zaledjem.

Za gradnjo novih oziroma obnovo že obstoječih okoliških cest so doslej občine bore malo storile. Vsa razpoložljiva sredstva so šla namreč za vzdrževanje le-teh. Pač pa je z vsem elanom začelo graditi nove ceste Kmetijsko gozdno gospodarstvo (KGG) Slov. Gradec, ki je iz dela sredstev gozdnega sklada zgradilo do sedaj v naši občini že okoli 130 km cest. Glavni namen gradenj teh cest je čim smotnejše izkoriščenje gozdov, odpiranje novih gozdnih področij in sploh tam, kjer je bila eksploatacija lesa zamudna in draga. Zato se imenujejo te ceste »gozdne kamionske ceste«. Omeniti moram tudi, da so se te gradnje prva leta delno financirale tudi iz dotacij, prispevkov gozdnih posestnikov in skladov gospodarskih organizacij.

Gradnja gozdnih kamionskih cest se je

pričela pri nas okrog leta 1958. Takrat so se začele graditi in obnavljati naslednje ceste: Suhi travnik-Bela peč, Kisla voda-Rožank, Centrala-Topla, Mala Črna-Prhanja, Ošven-Črni vrh. Leto kasneje se je pričela graditi cesta Ravne-Uršlja gora.

Vse do leta 1960, ko se je v Reki obnovilo pol kilometra ceste, se ni na celotnem področju, ki leži na levem bregu Meže, zgradil ali obnovil niti en meter ceste.

Vzrok je v tem, da ni na tem področju velikih gozdnih kompleksov, da ni tu nobene rude, ni planinskih postojank, ni izletniških točk ali česa podobnega.

Moj oče je večkrat rekel: »Škoda, da na Tolstem vrhu kislava voda ne izvira, da bi nam cesto zrihtali!« Pri tem je seveda imel v mislih Kotuljce, ki so prav zaradi te kislave vode že pred vojno imeli za takratne razmere zelo dobro urejeno cesto. Sicer je Tolsti vrh že nekdanji slovel po »Tolstovrški slatini« in sedaj že rajni dolgoletni tolstovrški učitelj Šimon je imel navado reči, kadar se je kakšen učenec kisal, ker mu ni vedel odgovoriti:

»Menda na Tolstem vrhu spet kislava voda izvira!«

Ta izvir pa je bil tako ponesrečeno blizu banovinske ceste, da zaradi njega ni bilo treba nikamor zgraditi niti enega metra ceste. Čez ta izvir teče sedaj severna magistrala.

Za vzdrževanje gozdnih poti so kmetijske zadruge razpolagale z majhnimi vsotami denarja, ki so ga prejemale iz gozdnega sklada. S tem denarjem so zadruge toliko popravljale ceste, da je bil prevoz za silo mogoč. Vendar smo sčasoma spoznali, da s tem ne bomo prišli nikamor. Zemljo, ki so jo delavci nakopali na cesti, je vsakokrat že prvi naliv odnesel, tako da je bila cesta spet takšna ali pa še slabša kakor prej. S tem smo samo povzročali in pospeševali erozijo zemlje. To je bilo čisto navadno metanje denarja skozi okno. Bili smo podobni gospodarju, ki mu pušča streha, pa namesto strehe popravlja strop.

Pri kmetijski zadruzi smo nekoč razpravljali o prenosni žičnici, s katero bi v naše hribovite predele spravljali gradbeni material in umetna gnojila. To misel pa smo kaj kmalu opustili, kajti žičnica je zelo draga stvar, po drugi strani pa je njena uporabnost zelo omejena in enostranska.

Potem smo razmišljali o tem, kako bi obstoječe ceste razširjali in odvodnjavali. Tudi to misel smo opustili, kajti takšna cesta, četudi bi bila dovolj široka in suha, pa bi še vedno ne bila prevozna za traktorje, ker bi še vedno bila strma globača.

Kot sem že uvodoma omenil, za naš hitri razvoj nismo vselej dovolj zreli. Odkrito povedano, pred tremi leti si nismo mogli niti misliti, da je edina rešitev vprašanja cest tudi v hribovitih predelih: dobro, načrtno izpeljana in utrjena kamionska cesta. Zavedali smo se, da je nujno potrebna dobra kamionska cesta v Reki. V ta namen je KZ Tolsti vrh organizirala nabiralno akcijo za les. Da bi pa takšna cesta tekla

So že nad Ajnžikom. V ozadju Uršlja gora

po naših hribih, tega si nismo mogli predstavljati.

Vendar sta tudi tu čas in razvoj prinesla svoje. Sčasoma smo tudi mi začeli dojemati, da spričo takšnega napredka v našem kraju lahko upamo, da bi tudi v naše hribe stekla kamionska cesta.

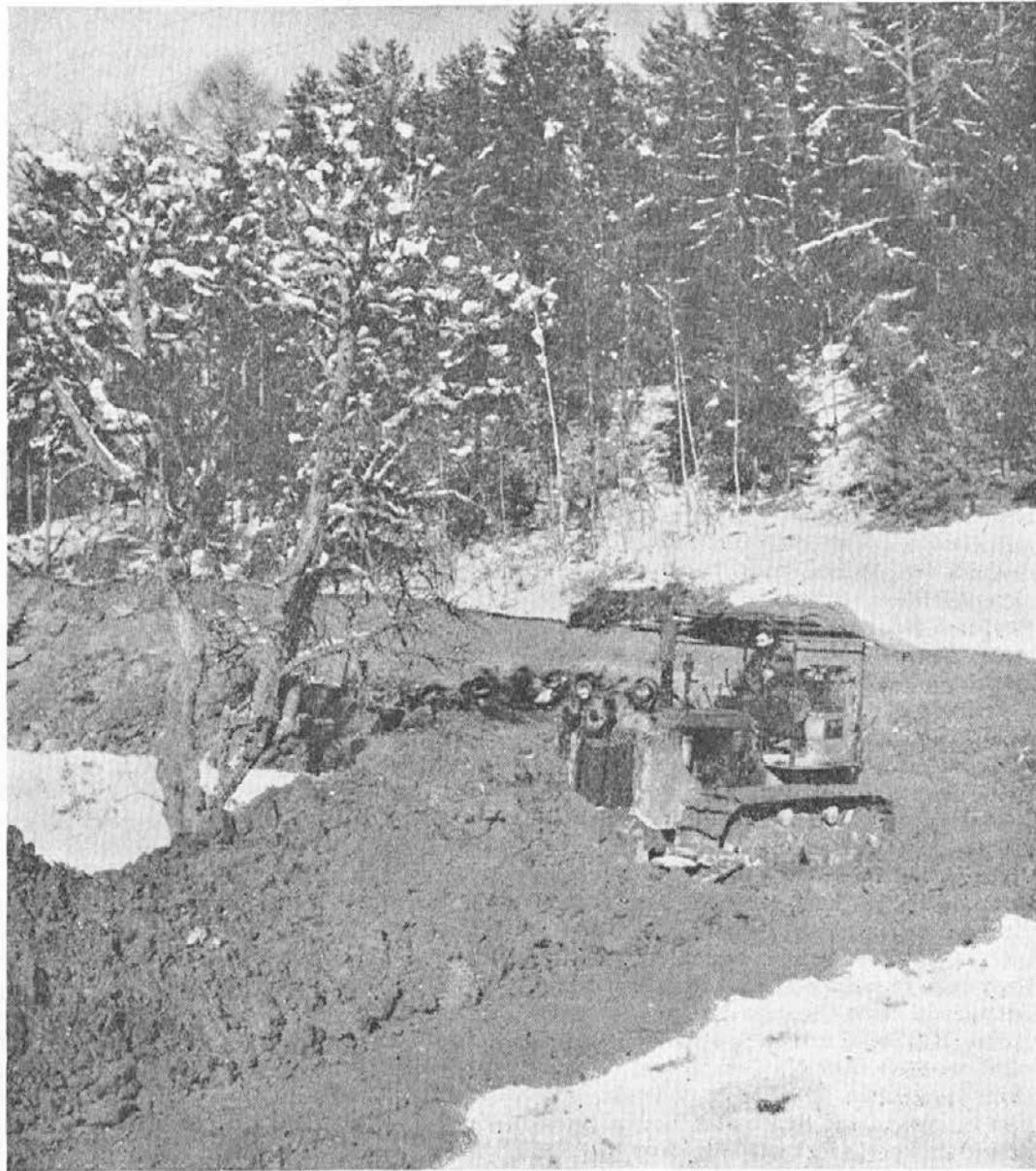
Ko je KZ Tolsti vrh v letu 1961 dobila iz likvidacijske mase gozdnega sklada rajne Poslovne zveze v Dravogradu 480.000 din za vzdrževanje gozdnih cest, smo se odločili ta celotni znesek uporabiti za cesto Reka-Šteharinik, katero smo mislili toliko razširiti, da bi po njej lahko vozil traktor. Da bi se pa tega dela ne lotili kar tako v tri dni, smo stopili v stik z inž. Dušanom Dretnikom, ki je član projektivnega biroja in vodja gradbenega odseka KGG Slovenj Gradec. On pa nam je tako provizorično gradnjo odločno odsvetoval in predlagal, da naj ta denar raje uporabimo za načrte; na podlagi načrtov in ostale dokumentacije pa bomo pri obč. ljudskem odboru iz sredstev gozdnega sklada gotovo uspeli postopoma dobivati sredstva za gradnjo gozdne kamionske ceste.

In tako je tudi bilo. Junija istega leta je kmetijska zadruga Prevalje sklicala sestanek vseh prizadetih kmetov pri Rutarju. Tedaj smo sklenili takoj naročiti načrte in za začetek dati majhen lasten prispevek v lesu. Projektivni biro KGG Slovenj Gradec je še isto jesen posnel teren, do spomladi pa je pripravil načrte in ostalo dokumentacijo. Obč. LO Ravne na Koroškem je v družbenem planu za leto 1962 odobril za cesto Tolsti vrh-Strojna — kakor je dobila ta cesta ime — za začetek 6 milijonov dinarjev. Led je bil prebit! Dne 10. septembra 1962 pa je buldozer tu prvič zasadi svojo mogočno lopato.

V imenu vseh uporabnikov te ceste se na tem mestu lepo zahvaljujem inž. Dretniku, ki je dal iniciativo, pozneje kot projektant in sedaj kot izvajalec vložil posebno skrb za to cesto. Prav tako se zahvaljujem vsem tistim, ki predstavljajo upravni odbor gozdnega sklada občine Ravne na Koroškem.

Razume se, da je bilo navdušenje kmetov za novo cesto zelo veliko. To navdušenje pa se je malo ohladilo, ko so prišli strokovnjaki z instrumenti, začeli zabijati količke čez njive, travnike, pungarte in gozde. Škoda je lepe njive, travnika, sadnega drevja in gozda! Mnogo so morali ti strokovnjaki prepričevati, da cesta ne more biti speljana po zraku, da je pač nujno žrtvovati nekaj kvadratnih metrov njiv, travnika ali gozda, potrpeti je treba, tudi če pade dobro sadno drevo. Po drugi strani pa si je vsak želel, da bi šla cesta mimo njegovega doma. Precej je bilo tudi o tem razprave, kje naj teče cesta — mnenja so bila zelo deljena — in tudi tukaj je obveljala beseda strokovnjakov: cestna komunikacija nekega hribovitega področja se reši tako, da se glavna cesta (osrednja žila) že pri izhodišču začne vzpenjati s svojimi 6—8% — kakor pač to zahteva teren — izjemoma tudi do 10%, teče premo, glede na to, da zajema čimveč kmetij, in se konča na vrhu na drugem koncu pobočja. Na to cesto se potem speljejo priključki.

Naša cesta se odcepi od Reke pri Knepsovi žagi (405 m nadmorske višine), gre mimo kmetij Kneps in Ajnžik, pod kmetijama

Buldožer izravnava tudi sneg in zmrzolino. Danes je tu že imeniten ovinek na novi cesti

Zg. Lečnik in Bidrih, mimo kmetij Korešnik, Rutar, Prikeržnik, Mihelij, Jaznikar, Trot in Hiras (900 m). Končala se bo pri znani točki »Trotov križ«. Od tu bodo proti Dravogradu zgradili cesto Dravograjčani. Na našo cesto so zamišljeni še trije glavni priključki, ki zajemajo področje celotnega grebena Štebarskega in Šteknecnega vrha. S tem je dana možnost motornega odvoza lesa in povezava vseh kmetij srednjega in višinskega pasu pobočja. Dolžina ceste je 10,5 km s tri metre širokim, utrjenim cestiščem.

Ker je cesta razmeroma precej položna, bo za nekatere kmete res malo daljša pot na Ravne. To pa nekim spet ni po volji in godrnjajo. Vsi ti naj se zavedajo, da bodo pa nazaj domov s precejšnjim tovorom z lahkoto vozili. Takih cest (vlak), da po njih hitro v dolino zdrkneš, smo itak do sedaj imeli. Nazaj gor pa si lahko v kolena grizeš.

Lansko leto nam je uspelo, da smo iz medobčinskega gozdnega sklada še dodatno dobili 6 milijonov dinarjev. S temi sredstvi smo prebili cesto in opravili najnujnejša zemeljska dela (škarpe, odvodnjavanje) do Korešnika, to je 4 kilometre. Zelo nas je ovirala lanska izredno zgodnja zima, vendar z delom nismo prenehali. Buldozer je oral tudi sneg in zmrzal še prve dni januarja tega leta.

Letos so predvidena za našo cesto polovico večja sredstva. Delo se je pričelo 2. maja. Najprej so utrdili 1700 m ceste na začetku trase, se pravi tam, kjer je teren bolj mehak.

Sedaj cesto utrjujejo in bo predvidoma do konca avgusta izgotovljena do Korešnika. Potem bo »fronta« prodirala naprej ter upamo, da bodo cesto že letos prebili do Rutarja, s čimer se bo odprlo zelo veliko področje.

Gradnja gozdnih kamionskih cest se je zelo razmahnila po letu 1961. Tega leta je namreč prišla v pristojnost občin tudi akumulacija gozdnega sklada. Dotlej se je ta sklad zbiral na okraju in od tam so ga za gradnjo cest kaj neradi dajali nazaj občinam. Neredko so šla ta sredstva tudi za republiške ceste, za mostove, bolnišnice, hidrocentrale itd. Ne trdim, da niso bila ta sredstva smotrno naložena, toda naložena niso bila tja, kamor so bila namenjena. Za gradnjo, obnovo in vzdrževanje gozdnih cest je namreč določen le gotov odstotek, pa še ta je bil na ta način tako okrnjen. Iz tega sklada se poleg cest financira celotna gozdarska služba: plače gozdarjev in logarjev, varstvo, nega in obnova gozdov. Če bi vsa sredstva gozdnega sklada lahko vlagali samo v ceste, potem bi pri gorskih cestah gotovo prekosili Švicarje.

POGUBA IN SVIT SKOPJA

Skoro ne bi razložili več, kaj nas je bolj prevzelo: ali groza in nesreča ponosnega mesta ob Vardarju oziroma njegovega svetlega ljudstva, ki sta zahtevali toliko žrtev in ruševin — ali pa vzkripela vzajemnost vseh Jugoslovancev za sočutje in pomoč. Bilo je vsekakor prvo, ki je prizadelo vse, a istočasno se je porodilo in nadrastlo drugo, ki je vzkripelo v bratski val po vsej domovini ter v plemenitem ognju jugoslovanske vzajemnosti prevzelo kar ves svet.

Skopje je utrpelo hudo nesrečo, a Skopje je razplamtelo vso domovino, da bo nesreča omiljena, kolikor se sploh pomagati da. Vsi smo globoko sočustvovali ter poslali pomoč že prvi dan.

Odkar občina s tem skladom sama razpolaga, se je pokazala očitna sprememba. Že isto leto se je pričela gradnja cest: Knežev mlin-Ratih, Mežica-Grauf, Grabner-Ludranski vrh, Mežica-Lom, Javorje-Dretnik, Helena-Mihev, Brančurnik graben-Kot in Pavšer-Kozarnica. Naslednje leto so sledile ceste: Žagar-Ravnjak, Mlinsko-Kneži mlin, Koprivna-Fekovo, Ravne-Strojna (Reka), Tolsti vrh-Strojna (naša) in Črna-Dretnik. Letos se gradnja na teh cestah nadaljuje, na novo pa se bo pričela gradnja ceste Prevalje-Breznica-Suhi vrh.

Omeniti moram še posebej bivši kmetijski zadrugi Mežica in Črna, ki sta se za gradnjo cest posebno angažirali. V nekaterih primerih je tu botroval rudnik Mežica, ki je zaradi sledenja nove rude imel interes za to. Primer: cesta Mežica-Plat. Prav tako je rudnik Mežica zaradi sledilnih del zgradil cesto Ciganija-Križan-Naravske ledine. KZ Tolsti vrh pa je s svojimi skromnimi sredstvi razširila škarpo pod železniškim viaduktom, ki se je že podirala, in je bila tu cesta samo dva metra široka. Zgradila je tudi cesto Reka-Hudopiskov križ. Od tu bo v bodočnosti cesta podaljšana čez Perševo bično do Kogovskega mlina. Tudi na Šentanelce ne smemo pozabiti. Načrte že imajo in v bližnji bodočnosti morajo priti na vrsto. Od Kralja na Belšak pa že gre traktorska cesta.

Ugotavljamo namreč nekaj zanimivega. Kot sem že omenil, imajo naši centri asfaltirane in razsvetljene ulice. Malone po vseh naših hribih se vijejo oziroma se načrtno grade kamionske ceste. Pri vsem tem pa so čisto zanemarjene tako imenovane občinske ceste. Cesti v Reki in Ravne-Kotlje-Dular sta postali že čisto japonski: »sama jama«. Vsekakor bo morala občina v bodoče nameniti več sredstev za obnovo in vzdrževanje teh cest, uprava komunalne dejavnosti pa bo morala za te ceste bolj skrbeti! Mi se ne zadovoljujemo več s svarilnimi tablicami: »Promet dovoljen samo do dveh ton«, razvoj gre namreč nezadržno naprej. Popičev in Knepsov klanec pa sta še danes takšna, kot sta bila pred petdesetimi leti, mostovi brez ograj, cesta proti Meleznikovemu mlinu je še danes čisto navadna globača!

Kot sem že omenil, se gozdne kamionske ceste gradijo zaradi cenejše in racionalnejše eksploatacije lesa. Ekonomska utemeljitev za tako cesto je torej takšna: toliko in toliko kubikov lesa se bo na leto po tej cesti zape-ljalo, kar pomeni pocenitev spravila za toliko in toliko in v toliko letih se bodo stroški gradnje povrnili. Amortizacijska doba za gozdno kamionsko cesto je predvidena od 30 do 35 let.

Omenil pa sem tudi, da na Tolstem vrhu ni velikih gozdnih kompleksov, ni rude in ne kisle vode. Pač pa ima Tolsti vrh nekaj drugega, zaradi česar je že zaslovel po Sloveniji pa tudi izven meja naše ožje domovine. Tolsti vrh je namreč priznan kot elitno področje za pridelovanje semenskega krompirja. Naj nikogar ne moti to, češ: v zaledju tako velikega industrijskega središča je bolj važno pridelovati merkantilni krompir. Kjer se pridelava veliko semenskega krompirja, tam je tudi dosti jedilnega.

Pričakujemo lahko, da se bo z izgradnjo te ceste proizvodnja semenskega krompirja razširila, saj pogoji za to bodo dani. Izkušnje namreč vemo, da se kmetje branijo pridelovati semenski krompir samo zato, ker zaradi slabih cest težko spravljajo gor seme in umetna gnojila. Za en hektar je treba namreč 3000 kg semena in ca. 1500 kg umetnega gnojila. Veliko težje je potem spravilo pridelka v dolino. Krompir je treba namreč v določenem roku vskladiščiti. Imeli smo primer, ko je majhen kmet, ki ima par lahkih volov, pridelal cel vagon semenskega krompirja, ni pa ga mogel zaradi slabe ceste spraviti do kamionske ceste. In prav zaradi te težave je potem opustil semensko pridelovanje. Vedeti moramo namreč, da je prav takrat zelo nujna jesenska setev. Ne trdim, da se bo sedaj samo zaradi ceste proizvodnja semenskega krompirja razcvetela, samo pogoj je dan za to. Od kmetijske zadruge oziroma semenske službe je odvisno, kako bomo to stvar izkoristili.

Pa ne samo krompir. Tu so dani tudi vsi klimatski in terenski pogoji za intenzivno živinorejo, katere produkte: mleko in meso, nujno potrebuje bližnje mesto.

Ta cesta je prva v Mežiški dolini, za katero ni bila dovolj močna ekonomska utemeljitev iz gozdarstva, ampak smo se morali nasloniti tudi na kmetijstvo. Upravičeno lahko trdimo, da ne samo kubiki, temveč tudi kilogrami in litri lahko tako investicijo ekonomsko upravičijo.

Kljub temu pa nekateri trde, da ta cesta ni ekonomsko upravičena. Žal so med temi tudi taki, ki so razgledani in so na vodilnih položajih. Podoba je, da tudi ti ne dohajajo povsem tako hitrega razvoja pri nas. Takšnim bi lahko odgovoril samo tako: tudi naš kmečki človek se nikdar ni spraševal za ekonomsko računico pri vseh žrtvah, ki jih je doprinesel tako v času NOV kakor tudi pri gospodarski obnovi naše socialistične domovine.

Nekateri tudi trde, da vsi grunti skupaj niso vredni toliko, kolikor bo družbo ta cesta veljala. Prvo je res, drugo ni. Minili so namreč tisti časi, ko so se kmečki ljudje

za zemljo prepirali, topli, pravdali in celo ubijali. Vrednost zemlje je danes skoraj enaka ničli. Danes je vsak kmet lahko srečen, če ima naslednika, ki hoče grunt prevzeti. Ne drži pa drugo. Ta cesta se financira iz naših sredstev, iz prodaje našega lesa se ta denar namensko akumulira.

Koristi, ki jih imamo od gozdnih cest, presegajo okvire gozdnega gospodarjenja. Odločilnega pomena so za razvoj kmetijstva v oddaljenih, doslej popolnoma odrezanih gorskih ali hribovitih zaselkih. Z zgraditvijo cest se spreminja način življenja prebivalcev, ki zapuščajo zastarelo miselnost, zastarelo gospodarjenje. Tudi tem ljudem je skupnost dolžna dati možnost, da se otresejo stoletne zaostalosti, da se tudi oni lahko kulturno izživljajo. S takšno povezavo bo našemu kmetu dana možnost, da opusti tako imenovano naravno gospodarjenje in se oprime blagovnega gospodarjenja. Samo ta način kmetovanja bo dvignil njegov življenjski standard, kar bo ugodno vplivalo tudi na celotno socialistično družbo.

Vsak dan slišimo eksplozije min s teh gradbišč. Prijetne so te detonacije, saj nimajo namena ubijati življenj, uničevati ali rušiti človeških dobrin kot v tistih strašnih vojnih dneh. Nasprotno, te detonacije pomenijo razvoj, napredek, višji življenjski standard.

Nekako v takem smislu kot cesta Bratstva in enotnosti, ki teče od Ljubljane do Djevdjelije, povezuje jugoslovanske narode, naj naše ceste povezujejo naše občane v gospodarsko celoto!

POPRAVKI

V prejšnji številki se je nakopičilo nekaj navzkrižij in napak, ki jih le moramo popraviti.

Na strani 7 je pod sliko tak direndaj. Planinci so šli pokonci zaradi Pece, ki da je še zmerom 2103 m visoka, ne pa kakor smo mi zapisali (2126 m). Naj bo, ampak našo narobe številko so nam dali že Mežičani, ki so zadosti blizu Pece.

Tam navedena naša starostna rekorderka za Uršljo goro (ki smo jo seveda mi postavili) se je morala takoj umakniti Košakovi materi s Poljane. Košakova rada gre na Uršljo goro in je bila še lani na vrhu z 82 leti. Iz Šostanja obiskuje to goro redno vsako leto upokojena učiteljica, ki je lani praznovala na vrhu 75-letnico. Take stvari torej radi popravimo.

Pod tisto hudo sliko na strani 12 je voda, ki oplakuje hišo, naša Reka, zapisano pa je samo reka. No, obe sta mokri, le da Reka ni tako velika, da bi ji smel reči reka in je morda to koga motilo.

Naslov pod sliko na strani 14 smo postavili šele na daljavo, zato je namesto železnice nastala železarna. Vsak pa je naprej razbral, da gre za stoletnico koroške železnice.

Hedvika Jamškova pod sliko na strani 16 tudi ni učila še nekih reških plesov itd., temveč vsaj češke.

Na zadnjih straneh smo pobirali tudi vse stare in odložene drobnarije, zato naslovi niso čisto skladni.

DOMAČA KUHINJSKA GESLA

Po kuhinjah naletimo na različne take napise na prtičkih. Neki so posrečeni, neki pa tudi zavsem zmešani. Napisal sem nekaj domačih, če se vam dopadejo:

Mati pri kuhi se trudi, skrbi, družina pri mizi se smeje, gosti.

Kuhinji vsakdo hvalo daj, to hiše je osrednji kraj.

Resnica se takó glasi, da kuharica nas živi.

Ne nosi denarja v gostilno, kuhinjo zalagaj obilno.

Naj pravi kdo kaj vse ga veseli, predvsem je vsakemu le za jedi.

Gozdnik

O PARKU NA RAVNAH

Maturantka Stanka Erženičnik je popisala grajsko zelenje ob 100-letnici nasada

Že Valvasor omenja ravenški grad v svojem opisu gradov¹. Pravi: — da grad Ravne (»Streiteben«) leži v spodnji četrti², kar nad trgov Guštanj, na prijetnem hribčku. Zgoraj na ravnem ima polja. Poprej je bil lastnina gospoda Matije pl. Süchtana. —

Listine v celovškem arhivu navajajo, da je leta 1760 postal lastnik graščine Friederik Jakob baron Schlangenberg, leta 1772 Johann Leopold baron Schlangenberg, 21. oktobra 1808 Elizabeta Kovachevich in gospodična Ana pl. Schlangenberg, 11. februarja 1809 pa Georg (Jurij) grof Thurn-Valsassina³.

Thurni so bili zadnji fevdalci na Ravnah. Veljajo za prastare plemiče in začenjajo svoj rodovnik pri Karlu Velikem ali celo v časih milanskega škofa Ambrozija (333—397) kot gospodje »della Torre« ali »de la Tour«. Iz legend stopajo v zgodovino po letu 1000, in sicer v Lombardiji kot gospodje v Valle-Sassina pri Comskem jezeru in v 13. stoletju kot vladarji Milana. Rodovina se je razcepila na razne veje: eni so knezi Thurn-Taxis v Nemčiji, drugi goriško-furlanski grofi, tretji italijanski Torrini in četrti koroški Thurni. Med koroškimi Thurni jih je nekaj za nas zanimivih. Tako je Johann Ambros (1537—1621) bil deželni glavar kranjski in je poleg drugih jezikov obvladal tudi slovenskega in češkega.

Bil je zaupnik dunajskega dvora, v času našega protestantizma strog katoličan. Ta je leta 1601 kupil od avstrijskega vladarja pliberško graščino za 80.000 goldinarjev. Njegov brat Ahac je bil protestant, drugi brat Jobst Josef pa je znan kot bojevitež proti Turkom⁴ in iz velike bitke upornih kmetov 5. februarja 1573⁵. Dedič pliberške graščine je bil Ahačev sin Johann Ludvik, tudi protestant. Zaradi tega je imel leta 1624 hude sitnosti z ljubljanskim škofom Tomažem Hrenom (Pliberk je bil tedaj vključen v ljubljansko škofijo), leta 1628 pa, ko je cesarski patent zaukazal izselitev vseh protestantov, se je komaj obdržal. Verjetno je bila vzrok njegova katoliška žena in katoliška vzgoja otrok. Ta Johann Ludvik se je bavil s fužinarstvom in rudarstvom. Leta 1624 je od Melhiorja Puca, ki je bil poprej eden najbogatijših koroških fužinarjev, kupil fužine in rudoslede v Črni.

Zanimiv za nas je tudi Georg Thurn (1788—1864), vojskovodja pod Radeckim v Italiji 1849. leta, predsednik družbe, ki je 1857—1863 gradila našo koroško železnico, in koroški deželni glavar leta 1861⁶. Ta Georg je izročil leta 1863 ravenški grad sinu Johannu Douglasu. Douglas se je takoj lotil prezidave in dal gradu po nekaj letih današnjo obliko. Douglasov sin, tudi Douglas, je bil avstrijski diplomat (ambasador v Petrogradu, današnjem Leningradu, in v Münchenu); umrl je okoli leta 1935 na Ravnah. Njegov sin Otto, zadnji grof na Ravnah, je bil gluha od rojstva. Dosegel je doktorat političnih ved v Münchenu, na Ravnah je kipuril. Ko so Nemci zasedli Mežiško dolino, so ga razlastili in za nekaj mesecev zaprli v Celovcu in Dachau, po-

tem pa je živel v Pliberku; umrl je pred dvema ali tremi leti brez potomcev⁷.

Iz Valvasorja sledi, da so bila na ravnini, kjer je danes park, »dobra polja«. Ta polja so bila do leta 1863, ko je grad prevzel Johann Douglas Thurn. Grofica Marija Thurn pravi⁸, da so bila tedaj, ko se je njen ded na Ravnah naselil (bilo je to po njegovi ženitvi, to je 1863), tam, kjer je zdaj park, »sama polja in ena velika jablana. On je napravil vrt in nasadil večino dreves, zlasti velike smreke, lipe in buke«. Za eksotična drevesa pravi Marija Thurn: ta je »nasadil moj oče, ki je bil član dendrološke družbe in je drevesa pri tej naročal«. (Bil je verjetno član berlinskega dendrološkega društva.) »Kakih posebnih inozemskih cvetic,« pravi dalje, »na Ravnah nikoli ni bilo.«

Po razlastitvi je prešla vsa posest k imovini Koroškega gaua (dežele). Družina je morala zapustiti graščino. V grajskem poslopju pa so ustanovili kmetijsko šolo. Po vojni sta prešla posest in grad v last nove Jugoslavije.

Po poročilih Marije Thurn vidimo, da je nasad, današnji ravenški park, star že okrog sto let. Nastal je tako kot vsi drugi fevdalni parki za razvedrilo grajskim ljudem, ljubiteljem narave in divjačine. Še današnja slika nasada, čeprav povsem zanemarjena in prepuščena sama sebi, kaže, kako velik ljubitelj narave je bil grof Johann Douglas.

Od nasaditve in vse do konca okupacije je bil park zaseben, samo za grajsko gospodo. Ograjen je bil z visokim žičnim plotom, med okupacijo celo miniran (Nemci). Grofje so ljubili cvetje; imeli so čudovit čut za estetiko in harmonijo v naravi. To se vidi v prirodnosti nasada. Nič ni strogo, linearno, nič baročnega. Stil je prost in sproščen. Te vrste parki so angleški — priroda naj se razbohoti. So pravo nasprotje francoskim, lepo urejenim. Zavedali so se, da je lepše gledati drevo v njegovem obilju, njegovi naravni lepoti, kot pa porezano in olepotičeno.

Vse poti v parku so bile lepo negovane, čeprav so jih čistili samo dvakrat na leto. Ob njih so bile grede lepotnega, prirodnega cvetja. Za gradom, kjer pelje danes pot, je

bilo sadno drevje. Na sončni strani gradu se je po steni vzpenjala vinska trta. Ob spodnjem koncu, kjer vodijo vrata v dekliško telovadnico z južne strani, je bila lesena veranda s cvetjem, ob njeni steni pa marelice in breskve. Tudi vodomet je bil lepo urejen; ovalna oblika, nekoliko večji od sedanjega. Voda je brizgala iz fantkovega prsta na roki. Kipec je naredil grof Otto sam. Kjer je danes odbojarsko igrišče, je grajska gospoda igrala tenis; na spodnjem koncu nogometnega igrišča je bil prostor za golf. Pravi raj, bi lahko z nasmehom rekli. Da, raj za gospodo. Delavec pa je lahko le skozi ali čez ograjo gledal vanj. Ne vem za njegove misli, občutke. Je bila v njem zavist, manjvrednost? Ga je zamamil ta košček lepote, da je pozabil na prvo, da je zaživel z naravo, da je občutil neko hotenje? Morda si je zaželel uničevati? Ne vem. Verjetno je bilo oboje v njem.

Leta 1945 je prešla posest v narodovo last in park je pričel dobivati novo lice. Razumljivo. Svoboda; in ljudje so se zavedli, da je vse to njihovo, da ni več ograje, ne psov. Zaživel so s to edinstveno prirodo. Množice odraslih, mladine in otrok so se sprehajale po poteh, ki so polagoma posta-

¹ Topographia Archiducatus Carinthiae. 1688 — str. 212.

² koroške dežele namreč.

³ Pismo sedanjega pliberškega grofa, prejeto februarja 1963, z navedbami grofice Marije Thurn, Dunaj, Lobkowitzplatz 3. (Pismo v arhivu Študijske knjižnice na Ravnah.)

⁴ Valvasor, Die Ehre des Hertzogthums Crain. 1689.

⁵ Valvasor, Ehre..., IV., str. 484.

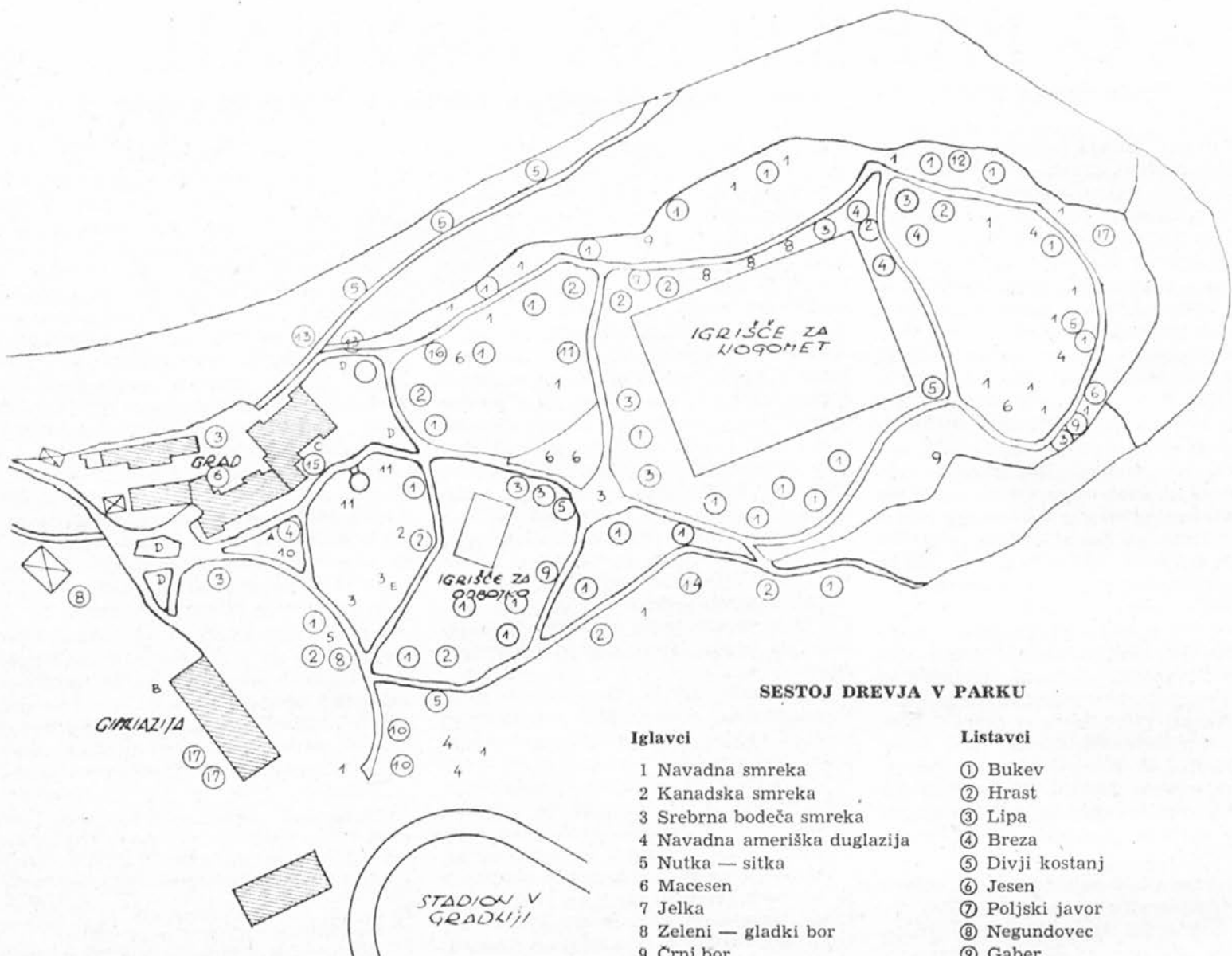
⁶ Udeležil se je tudi napoleonskih vojsk in je bil 1809 na Tirolskem ujet. Za odkupnino so tedaj prodali Dobje (Dobji dvor), ki so ga bili hkrati z ravenškim gradom kupili. (Navedbe sedanjega pliberškega grofa Thurna po sporočilu grofice Marije Thurn, Dunaj. Pismo v Študijski knjižnici na Ravnah.)

⁷ Podatki iz zgodovine grofov Thurnov po celovški reviji »Carinthia«, 53. letnik — 1863. — Podatki od 1863 do danes: po ustnih virih ravenških krajanov.

⁸ Pismo sedanjega pliberškega grofa prejeto februarja 1963, z navedbami grofice Marije Thurn, Dunaj, Lobkowitzplatz 3. (Pismo v arhivu Študijske knjižnice na Ravnah.)

Stanka Erženičnik
med
svojim rastjem

SESTOJ DREVJA V PARKU

Iglavci

- 1 Navadna smreka
- 2 Kanadska smreka
- 3 Srebrna bodeča smreka
- 4 Navadna ameriška duglazija
- 5 Nutka — sitka
- 6 Macesen
- 7 Jelka
- 8 Zeleni — gladki bor
- 9 Črni bor
- 10 Thuja — klek
- 11 Tisa

- A Ognjeni trn
- B Glog
- C Glicinija
- D Lipovka
- E Forzitiya

Listavci

- ① Bukev
- ② Hrast
- ③ Lipa
- ④ Breza
- ⑤ Divji kostanj
- ⑥ Jesen
- ⑦ Poljski javor
- ⑧ Negundovec
- ⑨ Gaber
- ⑩ Navadni oreh
- ⑪ Črni oreh
- ⑫ Trepetlika
- ⑬ Brest
- ⑭ Jerebika
- ⑮ Magnolija
- ⑯ Tulipovec
- ⑰ Iva
- ⑱ Lipovec

jale preozke zanje. In našli so se ljudje, ki jim ni bilo mar, kam stopijo in kaj s svojo nogo uničijo. Ti niso prihajali zaradi počitka in osvežitve. V njih ni bilo spoštovanja do žive rastline; uničevali so. Nastajale so nove poti, steze; travnik se je spremenil v nogometno igrišče. Park je postal športni objekt. Nekatera eksotična drevesa so posekali (japonski macesen). Preprosto; rabili so kurjavo. Tako so nepoučeni ljudje pokazali negativen odnos do narave in ga še kažejo. Park je ostal prepuščen samemu sebi, ljudje niso znali čuvati in negovati njegove lepote. Bil je in je še brez nadzora. Zelo nerada priznam, kako prav je imel neznani avtor v neki številki »Fužinarja«, ko je napisal: »Na Ravnah bil je park nekdanj, zdaj gmajna tam je, kozji raj.«

Verjetno so še drugi vzroki, ne samo nekultura ljudi; materialni. Premalo denarja dajemo za to. Vendar pa tokrat takšno pasivno stanje ni upravičeno. Saj istočasno pa le lahko najdemo materialna sredstva za osnutek popolnoma novih zelenil. Na park pozabljamo. Ni prav tako. Zavedajmo se, da je park, ki je zanemarjen, mrtev kapital. Moral bi priti v oskrbo ustanovam, ki bodo zainteresirane zanj, ga obnovile. Seveda je spet tu ovira; sploh nimamo narejene hortikulture osnove (dendrološka inventura parka). Nimamo ljudi, ki bi se zavestno, z voljo lotili dela. V perspektivah pravimo, da bomo pričeli z urejevanjem nasada, ko bodo športni objekti prestavljeni na sta-

dion. Pa bomo res pričeli? Ne bo spet vprašanje materialnih sredstev, ljudi? Hudo sem radovedna, kdaj se bodo besede spremenile v dejanja!

Na nekaj pa pri svojem tarnanju, da nimamo ljudi za to, pozabljamo: na mladino. Kaj pa ona? Mar ni sposobna ničesar? Mar ni pokazala, da zna in da je sposobna delati? Zakaj ne bi organizirali prostovoljne delovne akcije?

Res je škoda, da puščamo vse skupaj propadati. Videti je, da se niti ne zavedamo, da imamo park, ki bi z malo truda lahko bil lep, koristnejši. Poglejmo samo njegove eksote. Redki so in malo jih je. In zakaj jih ne bi ohranili? Zakaj ne bi Ravnne, znano industrijsko mesto, bile znane tudi po svojem zgodovinskem parku? Res, zakaj neki ne?

Še eno je, mimo česar ne bi smeli, pa žal gremo. Človek in narava. Zbližanje teh dveh, pustiti, naj s tem nastajajo neki intimni vplivi na človeka; kultiviranje človeka.

Ravnne postajajo iz dneva v dan večje industrijsko mesto. Z rastjo civilizacije postaja človek suženj enostranskega mestnega napredka. Ne trdim, da mu ta mestna civilizacija ne pomaga obvladati prirode. Nasprotno. Vendar ga istočasno tudi oddaljuje od nje. Tega ne bi smelo biti. Industrija s svojim dimom in plini nezdravo deluje na človeka, na njegov organizem. Ravno to bi moralo v njem vzbuditi željo, potrebo po izletih v naravo, skrb zanj. Človek vendar iz nje izhaja, jo vedno znova išče in se vrača k njej; mora ohraniti zdrav smisel za sožitje z njo. Zato ga je treba naučiti spoštovati živo drevo, varovati vsak grm in cvetlico.

Ne pozabimo, da so od okolice, v kateri živi, odvisne njegova delovna sposobnost in njegove moralne kvalitete! Seveda pa morajo v njegovih odnosih do žive narave sodelovati tudi duhovni motivi, čustvena spoznanja. Zavedajmo se, da vsa socialna vprašanja človeka še niso povsem rešena, čeprav je že družbeno svoboden. Važna je tudi biološka svoboda ljudi, mestnih ljudi.

Mestni vrvež človeka utruja, nezdravo deluje na njegov organizem. Po utrudljivem fizičnem ali duševnem delu si želi sprostitve, počitka, osvežitve. Želi si ven, kamorkoli, samo proč iz kamnitega mesta, od vrveža avtomobilov. In kam bo šel, če ne v naravo, med drevje? Že Michelangelo je dejal, da more človek najti mir samo v naravi. Mar ni imel prav?!

Treba bo pač razbiti verige civilizacije. Za to je potrebna rekreacija.

Ohranjevati bomo morali prirodne lepote in kulturna človeška dejanja. Saj sta kraj in okolica, kjer ljudje žive, ogledalo njih samih. Skoraj vse, kar vidimo v obljudenem, civiliziranem naselju, je delo človeških rok, kultura človekovega duha. In zakaj bi mi, Ravenčani, kulturni ljudje, ravno ob parku kazali svojo nekulturo. Zavedajmo se, da je potreben obnove, zaščite. Vsi moramo skupno skrbeti za naše rastje, ga paziti in ohranjati. Ne smemo pozabiti, da bi lahko ohranili nekaj lepega in pomemb-

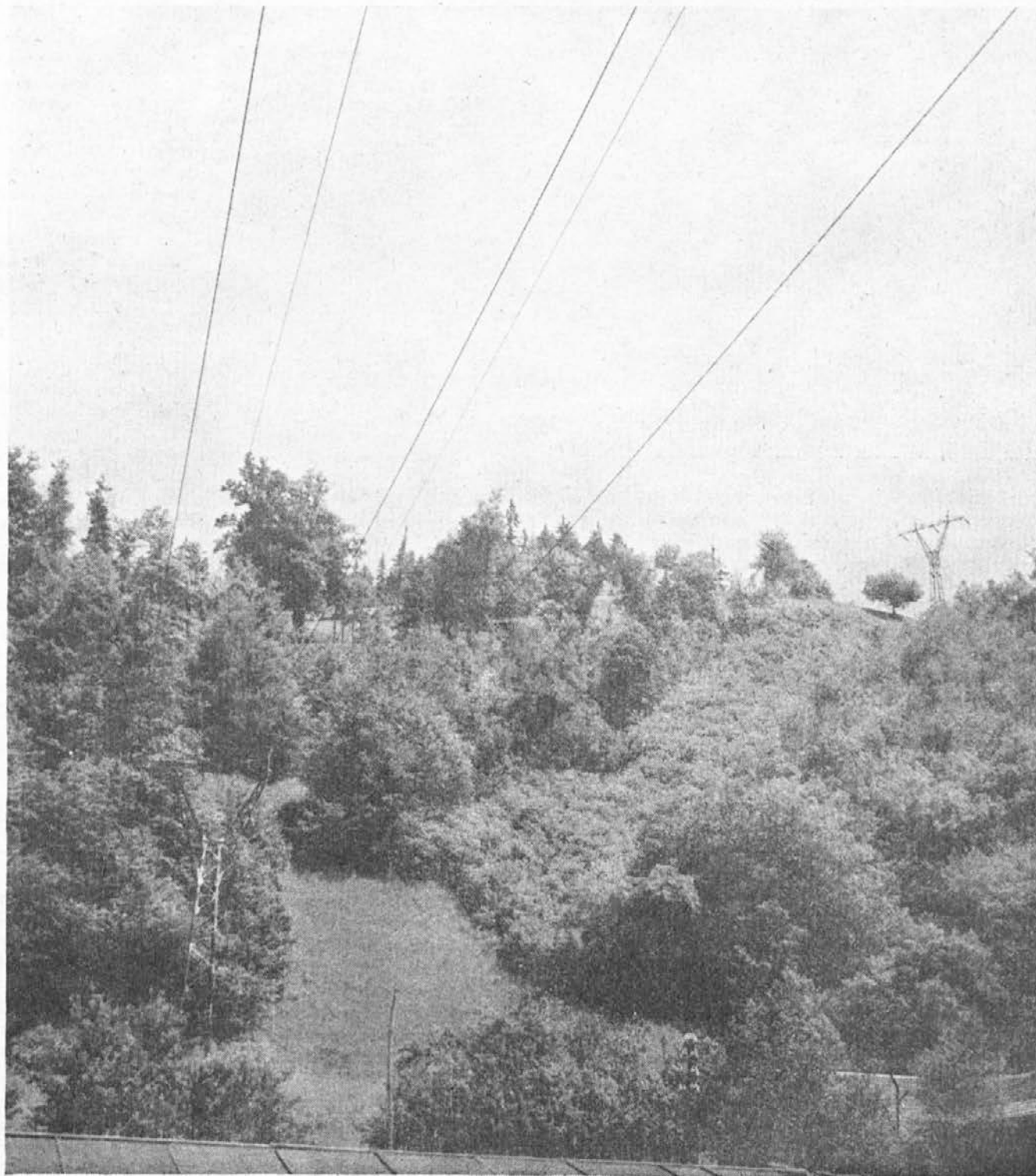
nega za bodoče čase. Pri preoblikovanju ne smemo kvariti njegove prvotne oblike in kompozicije. Obnoviti ga moramo; pri tem pa moramo gledati tudi na okus sodobnosti. Treba bo začeti z intenzivnejšim urejevanjem. Neki cilj je potreben pri tem; vrednosti naj služijo prirodnim, kulturnim, estetskim in zdravstvenim potrebam naših ljudi.

Vedno bolj bo park potreben Ravnam; filter jim bo in pljuča.

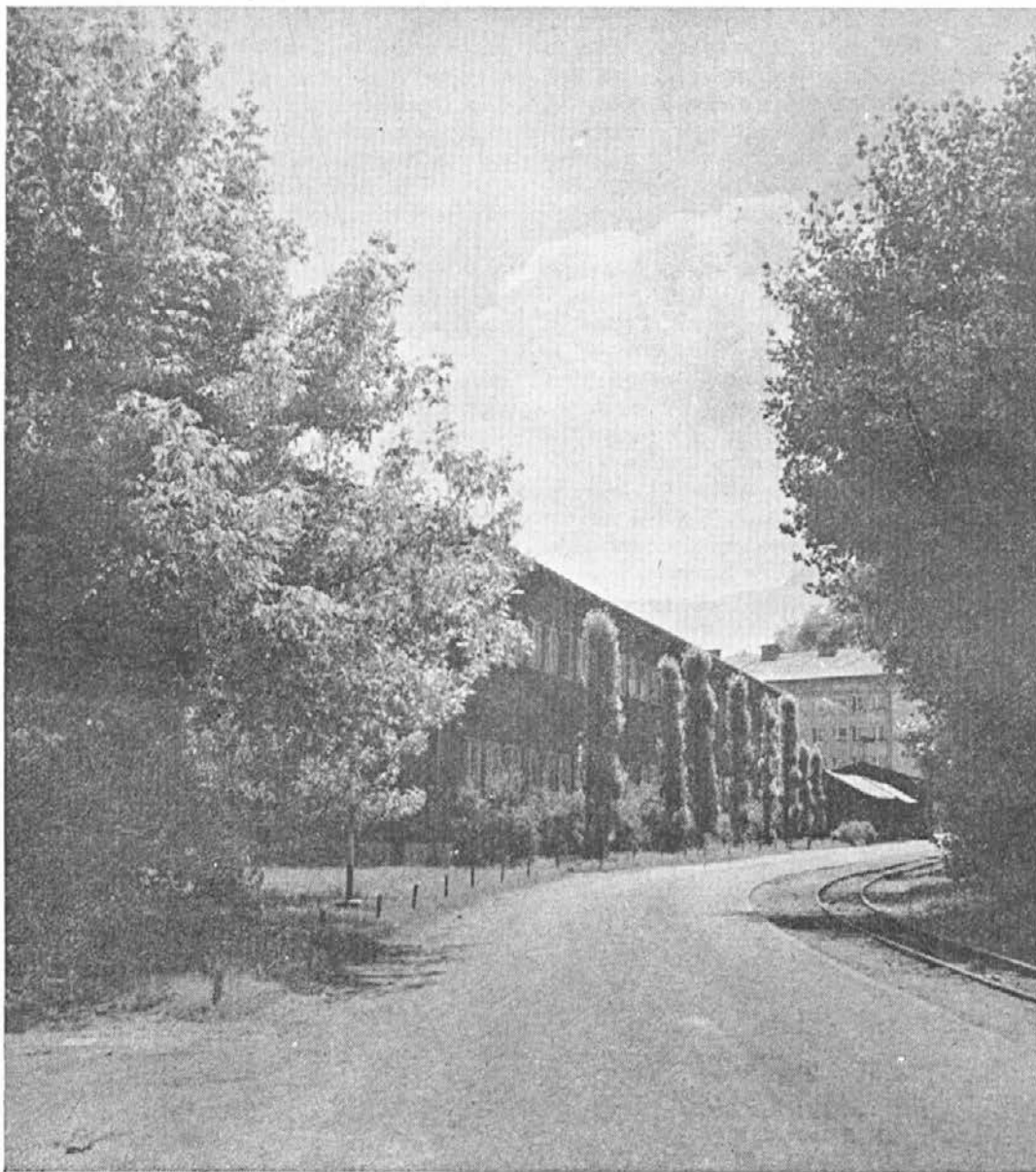
In kaj otroška igrišča v parku? Brez njih ne bo šlo. Zastonj bosta vsaka obnova in zaščita, če otroci ne bodo imeli tam svojega kotička. Pa ne gre tu samo za to, da bi otroke s tem zamotili in jim tako preprečili uničevanje. Ne. Potrebna so igrišča v prirodi, na svobodnem prostoru, kamor se bodo otroci prihajali igrati. Saj pri nas še res ni tako velikega problema zaradi njih. Okrog in okrog nas je še dovolj prostora, kjer lahko otroci opazujejo naravo, se izpopolnjujejo in igrajo; psihično in fizično se

sproščajo. Pozabiti pa ne smemo prihodnosti; vedno večja avtomatizacija, šole, primanjkovanje prostega prostora v naravi. Vse to onemogoča normalni razvoj, pripravo organizma na bodoče življenje. Saj ne gre tu samo za igrišča zaradi igre. Ne. Prostor je neobhodno potreben za razvoj zdravega organizma. Otroku je to še posebej potrebno; znanja željan je, zanima ga vse, želi si napredovanja, gibanja, spoznavanja prirode in njenih pojavov. Saj ga najprej živo zanimajo najenostavnejši pojavi v prirodi, šele pozneje druge stvari. Mora spoznavati vse to, da bo znal živeti z naravo, da bo lažje in bolje spoznaval življenje okrog sebe. Ni dovolj, da mlad človek vse doživlja ob knjigah in pripovedovanju. Tudi sam mora občutiti, spoznavati posebnosti narave.

Pri gradnji igrišč moramo upoštevati tudi starost. Najlažje je seveda za majhne otroke; ti se zadovoljijo že z ograjenim peskovnikom. Starejši otroci so zahtevnejši v svoji

To so tiste žile,
po katerih priteka
energija

Julij za upravnim poslopjem

igri; žele si plezanja, vrtiljakov, gugalnic in podobnega. Saj vse to ne zavzema toliko prostora, da bi bilo nemogoče. Park pa bi s tem le dobil svoje pravo lice in svoj namen.

Če hočem biti objektivna, moram opozoriti na vidne spremembe v našem parku. Letošnjo pomlad je čutili, da se je naše hortikulturno društvo le razgibalo. Dobilo je ljudi, ki so vsaj nekoliko uredili nasad; očistili so travnike in poti. Vendar je še premalo; treba bo intenzivnejšega dela, več volje. In kar je glavno, ljudje morajo zaživeti s prirodo, morajo se naučiti ceniti in ljubiti, kar jim nudi. In s ponosom bomo lahko vsakemu rekli: »Glej, tam je pa naš park. Pojdi, oglej si ga! Prijetno ti bo tam!«

GEOLOŠKA PODLAGA, KLIMA, RASTJE

Geološki sestav sveta na območju Raven je sorazmerno enostaven. Ob reki Meži tvori podlago glacialni nanos peska, proda in gline. Ponekod tvori terase (Čečovje, park). Torej je terasa Ravne, kjer je zdaj park, prodišče reke. Danes je že pokrito z debelejšim slojem humusa. V bližini kontakta s kristalinskimi skrilavci je prod oziroma gramoz pomešan z glinami in skrilavci. Glinasta tla so za vodo slabo ali pa sploh nepropustna, zato je vodnatost tu

velika (stadion). Skrilavci dajejo rodovitna gozdna tla. Vrhno plast prsti pretežno tvori prst listovka in prst iz igličevja. Normalna, po naravi kislja prst, je za posebne gojitve potrebna.

Površina parka je okrog 10 hektarov, nadmorska višina pa 420 metrov.

Mežiška dolina ima razmeroma hladno lego, saj leži v goratem svetu (visoka nadmorska lega 400—2000 m, vpliv sredogorja). Z nadmorsko višino narašča relativna množina letnih padavin; predvsem v smeri Pece. V splošnem je najbolj deževna jesen. Maksimalne padavine so v juliju in novembru, minimalne v marcu in septembru. Severozahodni del Slovenije se od vseh ostalih predelov razlikuje s hudimi zimami, z zelo nizkimi januarskimi temperaturami. Huda zima je v zvezi s temperaturno invazijo, ki se dogaja vedno v zaprtih kotlinah, ko pokriva zemljo dovolj debela snežna plast. Obrat se ne uveljavlja, čim je vetrovno, in še posebej, kadar prevladuje južno vreme. Nizka temperatura v tem letnem času sega v široke in stranske doline Koroške, ki se vlečejo v smeri zahod-vzhod. Prav zaradi takšne lege onemogočajo vpliv močnejših vetrov (sever-jug). Prevladuje pa severozahodni veter, ki prihaja iz Podjune preko Holmca in Lokovice.

Srednja letna temperatura nad 10 stopinj

Celzija ne presega pet mesecev v letu; zato pa je redna temperatura tri mesece pod nič stopinj Celzija. Tu prevladuje zmerno toplo podnebje.

Klimatski pogoji so ugodni za rast gozdnega drevja. Vendar pa v našem parku srečujemo tudi rastline iz toplejših klimatskih področij; te so se uspele aklimatizirati. Seveda so marsikatero drevo uničile hude zime; podrl jih je sneg, veter ali pa uničil mraz. V glavnem pa te maloštevilne eksote dobro prenašajo naše podnebne razmere.

Če stopiš po ozkih, številnih poteh parka in si ogleduješ rastje, vidiš, da je v njem mešan sestoj iglavcev, listavcev in grmičevja. Na vzhodni ravnini parka, nad cesto, ki pelje na Čečovje, prevladujejo v prvotnem sestavu predeli iglastega drevja. Nadaljujejo se ob koncu bivšega jarka na zahodni strani ter posamič ali v skupinah po ostalem predelu parka. Enoten sestoj listavcev (bukev) je v pasu nad jarkom ob južni strani. Proti zahodnemu delu prehajajo v sestoj lipe; te pa v sestoj drugih listavcev. Na severnem pobočju parka so mešani sestoji predvsem domačega drevja. Na posameznih mestih v bližini gradu je najti nekaj značilnih eksotičnih dreves in grmov. Predvsem na te hočem opozoriti obiskovalce. Naj se še sami poskušajo pobliže seznaniti z njimi. Rada bi v ljudeh vzbudila zanimanje za ta košček prirode in jim življenjsko prikazala to ali ono rastlino. Seveda pri tem ne mislim samo na manj znane rastline in novosti. Saj je tudi nekaj domačih, pri nas samoniklih rastlin, ki jim ne vemo prave veljave, in jih čisto prezremo. Omejila se bom na parkovno važne rastline.

IGLAVCI

Pravimo jim tudi konifere (conus lat. = storž, ferre = nositi). Niso vsi iglavci izrazito iglasti; nekateri imajo namesto iglic na vejicah večinoma luskaste lističe, tuja, cipresa). Tudi nimajo vsi izrazitih storžev (tisa). Iglice so večinoma večletne, zimzelene, le pri macesnu odpadejo.

Parkovne konifere lahko ohranijo in pokažejo svojo lepoto le, če so zasajene posamez ali v skupinah, tako da dobivajo od vseh strani svetlobo. Takim vrstam, ki naj ohranijo zelenje vse do tal, ne smemo odstranjevati spodnjih vej.

Jelka (Abies)

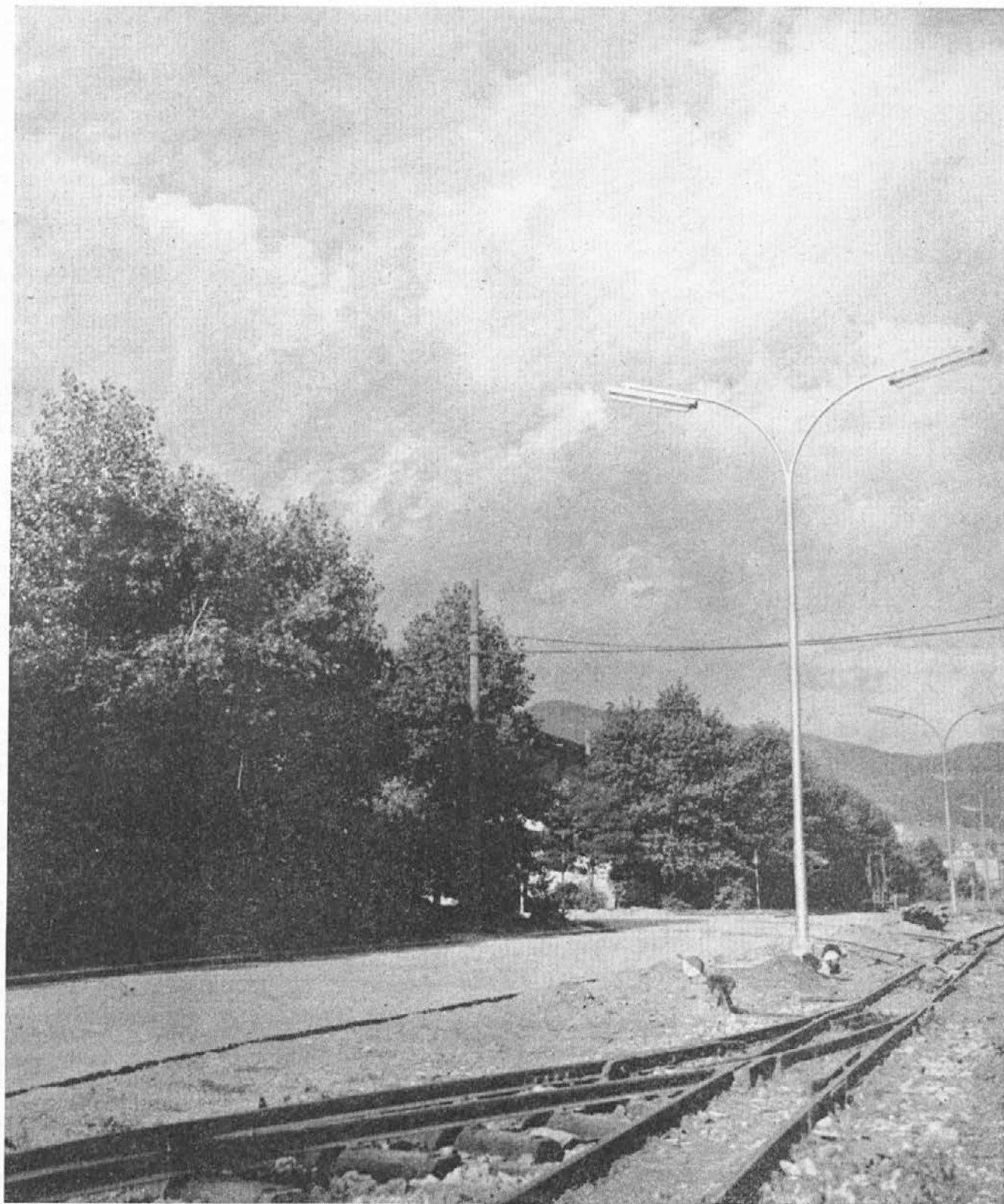
Abies alba (navadna jelka). Je visoko drevo. Raste v južni in jugozahodni Evropi. Tudi pri nas je precej razširjena. Iglice so 2—3 cm dolge, do 3 mm široke in ploščate; zgoraj so temno zelene in svetleče. Na vrhu so tope, plitvo izrezane ali pa imajo bolj ali manj razvito brezbarvno ali rumenkasto konico. Storž se razvije iz cvetnega storžka. Zrel storž so valjasti, 7,5 do 17 cm dolgi.

Macesen (Larix)

Larix decidus (evropski macesen). Pri nas ga je precej, na južnem Notranjskem, Primorskem in v Istri raste samo kultivirano. Je do 40 m visoko drevo s stožčasto krošnjo. Veje rastejo iz debela raztreseno. Veje visijo, so gole in zelenkasto rumene. V jeseni iglice odpadejo.

Smreka (Picea)

Picea excelsa (navadna smreka). Razširjena je po vsej Sloveniji, le na jugu redkeje. Na južnem Primorskem in v Istri je samo kultivirana. Zraste v 40 metrov vi-

Sredi tovarne.

Tako lepo je sedaj
ponekod
tudi že pri nas

soko, vitko in pokončno drevo. Iglice so štiriobratne in rastejo na blazinicah. So ravne ali pa sabljasto zavite. Dolge so do 3 cm, debele do 2 mm. Storži so sprva rumeno zeleni ali rdečkasti. Zreli so rumeno rjavi ali rdeče rjavi, valjasto vretenasti in 16 do 20 cm dolgi.

Picea canadensis (kanadska smreka). Doma je v Kanadi. Je zelo počasne, ozko stožčaste vzrasti. Iglice se na zgornji strani bolj ali manj prilegajo veji, one na vejini spodnji strani so ukrivljene navzgor; zmečkane neprijetno diše.

Picea pungens varr. *argentea* (srebrna bodeča smreka). V Ameriki je doma. Toge, na vse strani štrleče iglice so bodeče zašiljene in srebrno bele barve. Je odporna proti vročini in dimastemu ozračju. Odlikuje jo njena srebrovitost in je priljubljeno parkovno drevo.

Pseudotsuga taxifolia (navadna ameriška duglazija). Pri nas je najbolj razširjena gozdna eksota. Prišla je iz zahodne Severne Amerike. Je zelo visoko drevo z ozko stožčasto krošnjo. Mlade veje so rumeno zelene; pri nas gojimo predvsem zeleno duglazijo.

Chamaecyparis nuthaensis (nutka ali aljaška pacipresa). Doma je na Aljaski (zaliv Nutka) in od vseh cipres sega najdlje na sever. Je odporna, lepa, temneje zelena. Vrh je pokončen. Thuja ji je po luskastih iglicah podobna; ima pa podolgovate storže, nutka okrogle. Je 30 do 40 m visoko drevo s stožčasto krošnjo.

Bor (Pinus)

Pinus strobus (zeleni ali gladki bor). Pravimo mu tudi Vajmutovec. V Severni Ameriki je njegova domovina. Poleg duglazije je najbolj razširjena gozdna eksota. Iglice

ima tanke, mehke in modrikaste; so do 10 cm dolge in srše navzgor. V vsakem šopu raste po pet iglic. Storži so 8 do 15 cm dolgi in rjave barve. Te vrste bor zraste 40 do 50 m visoko in ima piramidasto krošnjo. Veje rastejo iz debla vodoravno.

Pinus nigra (črni bor). Zelo skromen je v svojih zahtevah; vzdrži na siromašnih in suhih tleh. Iglice ima do 10 cm dolge, trde, temno zelene in z bodečim koncem. Storži so simetrični in 4 do 8 cm dolgi. So rumeno rjave barve. Dorasla krošnja je polna, težka in temna. Tudi skorja na starem deblu je temno siva. Je važna parkovna konifera. Raste v južni in vzhodni Evropi ter v zahodni Aziji.

Klek (Thuja)

Thuja gigantea (orjaški klek). V Evropo so ga prinesli pred dobrimi sto leti iz Se-

Obnovljena Antonova cerkev (z znamenito fresko). Zadaaj severovzhodni začetek parka in najvišji predstavniki s Čečovja. Kdo bi sklepal, da so deset metrov odtod že polne fužine

verne Amerike. Je mogočno, 30 do 60 m visoko drevo. Krošnja ima koničasto in piramidasto, veje vodoravne. Pri nas dobro uspeva, da le dobi dovolj vlage.

Tisa (*Taxus*)

Taxus baccata (navadna tisa). Doma je po Evropi, Severni Afriki, Aziji in Severni Ameriki. Ima dragocen les. Je skromna, trdoživa, izredno prilagodljiva in lepa. Kljubuje neugodnemu mestnemu ozračju, polnemu dima in plinov. Naše zime dobro prenaša. Tisa je dvodomna rastlina. Drevo poganja iz panja. Lubje je rdeče rjavo. Je senčno drevo. Lubje, iglice in seme ima strupeno — vsebujejo alkaloid taksin. Zraste v 12 do 20 m visoko zimzeleno drevo ali nižji grm.

LISTAVCI (*Acanthopanax*)

Javor (*Acer*)

Acer compestre (poljski javor). Po vsej Sloveniji raste. Je grm ali do 20 m visoko drevo. Lubje je mrežasto razpokano, belo progasto.

Acer negundo (ameriški javor ali negundovec). V Sloveniji raste kultivirano in raztreseno. Je belo ali rumeno pisano, 6 do 15 m visoko drevo. Krošnja je redka, široka in nepravilna. Lubje ima rumenkasto sivo in razpokano. Doma je v Severni Ameriki. Je hitre rasti in priljubljeno parkovno drevo.

Acer pseudoplatanus (beli ali gorski javor). Razširjen je po vsej Sloveniji. Zraste v 30 m visoko drevo z belim in gladkim lubjem. Šele v starosti ima svetlo rjavo skorjo. Doseže starost 400 do 500 let.

Breza (*Betula*)

Betula pendula (navadna bradavičasta breza). Po vsej Evropi je doma lepo, do 20 m visoko drevo z belim in gladkim lubjem. Krošnja ima redko, habitus vitek; cvete od marca do maja.

Gaber (*Carpinus*)

Carpinus betulus (beli gaber). V Sloveniji je razširjeno drevo. Deblo ima rebrasto, visoko do 25 m. Lubje je sivo in gladko; razpoka šele v pozni starosti.

Bukev (*Fagus*)

Fagus silvatica (navadna bukev). Po vsej Sloveniji raste in je naše najbolj razširjeno drevo. Lubje je tanko, pepelnato sivo in gladko. Pri zelo starih drevesih razpoka. Krošnja ima veliko in zaobljeno. Zraste do 35 m visoko. Prvi listi se pojavijo v maju.

Fagus silvatica purpurea (rdeča bukev). Goje jo po vrtovih in parkih. Liste ima v jeseni krvavo rdeče.

Jesen (*Fraxinus*)

Fraxinus excelsior (veliki ali navadni jesen). Do 30 m visoko drevo raste po vsej Sloveniji. Ima ravno deblo, krošnja je zaobljena. Lubje je svetlo sivo in gladko. Cveti se pojavijo pred listi že koncem meseca aprila. (Na vogalu gradu, ob muzeju je jesen, po vsej verjetnosti križanec. Ima vse značilnosti navadnega jesena, samo krošnja je povešena. Ne vem mu imena.)

Divji kostanj (*Hippocastanum*)

Aesculus hippocastanum (navadni divji kostanj). Zraste v nad 30 m visoko drevo z veliko in zaobljeno krošnjo. Pozimi je drevo golo. Njegova prvotna domovina je v Aziji. Cvete maja.

Oreh (*Juglans*)

Juglans regia (navadni ali beli oreh). Po vsej Sloveniji je razširjen. Krošnja ima veliko in gosto. Lubje je svetlo sivo. Doma je v Aziji. Cvete v maju.

Črni oreh (*Juglans nigra*)

Iz Severne Amerike je prišel k nam. Je lepo, priljubljeno parkovno drevo, odporno proti mrazu. Zraste do 30 m visoko. (Lansko leto 15. julija je neurje podrlo črni oreh, nedaleč od ribnika.)

Magnolija (*Magnolia*)

Magnolia obovata purpurea (rdeča magnolija). Lepo, priljubljeno parkovno okrasno drevo. Cveti so škrlatni in se pojavljajo pred listi. Cvete v maju.

Liriodendron tulipifera (tulipovec). Je do 35 m visoko drevo z ravnim, navpičnim deblom in mnogimi vejami, ki nosijo velike, zelenkasto rumene ali žvepleno rumene cvete, često z oranžasto rdečimi progami. Listi so do 10 cm dolgi; često bolj široki kot dolgi. Cvete junija in julija.

Topol (*Populus*)

Populus tremula (trepetlika). Po vsej Sloveniji je razširjena. Ima redko krošnja, lubje na deblu je rumeno sivo. Zraste do 20 m visoko. (Tu bi še omenila *populus canadensis* — kanadski topol. Dve drevesi sta bili v našem nasadu. Zdaj ni nobenega več. Našla sem še samo panj. Kdaj so ju posekali, ne vem.)

Hrast (*Quercus*)

Quercus rubra (rdeči hrast). Doma je v vzhodni Severni Ameriki. Zraste v 30 m visoko drevo z gladkim lubjem in široko, zaobljeno krošnjo. Listi v jeseni pordečijo. Cvete maja.

Vrba (*Salix*)

Salix caprea (iva). Večinoma raste kot grm, redkeje kot manjše drevo. Lubje ima gladko, pozneje mrežasto razpokano. Cvete že v marcu. Razširjena je po vsej Sloveniji.

Jerebika (*Sorbus*)

Sorbus aucuparia (jerebika). Je nizko drevo ali grm z okroglasto, precej redko

krošnjo. Lubje ima gladko, na starejših drevesih deloma razpokano.

Lipa (Tilia)

Tilia platyphyllos (velikolistna lipa). Podobna je lipovcu, le da ima večje liste. Po vzrastu in obliki krošnje sta si obe lipi podobni. Raste v južni Evropi; v Sloveniji je raztresena. Cveti junija. Na grajskem dvorišču je lep primerek te vrste lipe.

Tilia cordata (Lipovec). Raztresen je po vsej Sloveniji. Zraste do 30 m visoko. Lubje ima rjavo in gladko, pozneje razpoka. Cveti julija.

Brest (Ulmus)

Ulmus suberosa (poljski brest). Razširjen je po vsej Sloveniji. Zraste do 30 m visoko. Cveti se pojavljajo pred listi v mnogocvetnih klobčičih ali šopih. Prašnice so škrlatne barve. Lubje pri starejših deblih razpoka.

GRMIČEVJE

Češmin (Berberis)

Berberis vulgaris (navadni češmin). Pozimi je gol grm. Lubje in les vsebujeta alkaloid berberin; daje mu rumeno barvo. Cveti v visečih grozdih, ki so rumeni in neprijetnega vonja. Je trnast grm. Cveti zgodaj spomladi.

Srobot (Clematis)

Clematis vitalba (navadni srobot). Zraste do 12 m visoko in se vzpenja po drevju. Cveti od julija do septembra. Cveti so beli, grozdasti.

Wistaria sinensis (glicinija). Je do 15 m visoka ovijalka s previsnimi, 20 do 45 cm dolgimi modrimi cvetnimi grozdi. Je lepota rastlina. Cveti maja in junija.

Dren (Cornus)

Cornus sanguinea (rdeči dren). Je kratotni grm. Cveti ima bele in tvorijo široke kobule. Jeseni je listje čudovite škrlatne barve.

Panešplja (Cotoneaster)

Pyracantha coccinea (ognjeni trn). Je lepota grm. Cveti maja in junija. Oblasti, ognjeno rdeči plodovi pokrivajo grm na gosto.

Leska (Corylus)

Corylus avellana (navadna leska). Raste grmičasto, lubje ima gladko in sivo rumeno. Po vsej Evropi je razširjena. Cveti aprila.

Glog (Crataegus)

Crataegus oxyacantha (navadni glog). Je lepota grm z belimi ali rožnatimi cvetovi. Po vsej Evropi je doma. Cveti maja.

Kutina (Cydonia)

Cydonia japonica (japonska kutina). Je lepota grm, doma na Japonskem in Kitajskem. Cveti v aprilu in maju, včasih celo poleti in pozimi. Cvet je škrlatne, rožnate ali bele barve.

Trdoleska (Evonymus)

Evonymus verrucosa (bradavičasta trdoleska). Je priljubljen parkovni grm. Ljubi prisojna pobočja in hoste. Cveti maja in junija.

Forzija (Forsythia)

Forsythia viridissima (temno zelena forzija). Je zgodaj spomladi cvetoči lepota grm. Cvet ima rumen.

Nagnoj (Laburnum)

Laburnum vulgare (navadni nagnoj). Lepota grm z zlato rumenimi cvetovi. Lubje, listi, cveti in semena so strupeni — vsebujejo alkaloid cytisin.

Kalina (ligustrum)

Ligustrum vulgare (kostenika ali navadna kalina). Pozimi je gol grm. Cveti v juniju. Cveti so beli. Raste ob gozdnih robovih in živih mejah.

Kosteničevje ali pesekovina (Lonicera)

Lonicera xylosteum (puhasto listna peskovina). Cveti blede rumeno, jagode ima rdeče. V Sloveniji je samonikla. Je priljubljen parkovni grm.

Sliva (Prunus)

Prunus padus (čremsa). Spada med drevesne vrste, ki spomladi najprej ozelenijo. Cveti v aprilu, maju. Cveti so beli in dehteči. Raste kot grm ali srednje visoko drevo.

Robinija (Robinia)

Robinia pseudacacia (navadna robinija). Prišla je iz Severne Amerike. Je lepota in podivjano drevo. Cveti belo v juniju. Cvet je 10—25 cm visok, sprva pokončen.

Krhlička (Rhamnus)

Rhamnus frangula (navadna krhlička). Je grm z gladkim, rjavim lubjem. Raste po vsej Evropi. Cveti so prave kobule. Cveti od maja do septembra.

Roža (Rosa)

Rosa canina (navadni šipek). Je do 3 m visok grm. Raste ob gozdnih robovih. Veje, mladike in glavne listne žile so porasle s kaveljčastimi bodicami.

Lipovka ali španski bezeg (Syringa)

Syringa vulgaris (španski bezeg). Cveti v aprilu in maju. Cveti tvorijo goste ovršne

rožnate ali bele kite. Raste grmičasto. Doma je v jugovzhodni Evropi. Gojijo jo kot okrasni grm.

Bezeg (Sambucus)

Sambucus nigra (črni bezeg). Cveti v juniju; cveti so majhni, rumeno beli in tvorijo kobuli slične češulje. Raste grmasto ali kot nizko drevo. Razširjen je po vsej Sloveniji.

Brogovita (Viburnum)

Viburnum opulus (brogovita). Pozimi je gol grm. Cveti maja belo. Obrobni cveti so večji od onih v sredini socvetja. Razširjena je po vsej Sloveniji.

Viburnum lantana (dobrovita). Razširjen, pozimi gol grm. Beli cveti tvorijo ploščata socvetja. Cveti maja in junija.

Pamela (Symploricarpus recemosus)

Je lepota grm. Cveti maja in junija. Cveti so v zalistnih grozdih.

Zdaj pa zapojmo vsi skupaj

počasi, melodiozno, koroško...

Nmaj čriez jezero,
gor čriez gmajnico,
kjer je dragi dom
z mojo zibelko,
kjer so me zibali
mamica moja
in prepevali haji, haja.

Ko sem še majhen biv,
sem biv dro vesiev,
sem večbarti
kiro pesem pev;
zdaj vse minuvo je,
nič venč pev ne bom,
saj ni venč moj ljubi, dragi dom.

NAŠA DEKLETA, KI KAR NAPREJ ZMAGUJEJO

— namreč na tekih »Ob žici okupirane Ljubljane«. Ze kar od kraja in vsako leto zasedejo med ženskimi ekipami prvo mesto. Tudi letos 12. maja je bilo tako: prišle, nastopile, zmagale; zato je prav, da jih enkrat predstavimo vsaj v našem listu. Od leve na desno so: Marica Hronjec, Gabrijela Zdovc, Majda Mlatej, Erika Kraiger in Ela Pšeničnik. To je pač letošnja postava, prej so nastopale in zmagovale tudi še druge

Prof. Tone Sušnik:

LITERARNOZGODOVINSKI RAZGLED PO MEŽIŠKI DOLINI

SLEDOVI NAŠEGA SLIKARSTVA IN REZBARSTVA

Pričujoči sestavek nikakor ne misli biti strokovna študija o naših umetnostno zgodovinskih spomenikih. Pokazal in opozoril bi rad na likovne umetnine naših krajev.

Dolina se lahko postavi z nad petsto let starimi freskami: odkrite so pri Barbari nad Prevaljami in v Antonovi cerkvi na Ravnah. Kažejo pa nekatere cerkve v tlorisu romanski stil. Freske so iz časov, ko so cerkve dobile gotški videz. Večina cerkva pa je že po nastanku tega izvora, to je iz 15. ali 16. stoletja. (Morda se bo kdo vpraševal, zakaj je beseda le o cerkveni umetnosti. Pač zato, ker je v srednjem veku, pa še tja do baroka vsaj pri nas v glavnem vsa umetnost — predvsem še likovna — nastajala iz cerkvenih potreb.)

V zadnjem času so odkrili pri nas kar precej dragocenih podob srednjeveške umetnosti. Pred tedni so po previdnem restavriranju v Antonovi cerkvi odkrili lepe freske iz začetka 15. stoletja — okrog leta 1430 do 1440. Vsebina je znana že z drugih fresk po Sloveniji. Češčenje treh kraljev, vsi trije so na konju in na njih bi se dalo celo študirati srednjeveške noše. Na zgornjem delu slike je Marijino oznanjenje, na spodnjem koncu je donator — darovalec. Škoda, da je del freske poškodovan — zaradi vrat, ki so jih kasneje napravili. Morda bi nam napis razodel ime kakega guštanjskega veljaka.

Dr. Stele pravi, da je sliko napravil mojster iz furlanske šole. Mojstri-slikarji so potovali prek Kanalske doline.

(Opombe k zgodovini cerkve: freske nesporno kažejo, da je cerkev vsaj že iz začetka 15. stoletja, ob obnovi zdaj pa so prišli do zelo zelo gotovih zaključkov, da je cerkev morda že celo iz kraja 14. stoletja; prezbitarij je namreč starejši kot ladja, kjer so freske. Na škatlici z relikvijami pa je pečat:

† SIGILUM. SEBA NA DEI GRA EPI CONOVIEN. Kar bi se po naše reklo: Pečat Sebastijana NA [?] po božji milosti škof Conovijeno [ime škofije]. Ta škof je posvetil cerkev, prišel pa je iz Ogleja. Kdaj?)

Druge freske je skrivala cerkev sv. Barbare na vzpetini ob glavni cesti Prevalje-Ravne. Freske so iz leta 1466, naslikani so simboli evangelistov, na vrhu pa je Kristus, ki vstaja iz groba. Podoba je delo neznanega mojstra. Izhodišče teh slikarjev je nedvomno Koroška.

»Odkritje pomeni eno lepih odkritij v vrsti našega srednjeveškega slikarstva,« je zapisal dr. M. Zadnikar v Konservatorskem poročilu — varstvo spomenikov 1958/59-VII/210. V cerkvi je lep tudi šiljast gotški slavalok, ki tvori prehod v prezbitarij.

Umetniško bogata je tudi cerkev sv. Ane na Lešah, to je spodnja — pravijo ji tudi »pavška«.

Tudi tu imamo lep gotški slavalok, rebrast strop v glavni ladji, okna nosijo strogo umirjeno, umetniško izdelano krogovičje. Lepo so ohranjene tudi freske v cerkvi, v prezbitariju. Predstavljajo pa Marijino vnebovzetje — prihod Modrih (kdo ve, če

se ni v podobi enega izmed modrih umetnik sam naslikal), del podobe je izpolnjen z vinjetami in angelskimi glavicami. Freske na severni strani je uničila granata, ki je prebila zid ob nemškem napadu 1941. leta.

Zanimive so freske, ki so poslikane z nastankom obeh stranskih oltarjev. Levi nosi letnico 1577. Tu se nam je ohranil primer starega gotškega oltarja, slikanega na stenno. Bogato je okrašen oltar, ki predstavlja prehod od gotškega v renesančni stil. Čisto gotsko obeležje daje obleka sv. Ane v glavnem oltarju, ki pa je že iz 17. stoletja (1644).

Zgornja cerkev, »knapovska«, pa je znatraj doživela že več popravil in je tudi umetniško skromnejša.

Čudovit biser gotike, cerkev sv. Lenarta, je skrita v tihi gozdni jasi na Plotu. Morda je cerkev zaobljubljeno svetišče jetnikov in ubežnikov, ki so se skrivali tod okoli. Cerkev ima lep gotški slavalok, pod korom pa lesen strop, pobarvan z vijugastimi vzorci, tipičen ornament preprostih lesenih gotških stropov. Nastavka stranskih oltarjev pa sta že renesančna.

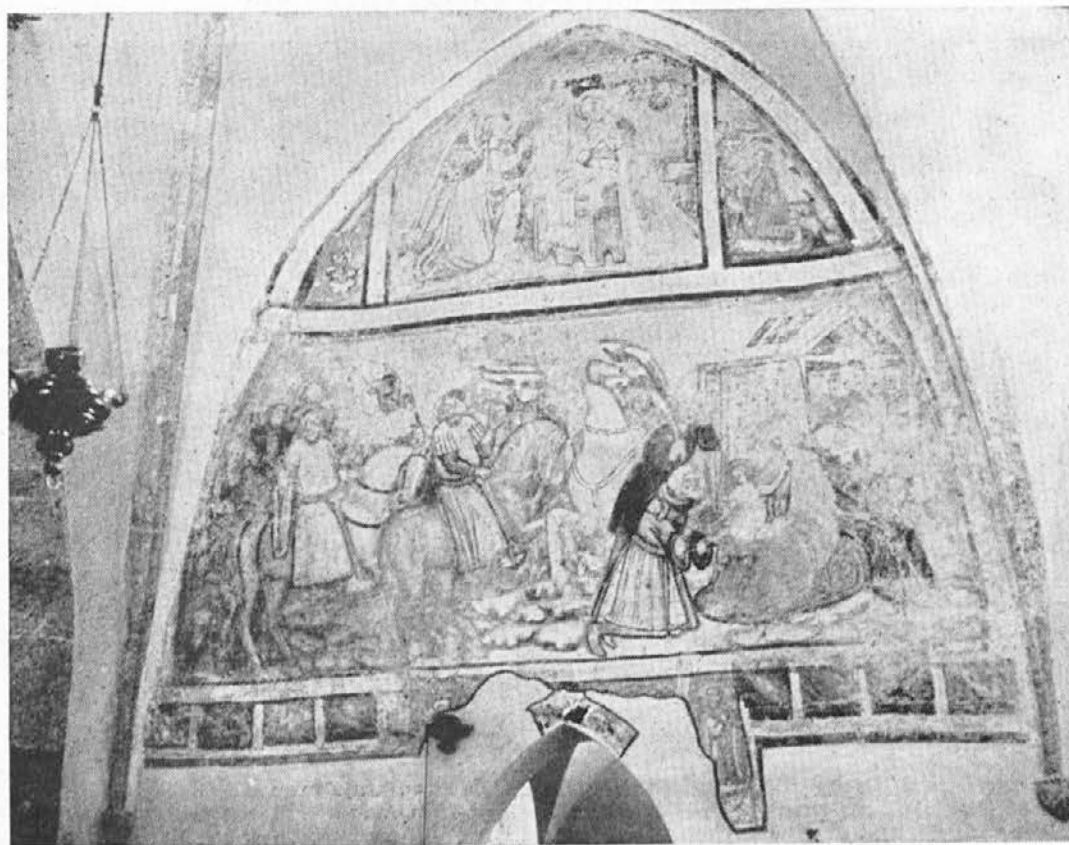
Morda skriva tudi cerkev na Poljani stare freske. Ko so cerkev obnavljali pred leti, so se pod beležem pokazale starine, a jih niso odkrili. Oltarji so pozno gotški.

Zanimiva je slikarija o Jobu in njegovem trpljenju. Dalo bi se morda sklepati, da je slikarija nastala v času, ko je razsajala kuga.

Kakor drugod, tako so tudi v naših krajih v času baroka — v 17. stoletju — vsaj oltarje obnovili. Zato so skoraj vsi oltarji baročni. Lep je stranski oltar v župnijski cerkvi na Ravnah, tudi glavni oltar je baročen, lep kip Janeza Nepomuka v baročnem stilu pa krasi Antonovo cerkev nad stranskimi vrati. Baročen stil se bohoti nato po cerkvah, ki so starejšega datuma, na Prevaljah v kapelici itd. Lepa, baročna je tudi prižnica v poljanski cerkvi. Baročni so morda bili tudi oltarji v Mežici, v župnišču sta dva ljubka baročna angelca s podstavki za sveče, zdajšnja cerkev pa je nekaj čez sto let stara. Baročni oltar ima tudi Črna. Šentanel, Strojna, Javorje, Koprivna pa so mlajše, jožefinske fare. V Koprivni je strop s preprosto roko poslikan.

V 18. stoletju, ko je bil barok stil časa, pa grade in krasijo tržani, predvsem pa okoliški graščaki svoje domove z baročnim krogovičjem, z baročno ornamentiko nad glavnimi vhodi in okni. Z baročno arhitekturo imamo predvsem opraviti na Ravnah, kjer imamo cehovske mojstre in graščinsko gospodo. Baročne elemente imamo v gradu nekdanjih Thurnov (danes študijska knjižnica) in v graščini Javornik; čedne baročne portale imamo tudi v današnji Partizanski cesti na Ravnah.

Iz preprostega ljudskega umetniškega gona pa so predvsem ljudske rezbarije, ornamenti na skrinjah in podobno.

Srednjeveška freska pri Antonu. Restavrirano letos. Cela reč je iz leta 1430

Rutnikova rezbarija — Ciril in Metod

V vsakem kmečkem domu imamo v »hiši« (to je v veliki sobi) kót z lepo okrašeno javorovo mizo, nad mizo visi iz lesa izrezljan golob — sv. Duh, da je vedno tek pri jedi, v kotu pa visi lesena božja martra, okrog pa svete podobe na steklo delane, delo preprostih umetnikov-samoukov. Tudi ostalo pohištvo je polno ornamentov — naslikanih in izrezljanih. Posebno skrbno so na primer izrezljane skrinje; v njih so neveste odpe-ljale balo.

Vedno in zgolj pa ti okrasni niso nastajali zaradi umetniških nagibov. Pri okraševanju jih je često vodila tudi ljudska vera. Na zibelki na postelji so radi naslikali znamenje trotamore, z vero, da bo otrok obvarovan pred njo. Na hišo so slikali Florjana, da bi jih obvaroval pred ognjem. Čez sto let je Florjan naslikan na primer pri Burjaku v Topli, ali pri Harmonku na Lešah in še drugje.

Po svoje prav zanimive so slike na panjskih končnicah. Tu se je ljudska ustvarjalnost še posebej sproščala. Prečestokrat so na končnicah motivi iz vsakdanjega življenja ali pa so na njih prav duhoviti prizori. Radi pa so dobili tudi kako pripovedko. Tako je nekdo naslikal medveda, ki hruške trese. Vsak čebelar gotovo ni imel roke, da bi slikal.

Ljudska umetnost po malem hira. Vzrokov je pač dovolj. Naša dolina gotovo ne spada med odmaknjene.

Vendar še vedno žive osamljeni ljudski umetniki. Na Dobrihah živi preprost rezbar-samouk Gregor Lipovnik, po domače Rutnik. Letos je izpolnil 74. leto (rôjen 17. marca 1889). Rodil se je pri Mališniku na Tolstem vrhu. Še šolar je že začel izrezljavati lesene figure. Umetniško se nikjer ni šolal in kadar ustvarja Rutnik brez prave predlage, iz srca je pristen in živ, ljudsko

okoren. Zato je pravi »ljudski« umetnik. Mnogo lesenih kipcev je že izrezljal in mnogo božjih marter je napravil. Sezidal je kapelico in zanjo izrezljal oltar, izrezljal je podobo sina, ki mu je padel med vojno v partizanih. Letos je napravil lep relief Cirila in Metoda. Bo z Rutnikom umrla ljuska rezbarija pri nas?

Ob ljudski umetnosti in ljudski pesmi, otožni in iskreni, a tudi šegavi, ob reju in martri porojeni, je zrasel naš veliki slikar Franjo Golob, v nicini rojen, je v nicini živel, malo znan, je omahnil kot borec v letih svojega dozorevanja in prvega zagona. Golob se je rodil na Prevaljah 1913. leta, pri mojstru Zorattiju se je izučil podobarsko-pozlatarske obrti. Ko je mojstru pomagal restavrirati v minoritski cerkvi v Ptuj, se je spoznal s Steletom. Stele mu je pomagal dalje. Golob se je pričel šolati pri Francetu Kralju v Ljubljani, nato še pri slikarju in grafiku Djuriću v Zagrebu. V letih 1933/37 je bil redni študent na zagrebški Akademiji, 1938 pa je študiral izredno na umetnostni zgodovini v Ljubljani. V teh letih je prirejal že prve razstave skupaj s Šušmeljem. Tudi politično je postal aktiven, in ko so vdrli nacisti 1941. leta, so med prve talce uvrstili tudi Goloba. Ustrelili so ga 3. septembra 1941 v Domžalah.

Golob je uspel najti v primitivni liriki ljudske umetnosti močne vire ustvarjalnosti. Rad je iskal spodbude za svoja dela v ljudskem izročilu, posebno v ljudski pesmi. Golob je kmečko domač in pristen, ni segal po oblikovnih sredstvih modernih struj. Ta pristnost in vpliv ljudske pesmi se posebno kaže v zbirki lesorezov »Njav čriez jezero« (1938). V teh lesorezih je prišla prav do izraza njegova čustvena narava in nekaka otožnost, porojena iz trpke mladosti. V nicini umetniškega sveta je živel mlad fant, se prebijal samoniklo, a v življenju nikdar prav priznan, ker je rasel na periferiji. Nekoč bi moral slikati kapelico na farovškem polju na Prevaljah. Poln načrtov je bil. Nazadnje pa so mu delo odvzeli, njemu, umetniku, opravil pa je delo nava-

den soboslikar, in je nastal kič. Tako si je Golob skušal gospode in je s tem večjo ljubeznijo oblikoval prav preproste, ponižne ljudi, vaške reveže, ki so živeli na potisku. Na platnu mu je zaživel »Popov terc«. Nasploh pa se je Golob rad zatekal v svet kmečke vsakdanjosti, k njihovi pesmi o vsakdanjem življenju in letnih časih.

Z Golobom je naš svet tudi v likovni umetnosti stopil v umetniški krog slovenskega slikarstva. Danes se skušajo uveljaviti mladi slikarji, a do te harmonije med ljudsko umetnostjo, med ljudsko pesmijo, med invencijo in umetniško formo, do katere se je povzpел Golob, ni prišel nihče.

Na kraju našega razgleda bi lahko omenili vsaj še dvoje imen: Franca Bernekarja in Filipa Večka. Prvi pravzaprav ni iz naših krajev, rodil se je v Starem trgu pri Slovenjem Gradcu. Živel in tudi delal pa je nekaj časa v Kotljah. Njegova je prižnica v hotuljski cerkvi. To je edina njegova umetnina v domačem kraju. Večji del njegovih mojstrov in pa je v Ljubljani in na Dunaju.

O drugem, Večku — Lagoječem Lipšu, pa je naš list pisal že v zadnji številki (Marija Suhodolčan, Filip Večko — Lagoječi Lipelj — KF 1963/6—8).

Seveda si nismo vsega ogledali. Predvsem smo si dolžni v prihodnje ogledati še črnski kot Heleno. Če se bo dalo še o umetninah in rezbarjih teh umetnin kaj več spoznati, bomo dodali v prihodnji številki. Lepa umetnina je Marijin oltar v Črni. Kako je s helensko cerkvijo, kdo je črnski rezbar — menda Osojnik v Črni ali nekje pri Črni?

Za zaključek še nekaj literature:

Kunst-Topographie des Herzogthums Kärnten 1888—1889;

Dr. Marjan Zadnikar: Romanska arhitektura na Slovenskem, DZS 1959;

Emilijan Cevc: Ljudski rezbar Gregor Lipovnik, KMD 1950;

M. Z.: Konservatorsko poročilo (o freskah pri Barbari) — Varstvo spomenikov 1958/59—VII;

(dalje na strani 18 spodaj)

Barok —
Janez Nepomuk
pri Antonu

Nesrečna bilanca

v I. polletju 1963

Po posameznih ekonomskih enotah je bilo v prvem polletju letošnjega leta naslednje število nesreč pri delu:

	jan.	febr.	marca	apr.	maja	jun.	Opomba
Jeklarna — liv.	2	—	5+1	2	3	2	— prav samo februarja
— top.	—	2	2	5	1	3	— aprila nemogoče
Kovačnica	4	3	4	6	7	2	— preveč, preveč
Valjarna	6	2	5	2	4+1	3	— preveč, preveč
Termična obd.	—	—	—	—	1	—	— majnika 1 preveč
Mehanski obrati	3	2	3	5	4	4	— veliko preveč
Vzmetarna	—	2	—	—	—	—	— februarja 2 preveč
Energetski	—	—	—	—	—	—	— odlično
El-obrat	—	—	—	1	—	—	— aprila 1 preveč
Strojni remont	—	—	—	3	1+1	—	— škoda za april in maj
Gradb. remont	—	—+1	—	—	—	1	— junija pokvarili
Promet	—	—	—	—	—	—	— odlično
OTKR	1	—+1	—	—	1	—+1	— vse preveč
Špedicija	—	—	—	—	—	1	— škoda za junij
Predračunska	—	2	3	—	—	1+1	— prav treba
	16	13+2	22+1	24	22+2	17+2	— preveč!

Poglejte te nesrečne številke po ekonomskih enotah in po mesecih. Vsaj preko polovica primerov je preveč in je zares že čas, da pri kolektivu tudi v tem smislu enkrat odločno poboljšamo.

Kdo bo to naredil drugi, če ne mi sami z večjo pazljivostjo naprednega človeka in s strokovnim delom.

Kar je bilo storjenega za ta napredek, hvala! Ampak sedaj smo pri pogostosti nesreč že kar nekaj let v stagnaciji, ki nam ne dela časti.

V prvem polletju letos je bila pogostost nesreč 9,03 % primerov na stalež (vštete tudi nezgode izven podjetja) oziroma 8,52 % na stalež samo v tovarni.

Sodelavci! To je polovica preveč in samo od vas je odvisno, kdaj bomo to napako in izgubo pri nas odpravili oziroma vsaj odločno naprej omilili.

Plenum sindikata ob polletju

STATUT PODJETJA BO V NAJKRAJŠEM ČASU V ŠIROKI RAZPRAVI

Takoj po zbranih prikazih in izračunih o poslovanju podjetja v polletju je v prvi polovici julija zasedal tudi plenum sindikalne organizacije železarne Ravne ter podrobno analiziral storitve in spodrsiljaje še sumarno za to obdobje.

Rezultat dela je bil v glavnem zadovoljiv, saj je porast zabeležen skoro na vseh področjih (glej poročilo na drugem mestu). Posameznim pomanjkljivostim, ki niso nikjer več skrite, pa je napovedan odločilni boj. Pri naši železarski skupnosti je mesto samo za pozitivne rezultate.

Uvodoma je na plenumu poročal predsednik sindikalne organizacije Miha Ošlak, podrobno poročilo pa je razčlenil sekretar

(s strani 17)

Stanko Kotnik: Srečanje z mojstrom. Ob Odkritju gotskih fresk na Barbari pri Prevaljah julija 1959 (KF 1960/1-3).

O Golobu je literatura navedena v perspektu, ki je izšel ob razstavi Goloba in Šušmelja v Umetnosti galeriji v Mariboru — septembra 1961.

Opise cerkva in oltarjev imajo hranjena posamezna župnišča.

(Dalje prihodnjič)

sindikata Ivo Kohlenbrand. Izčrpno poročilo oziroma obrazložitev osnutka statuta podjetja je podal tehniški sekretar delavskega sveta Jože Delaht. Osnutek statuta bo dan v razpravo vsem sodelavcem že v septembru.

V diskusiji o polletnem poslovanju podjetja sta sodelovala Oto Hafner iz topilnice in Vinko Čibron iz konstrukcijskega oddelka v zadevi IV. izmene ter rekonstrukcije SM peči. Direktor Klančnik je priznal napredek proizvodnje, prodaje in izvoza, opozoril pa je na številne urgence, ki kažejo na manj solidnega dobavitelja zaradi rokov in kvalitete. To je prvo opozorilo podjetju, ki ga moramo vzeti najbolj resno. Zahteval je večjo pozornost do odjemalcev. S povečano realizacijo se ne smemo zadovoljiti in nas ne sme uspavati, ker smo jo dosegli tudi z boljšimi naročili in z novimi agregati. Naše obveznosti moramo striktnije in boljje izvrševati. Direktor podjetja je potem govoril o investicijski izgradnji, o IV. izmeni ter o smotrni uvedbi predvidenega skrajšanega delovnega časa. V razpravi so sodelovali še komercialni direktor Boris Florjančič, tajnik RO sindikata industrije in rudarstva Franc Leben in več obratnih sindikalnih predstavnikov.

BOROVELJSKI ŽELEZARJI SO NAS OBISKALI

Takole je »Slovenski vestnik« z dne 21. junija 1963 zapisal o tem obmejnem železarskem obisku:

Skupina članov obratnega sveta pri podjetju KESTAG v Borovljah je na povabilo delavskega sveta železarne na Ravnah na Koroškem napravila prijeten in hkrati poučen izlet v ravensko železarno. Obiskali so tako rekoč železarji železarje in je bilo srečanje nad vse prijetno in tovariško.

Boroveljske goste je pozdravil predsednik delavskega sveta v železarni na Ravnah ter jim izrekel pristržno dobrodošlico. Na kratko je orisal zgodovinske in kulturne zanimivosti kraja.

Pod strokovnim vodstvom in pojasnjevanjem ekspertov so si gostje ogledali veliko tovarno z mogočnimi sodobnimi modernimi napravami in novogradnjami iz zadnjih let. Veliko podjetje je napravilo na boroveljske železarje močan vtis in izmenjali so z ravenskimi železarji marsikatero misli iz medsebojnih izkušenj s področja železarske industrije. Razen tovarne so boroveljskim gostom razkazali tudi druge znamenitosti na Ravnah, kakor gimnazijo, knjižnico, muzej, nove zgradbe z delavskimi stanovanji in Dom železarjev, znano kavarno in gostinsko podjetje.

V Dom železarjev je direktor ravenske železarne G. Klančnik povabil boroveljske goste na skupno kosilo. Ob tej priložnosti sta spregovorila ravnatelj železarne in predsednik boroveljskega delavskega obratnega sveta, kolega Rantitsch, ki se je zahvalil za pristržen sprejem, razlago in pogostitev. Nato so se skupno podali v smučarsko koč pod Uršljo goro, od koder je lep razgled. Gostje so si tako ogledali širšo okolico, ki je po svoji pokrajinski lepoti ter hvaležnih izletih in turah zelo mikavna in pripravna za turizem. V koči se je na mah razvila prijetna in sproščena družabnost. Ljudje podobnega poklica so se prav odlično in v prijateljskem vzdušju razumeli in spoznavali med seboj, hkrati pa se tudi prijetno zabavali.

Tudi ta izlet naj koristi poglobljanju dobrih in pristrčnih medsebojnih odnosov med prebivalstvom tu in onstran meje, kajti pesem dela je enaka pri nas v Borovljah kakor v zamejstvu na Ravnah. Koristno in naporno delo plemeniti človeka preko vseh meja.

Na večer pred Dnevom vstaje je bilo na akademiji v Titovem domu razdeljenih 105 odlikovanj članom ZB, s katerimi jih je odlikoval predsednik republike za zasluge v času narodnoosvobodilne borbe.

Kako ponosno je bilo gledati vrsto, može in žene, ki so prejemale odličja od Reda partizanske zvezde z meči pa do Reda bratstva in enotnosti za hrabrost in za zasluge za narod s spomenicami. Pristrčno in pristrčno smo zaploskali rojakom dobe, ko je bilo treba bliže žrtvovati.

Domovina se jih je bliže spomnila ob obletnici vstaje ter ob iskrenih čestitkah vsega ljudstva.

Šentanelški pevec

Prof. Luka Kramolc 70-letnik

Ravenska Svoboda je zaslužnemu rojaku zapela in zagodla na spominskem večeru
(Konec)

Bil sem v skrbeh, kje dobiti sredstva za nadaljevanje študija. Našli pa so se dobri ljudje, ki so me bodrili, mi dajali korajžjo in zagotavljali tudi finančno podporo. Z mislijo, da se bo treba situaciji prilagoditi, zategniti pas še bolj, sem se vrnil na Dunaj. Spoznal sem resničnost pregovora: »Kdor hoče iti na Dunaj, naj pusti trebuh zunaj.« Za zajtrk sem igral v cerkvi na orgle, kosilo sem prislužil z instrukcijami klavirja, za večerjo sem si večkrat kupil pečen krompir, ki so ga pekli Kočevarji po dunajskih ulicah. Če pa nisem imel denarja, sem legel tešče počivat. Za priboljšek smo si slovenski študentje privoščili vsak petek v neki »špelunki« v Alserstrasse kopast krožnik rižvega narastka. Žlice, ki smo jih uporabljali, so bile pritrjene k mizi z verižico, kar nas pa ni nič motilo, samo da smo bili siti. Stanoval sem v drugem nadstropju v sobici z majhnim oknom, ki je bila preurejena iz shrambe za živila. Za kurjavo ni bilo denarja, a vendar sem imel prijetno gorko, tako da so se hodili moji sošolci-prijatelji k meni gret. Po kurjavo smo — po zvezah moje gospodinje — hodili s kovčki na železniško postajo Heiligenstadt prosit strojevodje za premog. Nikoli nam niso odrekli prošnje, nasprotno, ko smo se z napolnjenimi kovčki zahvaljevali, so nam rekli: »Le pridite še! Zakaj bi prezebali, zaradi teh par lopat premoga bo železnica vseeno v redu vozila.« To so bili humani ljudje.

Dunaj je bil glasbeni center za vso Evropo. Na akademiji, ki je v letu 1910 štela 906 slušateljev in 88 profesorjev, so bili poleg Avstrijcev, Madžarov in Hrvatov študentje iz Severne Amerike, Belgije, Nemčije, Anglije, Francije, Grčije, Holandske, Romunije, Bolgarije, Rusije, Švice, Srbije, Španije in Turčije. Hrvatov in Srbov je bilo 35, Slovencev pa 6. Pri življenju sva ostala samo dva, dr. France Kimovec, stolni prošt ljubljanski, in jaz.

Nadaljnji potek mojega študija in življenja na Dunaju se je vzlic pomanjkanju, zapostavljanju in omalovaževanju razvijal zadovoljivo in v redu. Za marljivo in vestno študiranje sem prejel 30. junija 1914 zrelostno spričevalo Akademije za glasbo in upodabljačo umetnost na Dunaju. Po končani akademiji sem bil takoj mobiliziran. Kako je potekalo moje življenje pri vojaki, kulturno delovanje v Mežici in do leta 1924 v Ljubljani, je popisal Rudi Golob iz Mežice v »Fužinarju« leta 1952, št. 10—12, ob moji 60-letnici. K temu poročilu bi dodal še tole: 28. maja 1924 sem diplomiral na Konservatoriju Glasbene matice v Ljubljani. Leta 1950 sem šel v pokoj (III. razred s 27.100 din). Ves čas moje 35-letne prosvetne službe sem poučeval glasbo in petje na ljubljanskih srednjih in strokovnih šolah. Imel sem 25 direktorjev in dve direktorici. Sodeloval sem kot glasbeni referent pri Klubu koroških Slovencev, pri Radiu Ljubljana, Akademiji znanosti in umetnosti ter Rdečem križu. Predaval sem na zborovodskih tečajih v Ljubljani. Sežani in

Radiu Celovec, pisal strokovne članke v revije, brošure in časopise. Pri Zavodu za zaščito avtorskih malih pravic in pri Društvu slovenskih skladateljev imam registriranih 28 tiskanih glasbenih edicij, in sicer: 11 šolskih pesmaric — pri zadnjih izdajah je sodeloval tudi prof. Matija Tomec in v uredniškem zboru prof. Adolf Gröbming — 4 priročnike za šolske proslave, tri zbirke narodnih pesmi s spremljavo klavirja, in 10 zbirk koroških narodnih pesmi za mladinske, mešane in moške zборе.

Od leta 1921 do 1954 sem poleg šolskih zborov vodil še Žirovnikov zbor v Šentvidu, zbor Narodne čitalnice v Dravljah, pevsko društvo »Slavec« v Ljubljani, zbor tekstilnih delavcev, zbor koroških dijakov, zbor Železničarskega tehnikuma, zbor Srednje gozdarske šole, zbor Trgovske šole in zbor Koroških študentov-akademikov v Ljubljani. Z zborom KSA smo koncertirali v Mežiški dolini, v Šmihelu pri Pliberku, Železni Kapli, v Glinjah pri Borovljah. Nato smo peli v Štorah, Črnomlju, Vinici in v Metliki. Nepozabni so zame nastopi pevskih zborov ob koroškem partizanskem srečanju v Mežici in leta 1954, ko smo odprli gimnazijo na Ravnah. Peli so pionirji, dijaki, študenti in stari »Svobodaši«. Pionirske zборе so uvečbali: Ravne — Debeljak (162 pevcev), Prevalje — Stres Marija (120), Mežica — Salobir Minka (46), Črna — Grum (64), Radlje — Bibianko (55), Vuzenica — Miklavc Berta (44), Slovenj Gradec — Vaupot (60). Zborovodje mešanih zborov DPD »Svoboda« so bili: Ravne — Satler in Debeljak, Prevalje — Černec, Črneče in Dravograd — Nabergoj, Slovenj Gradec — Kranjc. Nastopilo je skupaj 826 pevcev in 11 zborovodij ob spremljavi ravske železarske godbe. To je bil največji pevski praznik v Mežiški dolini. Prijatelji moji, kaj ko bi se za 10-letnico (1964) tega nastopa nekje srečali?

Za vse moje delo sem prejel lepo zahvalo DPD »Svoboda« v Mežiški dolini, Drabosnjakovo priznanje Prosvetne zveze v Celovcu,

Ivan Globočnik:

Naši godbeniki in graditelji

Prvo tekmovanje pihalnih orkestrrov Slovenije je mimo. Zanj je vedelo in ve le malo naših krajanov in podpornih članov. Zaradi tega sem se odločil, da o tem napišem nekaj, kar mnogim ni znano. Popisati pa nameravam tudi to, kako gradimo svoj glasbeni dom, da se bomo v njem laže in kvalitetneje učili glasbene umetnosti.

Od kod in zakaj naši godbi naenkrat ime pihalni orkester? Iz prejšnje godbe, ki je štela od osvoboditve dalje po 18, 26, 30 in 36 članov, je tekom dolgih let pridnega, vzornega, neprekinjenega učenja in dela postala po svojem značaju in sestavi že res

Boštjan Kramolc, po domače Kramolc, oče našega jubilarja. Bližje navedbe glej v prejšnji številki na strani 26

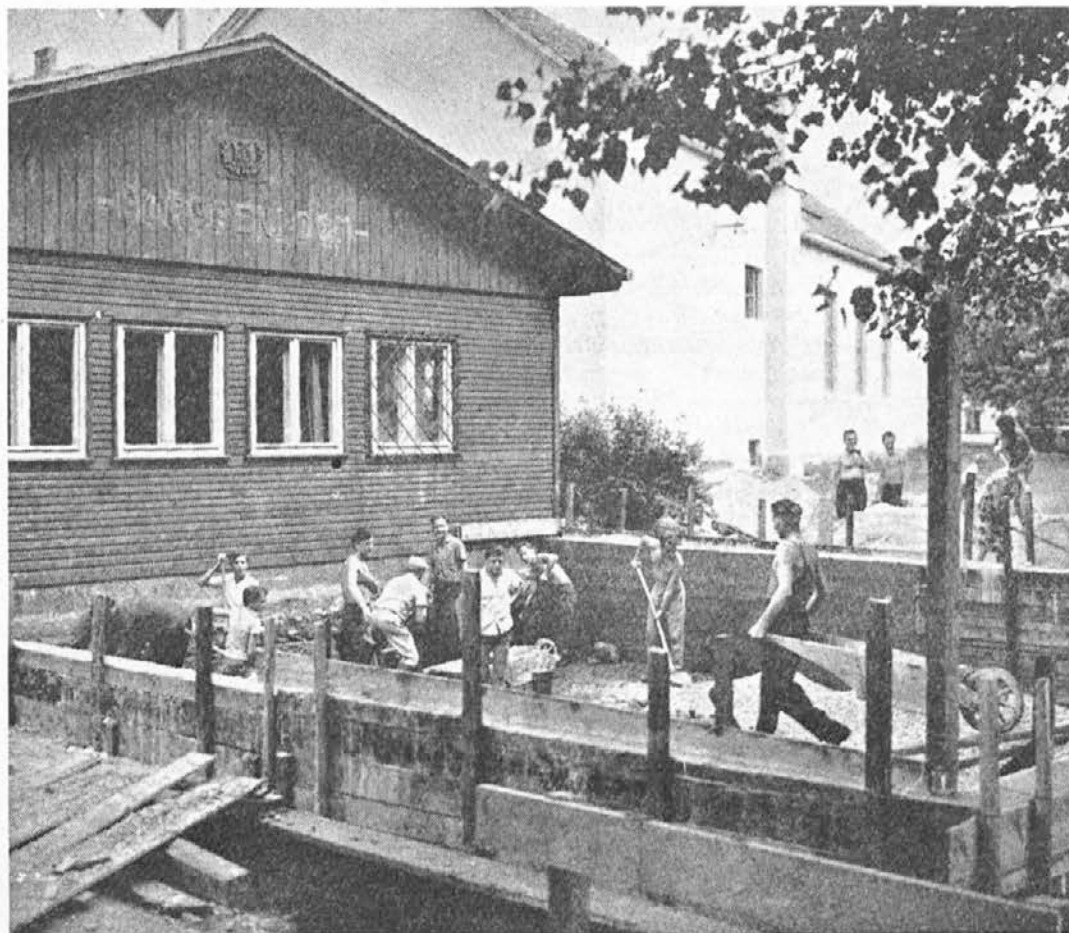
diplomo IS za prosveto in kulturo mesta Ljubljane ter nagrado 5000 din IO RLO II Bežigrad-Šiška kot predsednik prosvete.

Poleg lepih dni so me doleteli tudi težki, žalostni. Nacisti so mi umorili leta 1944 brata Viktorja v plinski celici v Oswiecimu, nečak Nantej je leta 1947 umrl v Drveši vesi pri Pliberku na posledicah mučenja v internaciji, ko se je vračal v domovino. Bratranca Lenčija je doletela smrt v Dachau leta 1945; bratranec Ožbej pa je neznan kje ostal v osvobodilnih bojih leta 1944. Zaradi nepazljivosti takratnega upravitelja posestva je leta 1944 moja rojstna hiša z gospodarskim poslopjem pogorela.

In tako bi za konec zapel z našim koroškim trubadurjem Treiberjem:

»Zdej vse minuvo je, nič več pev ne bom, zdej ni več moj ljubi dragi dom.«

Prof. Luka Kramolc

Godbeniki na prostovoljnem delu za svoj dom

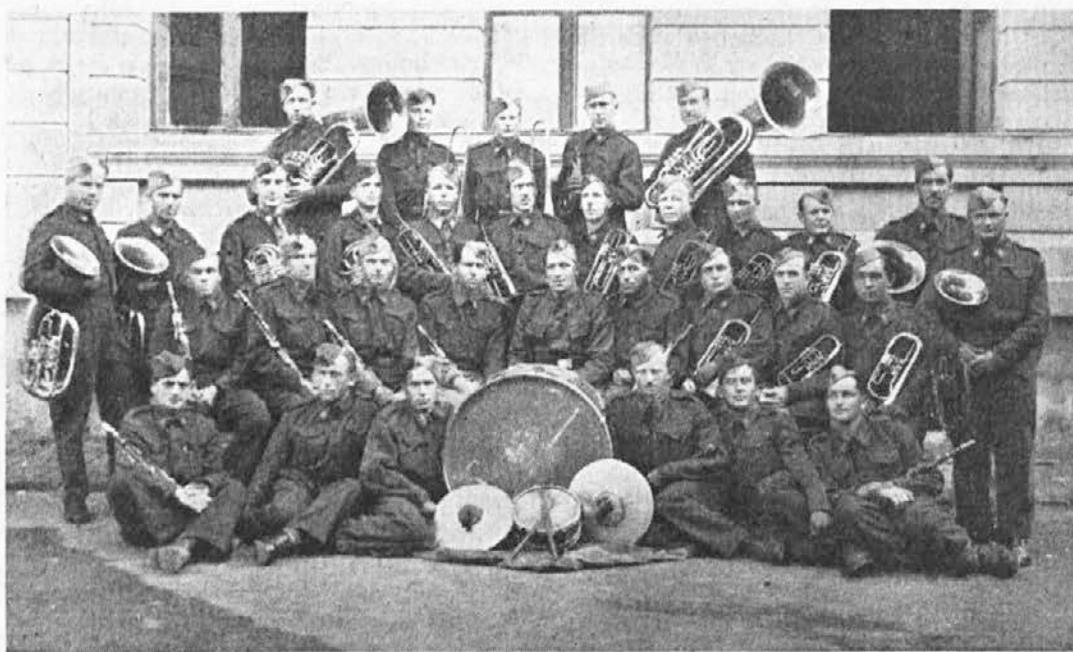
je bilo zanimivo ugotoviti, kako si po kvaliteti slede. Svet zveze Svoboda in prosvetnih društev Slovenije je v ta namen prvič po osvoboditvi organiziral medsebojno tekmovanje pihalnih orkestrów. Vsa prejšnja taka srečanja teh orkestrów so bila v obliki revij le nekaki pregledi stanja. Sedaj pa je prvič šlo res za I., II., III. najvišje mesto med amaterskimi pihalnimi orkestri v Sloveniji. Za izbirno in finalno tekmovanje so morali vsi pihalni orkestri predhodno prijaviti poljubne, a največ tri skladbe. Vsi orkestri Slovenije so bili razvrščeni v kategorije oziroma skupine. V teh so prišli v poštev za finale republiškega tekmovanja le tisti pihalni orkestri, ki so zavzeli prvo mesto na predhodnih okrajnih tekmovanjih. Že k tem tekmovanjem pa so bili pripuščeni le tisti pihalni orkestri, ki so po predhodnih analizah dosegli določeno število točk po dispozicijah ocenjevanja o njihovi kvaliteti. Tako je naš pihalni orkester 2. junija zvečer v Titovem domu na Ravnah pred republiško žirijo osvojil v svoji skupini prvo mesto in se tako uvrstil v finalni del republiškega tekmovanja. To je bilo 23. junija v letnem gledališču ljubljanskega festivala (Križanke). Na ta dan so se poleg nas zbrali v Ljubljani še naslednji pihalni orkestri: KUD »Pošta« Maribor, Kranj, rudnika Idrija, Litostroj-Ljubljana, DPD Svoboda Hrastnik, DPD Svoboda Zagorje, glasbene šole Ljubljana-Moste, DPD Svoboda Center Trbovlje in nekaj drugih. Poleg teh sta na tekmovanju izven konkurence sodelovala še pihalna orkestra JLA in LM iz Ljubljane.

Po programu finalnega dela tekmovanja smo nastopali kot zadnji. To smo izkoristili in budno poslušali, zasledovali izvajanja drugih orkestrów. Ugotovili smo ostro konkurenco. Posamezni orkestri so se zelo dobro pripravili na to tekmovanje. Nas je

predvsem zanimalo izvajanje prijavljenega programa skladb trboveljskega orkestra. Žal temu nismo mogli slediti v celoti in s potrebno pozornostjo, saj smo se že morali za odrom pripravljati na nastop. Toda kar smo slišali in zasledili, je bilo dovolj, da smo spoznali odličen izbor njihovega programa, kvaliteto izvajanj in njihov sestav. Menda je vsak od naših s strahom v srcu in s pozornostjo sledil igranju Trboveljčanov ter pri tem z enim očesom zrl na republiško

žirijo, ki bo odločila, kdo so prvi trije najboljši. Slutili smo poraz. Naš dirigent Herman pa je bil miren in samozavesten, kar je ob takih prilikah zanj značilno. Na nas je ležala velika odgovornost in radi bi čim bolj dostojno ter ponosno zastopali naš kolektiv in kraj ob tako izbrani, kvalitetni oziroma ostri konkurenci. Drug drugemu smo vlivali pogum in se končno znašli na velikem odru pred očmi stroge žirije ter številne in izbrane publike. Kot prvo smo izvajali G. Meyerbeerovo Kronska koračnica iz opere »Prerok«, nato J. Sibeliusovo simfonično pesnitev FINSKA in na kraju J. Gotovčev finale iz opere »Ero z onega sveta«. Menda smo res igrali oziroma izvajali svoj program tako kot še nikoli prej ob polletnem pripravljanju na ta veliki trenutek. Čeprav silno utrujeni smo ob spremljavi močnega priznanja publike srečni odšli z odra. Dostojno smo zastopali naš koroški kot. Silno radovedni pa smo bili naše razvrstitve v tako napornem, zahtevnem in elitnem tekmovanju. Končno je prišel tudi ta svečani trenutek razglasitve rezultatov finalnega tekmovanja. Prvo mesto v I. kategoriji je osvojil pihalni orkester DPD Svoboda Center-Trbovlje, a drugo naš. Menda smo za njimi zaostali le za malenkostno razliko. Bili smo srečni in ponosni. Naš dolgoletni trud in posebno večmesečno trdo in pogosto učenje ni bilo zaman. Priznanja nismo dobili samo mi, temveč tudi naš kolektiv in kraj, ki nam pomaga. Navzlic najrazličnejšim težavam in kljub neprimernim prostorom, v katerih se učimo, ki nam ne ustrezajo niti po velikosti niti po akustiki, smo vendarle ob trdem poklicnem delu dokazali, kaj se doseže s stalnim in rednim učenjem. Izvajanje našega pihalnega orkestra pa je tudi na visoki umetniški stopnji in doseženo drugo mesto tega tekmovanja predstavlja popoln triumf delavske glasbene kulture.

Po republiškem tekmovanju pihalnih orkestrów smo se oddahnili le za nekaj dni. Odbor našega orkestra je resno pristopil k

RAVENSKI GODBENIKI OB OSVOBODITVI V XIV. DIVIZIJI

Od leve na desno spodaj: nepoznan, Peter Šteharnik, Rudolf Blatnik I, Andrej Čapelnik ter dva nepoznana. V drugi vrsti sedijo: dva nepoznana, Jože Kričej, Franc Vožanek (Kurtinik), spet nepoznan, Jakob Golob, Jože Pfau in Pavel Arnold. V tretji vrsti stojijo: Stana Folti, Ivan Rebernik, Ivan Dretnik, trije nepoznani, Avgust Pogorevčnik I, spet nepoznan, Lipi Podojsteršek in dva nepoznana. Zada pa stojijo: Ernest Blatnik, Franc Apšner II, dva nepoznana ter Jože Čegovnik. Torej zares kar polovica godbenega zbora iz naše »vasi«

Cvet in sad po naših Gurah

Iz spominov Črnijske matere

V našem listu smo o koroški sadni (moštovni) pokrajini že svoje napisali. Povedali smo o pušeljcih sadnega drevja okrog domov ter na vseh mogočih robovih do take mere, da danes celo komisije podpiranega in modernega sadjarstva namesto razširjanja sadik lahko brez škode zaznamujejo še kak posek v tej deželi. Vprašali smo se, kdaj in kdo neki je to rast tu tako razširil v primeri s pravimi pustinjami v marsikateri drugi boljši zemlji.

No, sedaj je celovški »Slovenski vestnik« (24. maja 1963) objavil tako reč in jo »Koroški fužinar« za dopolnitev moštovne zgo-

dovine z obema rokama ponatiskuje. Pod naslovom »Pomlad po naših vaseh« je objavljen spomin Črnijske matere, ki je prava pesnitev nekdanji spodbudi in skrbstvu za sad in cvet v teh krajih.

Takole je zapisano:

»Sedaj, ko nas je po dolgi in trdi zimi pomlad na pobočjih naših Gur spet razveselila z lepim majskim cvetjem, mi spomin, kakor že večkrat v tem času, poroma v čase, ko smo se tod okoli toliko navduševali za lepo sadje in za lepo cvetje na vrtu in v oknih.

Bilo je pred okroglo 60 leti, ko smo se tudi mi pričeli ravnati po neznanim pesniku, ki je nekako dejal:

Al' 'maš kakšno prazno mesto,
al' za hišo, 'al za cesto,
sadno drevce tja posadi,
'al jeseni, 'al pomladi.
Sadno drevce bo v zahvalo
žlahtno sadje ti dajalo

in pričeli na veliko kupovati sadna drevesca ter jih saditi po vaseh zahodnih Gur.

Zdi se mi, da bo ravno 60 let, kar so moj oče pd. Hauptman na Otožu naročili iz neke drevesnice na Kranjskem 1500 sadnih drevesc in jih razprodali po Otožu in sosednih vaseh. Tedaj so tod okoli pričeli nastajati lepi sadovnjaki in nihče ni hotel biti brez lepega sadnega drevja. Sledili smo poučnemu kmečkemu listu Kmetovalec, ki nam je pripovedoval in nas učil, da je sadjarstvo lepa reč in da je pri sadju za kmeta lep zaslužek. Da bi pridelovanje sadja še pospešil, je imel vsak njegov naročnik pravico, da je dobil 4 drevesca zastonj. In kmetje so taki pobudi radi sledili.

Pozneje je vzel krajevno pospeševanje sadjarstva v roke zdaj že rajni Valentin Martič, pd. Ravbar v Želučah. Vsako leto je obiskoval kmete v okoliških vaseh, se pogovarjal z njimi o sadjarstvu, jim dajal nasvete in zbiral naročila za nakup nadaljnjih drevesc. Seveda se mu je večkrat pripetilo, da denarja za kupljena drevesca ni videl, in da je moral v korist naročnika seči v svoj žep. Za njim je prevzel skrb za dobavo sadnih drevesc Ferdej iz Kovič, ki to delo še sedaj opravlja.

In naj povem še to, kako smo prišli po naših krajih do lepih rož po oknih in vrtovih. Te nam je posredoval Purovcov Francej iz Kovič. Ker zaradi bolehnosti ni mogel kmetovati, je odstopil posestvo svojemu bratu, sam pa pričel vrtnariti z rožami in lepotičnim grmičevjem. Do svojega vrta je imel enako ljubezen kot do svojih okoliščin. Ni je bilo skoraj hiše in dekleta, kateremu Franci ne bi stisnil v roko korenino ali seme svojih lepih rož in grmičevja, da je z njim oplešalo domačo hišo in vrt. Še sedaj pričajo številni vrtovi in okna po naših vaseh o Francijevih lepih dejanjih in spominjajo nas starejše nanj, čeprav ga že dolgo krije črna zemlja.

Gotovo ena najlepših stvari, kar jih je bilo kdaj na Koroškem napisanih.

ALMANAH RAVENSKIH MATURANTOV

Zelo lepo jim na prvi strani pove ravnatelj gimnazije Tone Golčer.

Potem govorijo sami svetlo, otožno, razigrano in stvarno: Slovo, celó kritika in odločnost v stilih, skoro kar prezgodnje, ampak odprto Srečanje, spet prizadeta občutja, podobni Vstopnici in taka prizadetja, ki le ne gredo vsa na čisto svetle police. Matjaž Sušnik pa je zapisal o prvih maturantih celovške slovenske gimnazije.

Knjižice smo veseli, da je. Lani ni bilo take besede. Je vsekakor iskrena, ampak — sami precenite: za sto maturantov je premalo sredice, zato pa kar preveč okvirja paračelní namen, čeprav ga v vsebini ni.

Po partizanskih sledih na Dan borca. Člani prevajške ZB so šli za spomin na sončni kraj

realizaciji naše davne želje, da bi dobili ustrežnejše prostore za naše delo in nadaljnji razvoj. Pripravili smo načrte za dograditev našega glasbenega doma, toda kje dobiti vsaj najbolj potrebna finančna sredstva. Čeprav smo se zavezali, da bomo vsa pomožna in podobna dela opravili prostovoljno sami, nam je za nabavo raznega gradbenega in drugega materiala le potrebna določena vsota denarja. Zaposili smo kolektiv, iz katerega izviramo in ki ga zastopamo. Naše prizadevanje je našlo pravo razumevanje in tako smo že 26. junija zakoličili teren in pričeli z delom. V dveh dneh smo prostovoljno izkopali skoraj sto kubikov zemlje. V štirih dneh smo sami napravili opaže in zbetonirali temelje dodatne stavbe. Samo štiri dni smo rabili za postavitev zidov in ostrešja. Vmes pa smo nekaj dni pripravljali material in drugo. Da smo dodatno stavbo po predpisih spravili pod streho, so nam bili ob dobro organizirani prostovoljni akciji potrebni le slabi trije tedni. To je bilo možno le zaradi tega, ker so pri najrazličnejših opravkih gradnje aktivno in s silnim prizadevanjem ter ve-

seljem sodelovali številni člani našega orkestra. Nismo jih nagrajevali. Le izsušena grla smo nekoliko zalivali z moštom ali pivom in dodelili za vsaj štiriurno prostovoljno delo še primerno malico. Plačali bomo le strokovno delo, ki ga sami ne znamo opraviti, medtem ko so in bodo vsa druga opravila brezplačna. Veselimo se novega prostora, ki bo omogočal boljše in lažje delo oziroma učenje. Že sedaj vabimo na otvoritev dograjenega prostora glasbenega doma, ki bo predvidoma septembra ali oktobra.

Ob tem sestavku menim, da ne bi bilo prav, če ne bi omenil tudi prostovoljnega dela industrijskih in gradbenih zidarjev, ki so poleg nekaterih simpatizerjev našega orkestra prispevali svoj prosti čas z delom.

Le ob razumevanju za naše delo in ustvarjanje ter ob pomoči, ki nam jo nudi kolektiv železarne ter drugi, je mogoče izraziti našo aktivnost s tako vidnimi uspehi, ki so in bodo v čast vsem. V imenu pihalnega orkestra se že sedaj vsem lepo zahvaljujemo za razumevanje in pomoč, na kar računamo tudi v bodoče!

Izgradnja športnega parka

Letos je bila vključena II. celjska brigada »Dušana Finžgarja«

Ura je bila tričetrt na pet. Vse zaspane nas prebudi glas našega traserja Edija, ki z močnim basom poudarja svoj »diži se!«. Sledi jutranja telovadba, kjer se vsaj nekoliko dvignemo iz dremavice.

V zboru nas je 25 fantov in 28 deklet. »Brigada mirno!« zadoni glas dežurnega. »Zastavo dviga« (najboljši brigadir prej-

Preskrbljeno je tudi za drugo zabavo. Večkrat plešemo, med plesi pa so zabavne točke in brigadirji lahko čestitajo drug drugemu.

Organizirali smo večer borbene lirike ob praznovanju Dneva borca ter kresovanje ob Dnevu vstaje. Pripravili smo tudi oddajo »Pokaži, kaj znaš«.

Brigada na delu.
V ozadju del Čevčova

njega dne). Potem se odpravimo na delovišče, kjer se srečamo z »največjim veseljem« brigadirjev — z delom.

Pravo brigadirsko življenje pa se začne šele v prostem času. Takrat se največ športno udeležujemo. Igramo nogomet, roko-met, odbojko, namizni tenis idr. med četama, pa tudi z mladino Raven. Saj je prav športna povezava med ravenko mladino in nami zelo živahna.

Zelo zanimiva pa so bila predavanja o Ravnah, o odnosih med spoloma, o delavskem samoupravljanju itd.

Majhne probleme, ki so se pojavili v brigadi, smo rešili sami, tako da ni bil nihče prizadet. Brigadirji smo se na Ravnah zelo dobro počutili.

Hooruk za ravenke železarje!

Janez Pirš

Novo naselje v Reki

Ravne so dobile po osvoboditvi nad 700 novih stanovanj. Letos čaka na rešitev prošnje več kot 400 prosilcev, z obnovo in povečanjem železarne pa bo v nekaj letih prosilcev toliko, da bi bilo tudi 1000 novih stanovanj komaj dovolj. Stanovanjsko vprašanje je torej pri nas še vedno hud problem, in za reševanje tega problema je ravenki urbanistični biro sklical ob koncu junija širši posvet, ki so se ga razen republiškega inšpektorja za urbanizem in zastopnikov podjetij, ki izdelujejo montažne hiše, udeležili tudi predstavniki ObLO in železarne Ravne.

Tema pogovora je bila:

— razstava montažnih hiš ob koncu septembra na Ravnah,

— novo stanovanjsko naselje v Reki.

Domači proizvajalci naj bi razstavili različne tipe montažnih hiš, ki bi jih bilo potem mogoče kar kupiti. Razstava pa naj bi pokazala vse prednosti montažne hiše: gradnja traja največ štiri mesece, hiša je podkletena oziroma ima v kleti tudi garažo, stane ca. 4,5 milijona, vendar lahko bodoči lastnik s pomočjo pri gradnji to vsoto še zniža itd.

Obenem pa bi bila razstava tudi uvod in reklama za večji in obširnejši načrt, da bi namreč v Reki, okoli 1500 m od kino

dvorane oziroma od glavne ceste postavili kar celo naselje montažnih hiš.

Poglejmo najprej utemeljitev tega načrta:

Na Ravnah je vse pozidano in večjih površin ni več, medtem ko bi v Reki lahko postavili 150 do 200 montažnih hiš — morda še več — in bi s tem dobili stanovanja za 1000 ljudi.

Kraj je lep, sredi gozdov in travnikov, skorajda letoviški. Teren je raven in nekoliko razgiban ter omogoča gradnjo različnih tipov montažnih hiš od enostanovanjskih do vrstnih in atrijskih.

Ker pa bi bili bodoči Rečani večinoma tudi lastniki svojih hiš, bi seveda vložili v gradnjo tudi svoja sredstva. To pa je tudi nova smer pri reševanju stanovanjske stiske v duhu nove ustave, ki pravi, da v prihodnje ljudje ne bodo več smeli samo čakati na to, kdaj jim bo kdo dodelil stanovanje, temveč bodo morali pri tem tudi sami sodelovati.

Ugovori so pa takšni:

Preden bi sploh začeli graditi novo naselje, bi morali razširiti in asfaltirati cesto, urediti kanalizacijo in vodovod ter postaviti transformatorsko postajo. Zaradi precejšnje oddaljenosti od Raven pa bi bile te komunalne storitve precej drage.

Kolikor bi torej dosegli pocenitev stanovanj zaradi posebnih lastnosti montažnih hiš, toliko bi potem komunalne storitve vso stvar spet podražile. Pocenitev bi se menda dala doseči le, če bi zgradili večje število stanovanj, kakor pa je zdaj predvideno.

Kaže torej, da bo treba prepustiti zadnjo besedo urbanistom, ki bodo zbrali potrebno dokumentacijo, in ekonomistom, ki bodo z izračunom vseh stroškov pokazali, ali bo lepi načrt tudi izvedljiv ali ne.

n. r.

Se spomnite tistega lepega popisa Reke in njenih logov tam lani enkrat. Tedaj smo v podpisu pod sliko prvič spomnili na zgraditev naselja v tej lepoti. »Koroška Dobrna« bi tam nastala in vse komunalne »pritikline« bi bile vsaj desetkrat krajše in cenejše kot na primer na zadnji ravenski ravnini. To naprej trdimo, posebno še ob osvojitvi načrta za pravo, solidno stanovanjsko naselje.

Koncert akademskega pevskega zbora

22. junija 1963 smo doživeli nastop Akademskoga pevskega zbora »Tone Tomšič« iz Ljubljane.

Prvič so prišli pevci tega naslova in te šole v naš kraj. Je pa tudi prvič, da vodi ta izbrani zbor dirigent iz našega kraja — Lojze Lebič. Sicer ni v navadi, da bi začeli z zborovodjem, zameril pa le ne bo nihče, ko tudi to povemo.

Tedaj so torej prišli in zapeli. Starejši, ki so te nastope že videli in čuli kdaj prej, so doživeli še tako spremembo. Nekoč so nazivni APZ sestavljali pač dedi in pod Maroltom je bila disciplina menda hujša kot pri vojaki. Mešani zbor — dekleta so zraven — pa je poleg soprana in alta v pesmi tudi pojava bolj pisana.

Za pesem jim ni treba in ne čakajo na našo oceno, povemo pa z zadovoljstvom, da smo nekaj od koncerta imeli. Bolj tiho smo se odpravljali domov. Tako je zmerom, ko se po dogodku ne moreš takoj opredeliti. Videli in čuli smo svojo dognanost in se učili. Tako so namreč rekli tudi naši dobri pevci. Lepše kot na Koroškem sicer nihče ne zna peti in lepših, kot so naše pesmi, zlepa ni, zato je pot na Koroško za vsak pevskega zbor težka. APZ, kar se petja tiče, te težave ni imel. V tem smislu smo zares sprejemali in se na šolanju šolali.

Glede programa pa — vsemu so posvečeni — nikoli tu ne bomo rekli, da so vse pesmi lepe. Že razumemo, da se APZ ni železno trudil za neki »veseli večer«, ampak če niti pesem o svobodi na koncu ne izdani, da bi se zavese majale, ni kaj. In precej takih, ki so pri vsem glasovnem bogastvu in šolanju pravi jojmene. Vse to zbor seveda ne zadene, temveč je krivda na komponistih. Tako ugasnjeno verjetno noben kraj ne poje, če pa, je pač treba program osvetliti.

In dirigent, ki bi se neki razletel — čisto blizu s pevci.

Kolikokrat smo zaploskali tudi napovedovalcu — tolmaču. Seveda, neke te pesmi so bile v napovedi bolj melodiozne kot po petju.

Za solistko oziroma spremljalko na začetku in ob zadnji pesmi pa velja, da je zapela do sedaj gotovo najlepše v tej naši dvorani.

In za Ravne: za take prireditve več obiska!

NAŠA GIMNAZIJA

DAJE POROČILO ZA ŠOLSKO LETO 1962-63

ŠOLSKI ODBOR

(skladno s členom 135 zakona o šolstvu po pravilniku šole; od 8. febr. 1962)

Predsednik: Drago Pistotnik (zbor volivcev Prevalje); namestnik: Roman Kogelnik (DS železarne Ravne); Ruža Borštner (zbor volivcev Ravne); Adi Cigler (skupnost učencev); inž. Milan Dobovišek (obč. LO Ravne); Franc Garb (učiteljski zbor); Tone Golčer (kot ravnatelj); Alojz Janežič (obč. kom. ZMS); Zlata Kert (učiteljski zbor); inž. Anton Letonja (DS železarne Ravne); Jože Oderlap (DS rudnika Mežica); Miha Ošlak (zbor volivcev Ravne); Lojzka Pavlin (ZB Ravne); Ožbe Prosen (obč. LO Radlje); Marija Polajner (skupnost učencev); Lilijana Šnabl (obč. LO Dravograd); Janko Štimnikar (skupnost učencev); Milena Šuler (zbor volivcev Ravne); Hilda Vavpot (obč. LO Slovenj Gradec).

UPRAVNI ODBOR

Predsednik: Mihael Kodrin; člani: Marija Garb, Tone Golčer (kot ravnatelj), Alojz Krivograd, Janez Mrdavšič in Marija Šuler.

ŠOLSKI DELAVCI

(Naziv, rojstno leto, začetno leto službovanja, od kdaj je na gimnaziji na Ravnah, stroka in kaj je učil; gimnazijski razredi so označeni z arabskimi številkami, učiteljske pa z rimsko.)

1. Redni učitelji:

Golčer Tone, ravnatelj (profesor, 1931, 1956, 1956, Bio): soc: 4a, 4b, 4c = 8 ur (od 3. maja 1963 bio v 1č = 3 ure)
Garb Franc (profesor, 1931, 1958, 1960, Fi): fi: 2a, 2b, 2c, 3a, 3b, 4a, 4c, II, III, tehn. pouk III = 30 ur; oddelki za odrasle: fi: 4 ure; vodja oddelkov za odrasle; varuh fizikalnega kabineta in projekcijskih aparatov, redaktor urnika, mentor šolske skupnosti in radioamaterskega krožka
Jemec Dora (strokovna učiteljica, 1936, 1960, 1962, Gla): nauk o glasbi: I, II, III; klavir: I, II, III = 36 ur (od 3. maja 1963 samo v II, III = 24 ur)
Kert Zlata (profesorica 1939, 1961, 1961, Fr): fr: 1a, 1b, 2a, 2b, 2c, 3a, 3b, 4a, 4b, 4c = 30 ur; varuhinja učil za tuje jezike, mentorica ZMS in filmskega krožka
Kodrin Mihael (profesor, 1924, 1957, 1962, Bio): bio: 1a, 1b, 1c, 1č, 2a, 2b, 3a, 3b, 4a, 4b, 4c, II, III = 36 ur; na oddelkih za odrasle bio: = 2 uri; varuh zemljišča, prirodozlovnega kabineta; redaktor urnika; mentor prirodozlovnega krožka in RK
Krivograd Alojz (profesor, 1934, 1962, 1962, Zg): zg: 1b, 1c, 4a, 4b, 4c, II, III; fil 4a, 4b, 4c = 31 ur; na oddelkih za odrasle zg: 4; fil 4 = 4 ure; varuh dijaške knjižnice, učil za zgodovino, mentor debatnega krožka
Krivograd-Hrovatin Irena (profesorica, 1937, 1961, 1962, Umetn. zg, Zg): zg: 1a, 2a, 2b, 2c, 3a, 3b = 22 ur; od 5. sept.

1962 do 20. jan. 1963 umetn. vzg.: 1a, 1b, 1c; na oddelkih za odrasle: zg: 3 ure, varuhinja učil za umet. zg.

Lep Jože (profesor, 1928, 1952, 1952, Ma): ma: 1c, 1č, 3b, 4a, 4b, II, III; fi: 4b = 27 ur; na tečaju dopisne šole ma; vodja tehnične vzgoje in vodja tečajev dopisne ekon. šole; varuh ozvočne naprave in radijskih aparatov

Lodrant Stanko (profesor, 1927, 1950, 1950, Ke): ke: 1a, 1b, 1c, 1č, 2a, 2b, 2c, 3a, 3b, 4a, 4b, 4c, II, III = 31 ur; na oddelkih za odrasle ke: 6 ur; član komisije za tehnično vzgojo; varuh kemičnega kabineta, mentor kemijskega in fotografskega krožka

Medved Drago (profesor, 1931, 1958, 1962, Ze): ze: 1a, 1b, 1c, 1č, 2a, 2b, 2c, 3a, 3b, 4a, 4b, 4c, II, III = 29 ur; na oddelkih za odrasle ze: 4 ure; varuh učil za zemljepis, mentor dijaškega kluba OZN

Mrdavšič Janez, pomočnik ravnatelja (profesor, 1928, 1957, 1957, Sl): sl: 2a, 3a, 4b; psi + log: 3a, 3b, III = 21 ur; na oddelkih za odrasle psi: 2 uri; varuh učil za slovenski jezik, mentor lit. krožka

Mrdavšič-Hribar Vera (profesorica, 1933, 1959, 1962, Sl, Sh): sl: 1c, 1č, 2c, 4a, II, III = 27 ur; varuhinja podporne knjižnice, poverjenica za mladinski tisk
Sušnik Anton (profesor, 1932, 1958, 1961, Sl, Sh): sl: 1a, 1b, 2b, 3b, 4c; sh: I, II, pedagog: III = 28 ur; na oddelkih za odrasle sl: 6 ur; mentor proslav in recitacijskega krožka, šolski kronist

Vevar Danijel (profesor, 1934, 1959, 1962, Ma): ma: 1a, 1b, 2a, 2b, 2c, 3a, 4c = 26 ur; na oddelkih za odrasle ma: 6 ur; član komisije za tehnično vzgojo, varuh učil za matematiko, mentor matematičnega krožka

† Klun Olga (predmetna učiteljica, 1914, 1937, 1945, Te): tž: 1a, 1b, 1c, 1č, 2a, 2b, 2c, 3a, 3b, 4a, 4b, 4c; te m + ž: II, III = 28 ur (poučevala je do 11. dec. 1962)

2. Redni honorarni učitelji:

Duft Ivan (hon. pred., abs. fak., 1933, 1962, An, Ne): an: 1č, 3a, 3b, 4b, 4c, III = 18 ur (dopolnjeval na osnovni šoli Prevalje)

Kotnik Dominik (hon. pred., abs. VPŠ, 1931, 1962, Predv., Ze): predv. vzg. m: 3ab, 4b, 4ac; ž: 3ab, 4abc, III; te — m: 1a, 1b, 1c, 2a: 26 ur; varuh kabineta predv. vzgoje, varuh učil za telovadbo, mentor telov. aktivna

Mikic Marjan (hon. pred., abs. fak., 1938, 1962, An, Ne): an: 1a, 1b, 1c, 2a, 2b, 2c, 4a, II = 31 ur; oddelki za odrasle: 1 uro

Mlinarič Jože (hon. pred., profesor, La): ne 1b, II + III, 2b + 3a, 4a; zg 1č = 20 ur (poučeval od 1. marca 1963)

3. Učitelji z drugih zavodov:

Arlatti Adalbert (referent za šolstvo pri obč. LO Ravne, Glas): viol: I + II = 2 uri
Filipančič Jožica (abs. VPŠ, Te) z osnovne šole II: te-ž 1a, 1b, 1c, I (1č), 2a, 2b, 2c, 3ab, 4ab, 4c, II, III = 25 ur (poučevala od 11. dec. 1962)

Ivartnik Tone (abs. VPŠ, Te) z osnovne šole II: te-m 4ac, 4b, 3ab, 2bc = 8 ur

Janko Bosiljka (predm. uč., Sh, Ru) z osn. š. II Ravne: ru in sh na odd. za odrasle = 4 ure

Kališnik Hedvika (abs. AG, Muzikologija) od 20. nov. do 4. dec. 1962 glasb. vzg: 1a, 1b, 1c = 31 ur

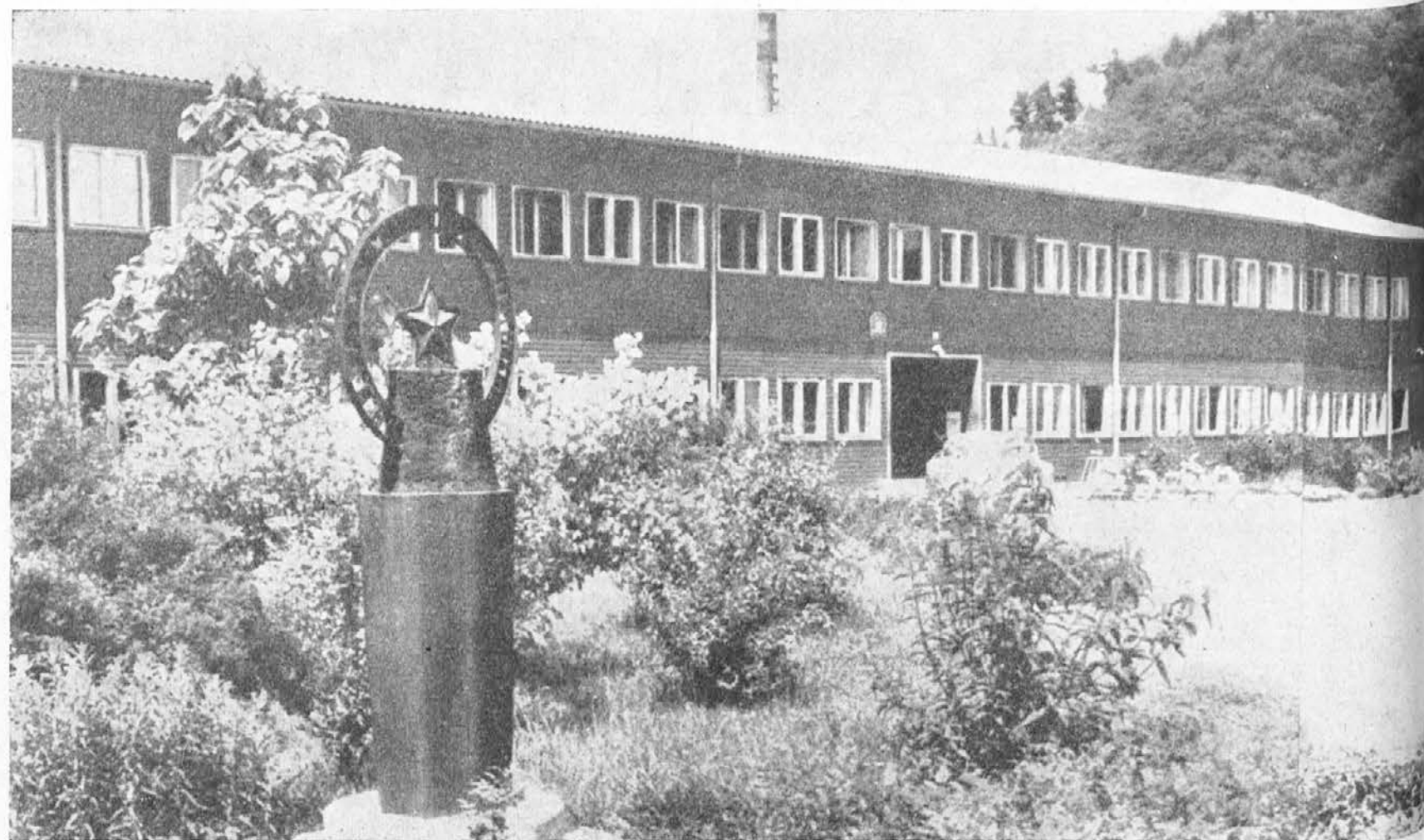
Leštan Nada (abs. šole za umetno obrt) z osnovne šole I Ravne, tehn. p. I, II = 8 ur (od 3. maja 4 ure)

Pejovnik Gabrijela (predm. uč., Bio, Ke) z osnovne šole I Ravne: biol. vaje III = 3 ure, na oddelku za odrasle ne: 6 ur

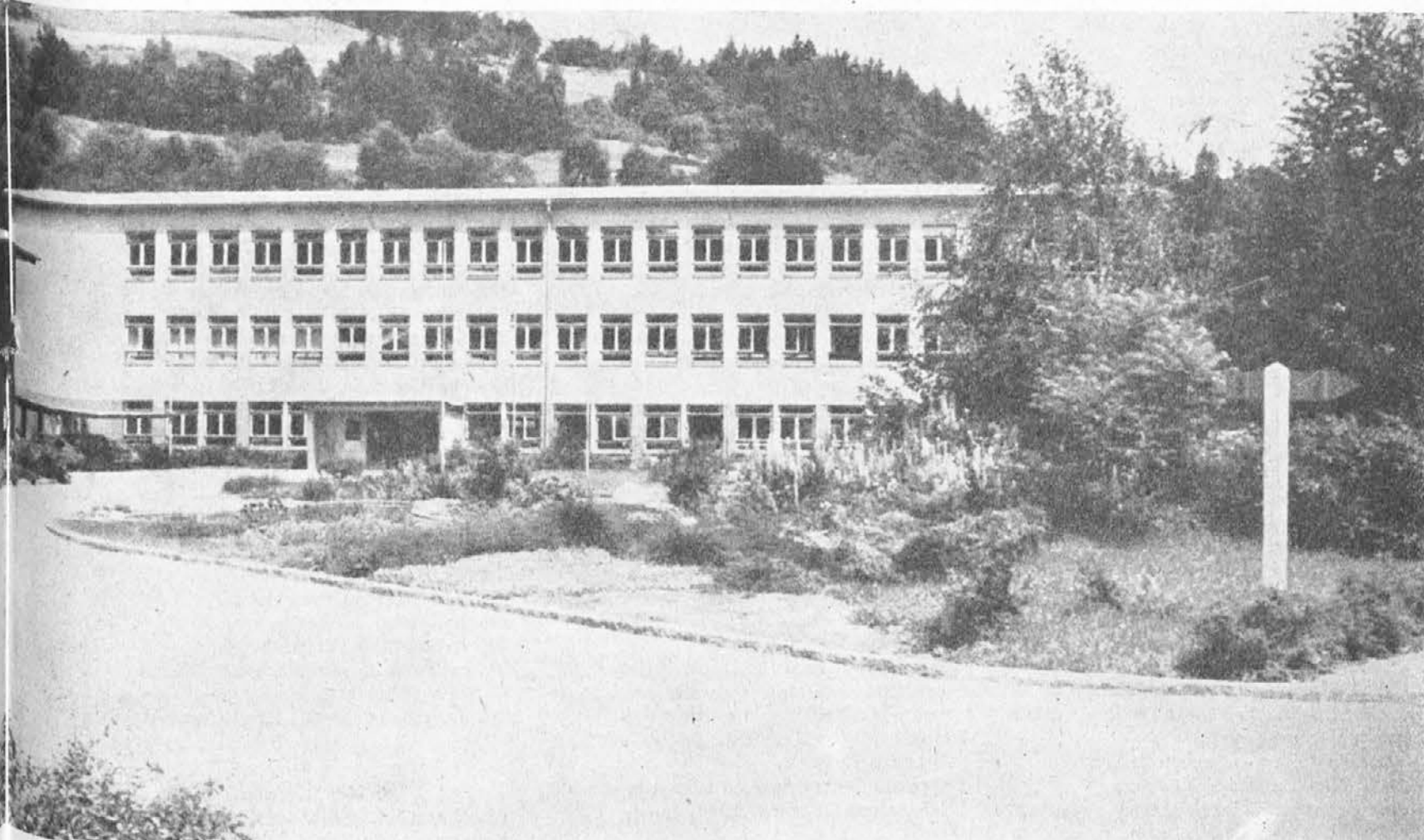
Plevnik Darinko (predm. uč., Ri, Sh) z osnovne šole II Ravne; risanje in lep. pis: I, II, III = 7 ur (od 3. maja dalje 4 ure)

Matura 1963 — zadnjikrat skupno

Čez in čez smo dali to sliko, da bi zajeli čimveč vrtno lepote, ki je gotovo najlepša v naši dolini. Tak park med cesto, upravo in industrijsko šolo. Če bi bila slika v barvi, kakor jo gledamo vsak dan, bi marsikdo menil, da smo si naredili Alahov vrt, pa je vse skupaj le rast, ki jo dasta smisel in skrbstvo za lepoto. Cisto na levi je naš ponosni spomenik o prevzemu tovarne, zadaj zadosti skromno upravno poslopje, na desni pa lepša slika v barvi, kakor jo gledamo vsak dan, bi marsikdo menil, da smo si naredili Alahov vrt, pa je vse skupaj le rast, ki jo dasta smisel in skrbstvo za lepoto.

dr. Sušnik Franc, ravnatelj Študijske knjižnice Ravne (profesor, Ne, Sl, Sh): ne: 1c = 4 ure (do 1. marca ne 3a, 2b, 4a = 6 ur)
Zorko Zinka (profesor, Sl, Ru) z izobr. centra: ru: 1c = 3 ure (dopolnjevala obveznost)

4. Učitelji tehnične vzgoje in sodelavci-mentorji pri proizvodnem delu:

a) I. razred (1 dan tedensko v II. pol.):

— kovinska stroka: 18 + 29 = 47 učencev (izobraževalni center Ravne — direktor Lado Kukec): vodja Mirko Erjavec, strokovni učitelj Mirko Čeruš (in del leta Jožef Hözl)

— električna stroka: 13 + 5 = 18 učencev; od tega v električni delavnici HE Dravograd 6 + 0 = 6 (strokovni učitelj Herbert Kralj), v električni delavnici rudnika Mežice v Žerjavu 1 + 5 = 6 (strokovni učitelj Oto Križanovski) in v električni delavnici podjetja Elektro Slovenj Gradec 6 + 0 = 6 (strokovni učitelj Hugo Haberman)

— kemična stroka: 11 + 17 = 28 učencev; od tega v kemičnem laboratoriju železarne Ravne 2 skupini 2 + 7 = 9 in 8 + 3 = 11 (vodja inž. Janez Perman, strokovna učiteljica inž. Marija Cvitanč in inž. Eva Perman) in v kemičnem laboratoriju rudnika Mežica v Žerjavu 1 + 7 = 8 (strokovni učitelj Zdravko Ovnič)

— kmetijska stroka: 3 + 7 = 10 učencev na kmetijskem gospodarstvu Javornik:

vodja in strokovni učitelj inž. Ivan Uršič, sodelovali Ivan Šerbinek, Zorko Kotnik in Marjeta Slivnik

— tekstilna stroka: 3 + 7 = 10 učencev v Tekstilni tovarni Otiški vrh; vodi Ivan Širnik

— lesna stroka: 3 + 6 = 9 učencev v Tovarni meril Slovenj Gradec; vodi Edvard Anderlič

b) II. razred: proizvodno delo od 18. do 30. marca po 8 ur na dan (v oklepaju sodelavci-mentorji):

— v železarni Ravne v mehanični delavnici 4 + 16 = 20 (Anton Potočnik, Karel Fanel) v jeklarni 1 + 4 = 5 (Jože Matic, Vlado Rac)

— v Rudniku Mežica v elektro obratu 10 + 0 = 10 (Jože Kert) v metalurškem laboratoriju 1 + 7 = 8 (inž. Anton Letonja)

— v kemičnem laboratoriju 2 + 6 = 8 (inž. Janez Perman) v prometnem oddelku 3 + 0 = 3 (Janez Gorjanc, Peter Vogel)

— v rudniku Mežica v kemičnem laboratoriju 0 + 8 = 8 (Zdravko Ovnič) v HE Dravograd 7 + 0 = 7 (Herbert Kralj)

— v Tovarni meril Slov. Gradec 5 + 8 = 13 (Edvard Anderlič) v Tekstilni tovarni Otiški vrh 1 + 8 = 9 (Stanko Bukovec)

— v Tovarni kos Slovenj Gradec 2 + 0 = 2 (Alojz Sopolšek)

c) III. razred: proizvodno delo s seminar-sko nalogo od 1. do 13. aprila po 8 ur na dan (v oklepaju sodelavci-mentorji)

— v železarni Ravne v mehanični delavnici 1 + 11 = 12 (Anton Potočnik, Karel Fanel) v jeklarni 3 + 4 = 7 (Jože Matic, Vlado Rac)

— v elektro obratu 6 + 0 = 6 (Jože Kert) v metalurškem laboratoriju 5 + 3 = 8 (inž. Anton Letonja) v kemičnem laboratoriju 3 + 4 = 7 (inž. Janez Perman)

— v prometnem oddelku 3 + 0 = 3 (Janez Gorjanc, Peter Vogel)

— v Rudniku Mežica v kemičnem laboratoriju 0 + 6 = 6 (Zdravko Ovnič)

— v Tovarni meril Slov. Gradec 0 + 7 = 7 (Edvard Anderlič)

— v Tovarni poljedelskega orodja Muta 4 + 4 = 8 (Avgust Šrajner, Ivan Verhnjak)

— v Tovarni kos Slovenj Gradec 2 + 0 = 2 (Alojz Sopolšek)

5. Tajništvo: Meisterl Anica (učiteljica, 1917, 1937, 1956)

Garb Marija (mat. knjigovodja, 1932, 1962, 1962)

6. Pomožni delavci: Podgoršek Martin (šolski pomočnik, 1907, 1927, 1945)

Pečovnik Anton (kurjač, 1925, 1949, 1953)

Podgoršek Terezija (kuharica šolske kuhinje, 1915, 1931, 1960)

Drofelnik Helena (snažilka, 1922, 1961, 1961)

Lesjak Matilda (snažilka, 1916, 1954, 1954)

Pečovnik Marija (snažilka, 1931, 1962, 1962)

Petrič Marija (snažilka, 1936, 1956, 1956)

Štruc Pavla (snažilka, 1937, 1956, 1956)

Šuler Marija (snažilka, 1922, 1955, 1955)

SPREMEMBE NA ZAVODU

Po sklepu občinskega sveta za šolstvo (5. 4. 1963) in po posvetu s prizadetimi dijaki se je s 3. majem I. letnik učiteljskega preusmeril v 1. razred gimnazije (kot oddelek 18); tri dijakinje v tem oddelku pa so ostale učiteljske in bodo šle jeseni v Maribor. — (Pri predavateljih je ta oddelek označen že kot 18 — razen tam, kjer je predmet izključno učiteljski; tedaj je označen kot I.)

Odšli so: dr. Sušnik Franc 31. VIII. 1962 (za upravnika Študijske knjižnice)

Černetič Avgust 31. VIII. 1962 (za tajnika ekonomske fakultete v Ljubljano)

Langus Vladimira 31. VIII. (na gimnazijo v Celje)

Prišli so: Jemec Dora I. IX. 1962 (z glasbene šole Ravne)

Duft Ivan I. IX. 1962 (z osnovne šole Prevalje)

Mikič Marjan I. IX. 1962 (na novo)

Mrdavšič Vera I. IX. 1962 (z osnovne šole II. Ravne)

Vear Danijel I. IX. 1962 (z osnovne šole I. Ravne)

Kodrin Mihael I. IX. 1962 (z osnovne šole II. Ravne)

Krivograd Irena I. IX. 1962 (z osnovne šole Ilirska Bistrica)

Kotnik Dominik I. IX. 1962 (iz MIŠ Ravne)

Mlinarič Jože I. III. 1963 (iz JNA)

ŠOLSKI KOMITE ZMS V ŠOL. LETU 1962/63

Ria Polajner, predsednik; Dušan Sečnjak, sekretar; Marija Ovnič, blagajnik; Maks Večko, predsednik idejno vzgojne komisije; Leo Žmavc, predsednik MKUD; Jože Košuta, športni referent. Člani: Danilo Pučko, Natalija Cajnko, Ivan Leitinger, Ferdo Kutnik, Vera Prosen, Jože Golčer, Lenka Florjančič, Miro Bukvič, Marija Rojnik, Aleš Mrdavšič, Ivan Konečnik, Julka Jezernik, Jerica Marzel, Marija Koritnik, Jože Kavčič, predsednik nadzornega odbora; člana: Zlata Kert, Ernest Kobolt.

ŠOLSKI KOMITE ZMS, izvoljen 7. junija 1963 za šol. leto 1963/64

Dušan Sečnjak, predsednik. Člani: Ervin Pečnik, Marija Rojnik, Alenka Florjančič, Gvido Stres, Marija Ovnič, Anica Batič,

Julka Jezernik, Majda Logar, Mira Marzel, Drago Večko, Darinka Delalut, Miro Bukvič, Milena Živkovič.

Revizijska komisija: Maks Večko, Jerica Marzel, Ferdo Kutnik.

PREDSEDSTVO ŠOLSKE SKUPNOSTI učencev 1962/63

Janko Štimnikar, predsednik, tajnik: Marija Rojnik; predsedniki razrednih skupnosti: I. a: Darinka Delalut, I. b: Aleš Mrdavšič, I. c: Terezija Večko, I. č: Cveta Hercog, II. a: Jože Košuta, II. b: Anica Vožič, III. a: Ervin Pečnik, III. b: Ferdo Kutnik, IV. a: Anka Drezgic, IV. b: Meta Horjak, IV. c: Ferdo Matvos; II. učit.: Marija Plešivčnik, III. učit.: Erika Kristan.

IMENIK DIJAKOV

Pri imenih je v oklepajih naznačen dijakov domači kraj, na kraju pa uspeh; črta na koncu stoji pri tistih, ki so padli; predmeti na koncu pomenijo popravni izpit.

GIMNAZIJA: 155 + 263 = 418

I. a (15 + 25 = 40)

Razrednik: Irena Krivograd

Dobnik Andrej (Prevalje): dober
Erjavec Zvonko (Tolsti vrh): dober
Filip Hinko (Ravne): an, fr
Globočnik Ivan (Ravne): odličen
Gorenšek Vladimir (Brđinje): dober
Kamnik Ignac (Ravne): dober
Koren Ivan (Navrški vrh): prav dober

Kristan Mirko (Ravne): prav dober
 Lačen Marijan (Ravne): prav dober
 Mahorčič Borut (Ravne): fr, zg
 Mihelač Peter (Ravne): an, fr
 Tušak Maksimilijan (Dobrije): dober
 Ulcej Jožef (Prevalje): dober
 Uranšek Maksimilijan (Libeliška gora):
 prav dober
 Vute Rajko (Prevalje): dober
 Breznik Uršula (Ravne): ma
 Bukovec Antonija (Ravne): odlična
 Delalut Darinka (Ravne): prav dobra
 Drezgič Jelena (Prevalje): prav dobra
 Grilc Milena (Ravne): odlična
 Hovnik Marija (Prevalje): prav dobra
 Jelen Ivana (Tolsti vrh): dobra
 Jezernik Julijana (Prevalje): prav dobra
 Konečnik Katarina (Navrški vrh): dobra
 Kotnik Helena (Dobrije): dobra
 Kovač Marija (Ravne): ma
 Krebl Cilka (Ravne): fr, ma
 Lešnik Ljudmila (Ravne): dobra
 Nabernik Alojzija (Ravne): dobra
 Osovnikar Ana Marija (Navrški vrh):
 dobra
 Pandev Jožefa (Ravne): zadostna
 Petelinc Ida (Podklanec): —
 Pistotnik Alenka (Prevalje): dobra
 Ramšak Helena (Prevalje): odlična
 Resnik Kristina Ljudmila (Ravne): dobra
 Skočaj Marija (Završe): dobra
 Šustaršič Rozina (Črneče): dobra
 Tomaž Nada (Prevalje): dobra
 Veber Milena Marjeta (Ravne): zadostna
 Večko Elizabeta (Dobja vas): prav dobra
 Obretan Bogdan (Ludranski vrh): izpisan
 30. maja 1963

I. b (18 + 19 = 37)

Razrednik: Danijel Vevar

Hansl Kristijan (Dravograd): ma
 Kac Ferdo (Dravograd): prav dober
 Klančnik Avgust (Dravograd): sl
 Matjaž Stanislav (Prevalje): sl
 Mithans Franc Marjan (Dravograd): ma
 Mlakar Stanislav (Dravograd): ma, ne
 Mrdavšič Aleš (Črna): prav dober
 Ocepek Milan (Mežica): prav dober
 Praper Jožef (Dravograd): dober
 Praprotnik Ivan (Dravograd): dober
 Prošt Franc Edvard (Mežica): prav dober
 Roter Emil (Mežica): zadosten
 Rovšnik Anton (Črna): dober

Seme Franc (Mežica): dober
 Sešelj Anton (Črna): dober
 Veržun Peter Dušan (Dravograd): fr, ne
 Vrlič Franc (Mežica): prav dober
 Žvikart Jožef (Dravograd): —
 Flajmiš Marjeta Angela (Dravograd):
 dobra
 Gutenberg Kristina (Dravograd): ma
 Jaser Rozalija (Mežica): dobra
 Jeseničnik Silva (Dravograd): dobra
 Jež Irena (Mežica): prav dobra
 Knez Marija (Mežica): an
 Kopfmajer Jožica (Mežica): dobra
 Lesjak Irena (Dravograd): dobra
 Miklavc Marija (Dravograd): dobra
 Modrej Marija (Črna): dobra
 Oberžnik Marija (Mežica): an
 Pikalo Rafaela Marija (Mežica): dobra
 Smode Marija (Dravograd): ma
 Stopar Vanda (Črna): an, fr
 Strmčnik Magda (Črna): an, fr
 Šnabl Tatjana (Dravograd): prav dobra
 Štosir Marija (Mežica): dobra
 Vačun Jožefa (Mežica): zadostna
 Žak Alenka (Mežica): prav dobra
 Podovšovnik Rajko (Javorje): izstopil 3. no-
 vembra 1962
 Roter Karl (Črna): izključen 12. apr. 1963
 Štern Ernest (Dobja vas): izključen 25. fe-
 bruarja 1963
 Peruzzi Marija (Mežica): izstopila 11. fe-
 bruarja 1963
 Vrhovnik Bernarda Ana (Slovenj Gradec):
 izključena 25. febr. 1963

I. c (17 + 28 = 45)

Razrednik: Vera Mrdavšič

Dretnik Hinko (Mežica): prav dober
 Hovnik Franc (Sele): dober
 Jamnik Anton (Št. Janž): bio
 Kac Ivan (Šmartno): dober
 Keber Štefan (Črna): dober
 Konečnik Ivan (Vrhe): prav dober
 Konečnik Karel (Šmartno): dober
 Koželj Tomaž (Slovenj Gradec): prav do-
 ber
 Landeker Jožef (Šmartno): dober
 Majdič Boris (Mislinja): ma, bio
 Pečko Karel (Slovenj Gradec): dober
 Praznik Nikolaj (Mežica): dober
 Rozman Andrej (Šentilj): —
 Tanšek Darko (Šmartno): sl
 Segel Franc (Gmajna): an

Vaupot Jurij (Slovenj Gradec): dober
 Žvikart Anton (Črneče): dober
 Bezlaž Marija (Mislinja): prav dobra
 Bukovec Danica (Kotlje): dobra
 Fajmut Vera (Žerjav): an
 Germ Danijela (Pernice): bio, ma
 Grosar Berta (Črna): dobra
 Hefler Lea (Radlje): dobra
 Horvat Jožica (Šmartno): prav dobra
 Hribernik Marta (Gortina): prav dobra
 Jamnik Zofija (Slovenj Gradec): an, zg
 Jug Marija (Črna): dobra
 Kelenberger Katarina (Dobrava): an
 Kežmah Olga (Muta): dobra
 Kladnik Danila (Črna): zadostna
 Kodrun Cecilija (Črna): dobra
 Kvasnik Marija (Črneška gora): prav dobra
 Lorenci Marija (Tolsti vrh): odlična
 Marzel Mira (Sv. Jedert): prav dobra
 Ouček Pavla (Žerjav): prav dobra
 Pečoler Marija (Vuzenica): dobra
 Peruš Ana Marija (Vuzenica): prav dobra
 Pšeničnik Pavla (Ravne): ma
 Račnik Silva (Pameče): an
 Radovič Tanja (Črna): dobra
 Skudnik Regina (Žerjav): odlična
 Trilar Danijela (Vuhred): an
 Večko Terezija (Prežki vrh): odlična
 Verdnik Miroslava (Radlje): odlična
 Žolnir Jožica (Slovenj Gradec): prav dobra

I. č (9 + 31 = 40)

Razrednik: Jože Mlinarič

Abraham Marijan (Dobrava): ma
 Benkovič Stanislav (Črna): zadosten
 Cmrekar Franc (Dravograd): dober
 Grajner Marjan (Tolsti vrh): an, ma
 Grošelj Andrej (Prevalje): prav dober
 Nabernik Ivan (Prevalje): dober
 Penec Ivan (Prevalje): dober
 Primožič Franc (Dovže): dober
 Šuler Ivan (Prevalje): zadosten
 Bač Mirjana (Dravograd): zadostna
 Celnar Jožefa (Ravne): dobra
 Cepec Dragica (Vuhred): dobra
 Delalut Rozalija (Črna): an
 Enci Franciška (Ravne): dobra
 Grzetič Neva (Radlje): dobra
 Herzog Cvetka (Črna): dobra
 Karner Cvetka (Vuzenica): dobra
 Kragelnik Marjanca (Ravne): an, ma
 Kraiger Miroslava (Ravne): an, ma
 Krebl Marija (Dravograd): ma

Prvi maturanti
 celovške slovenske
 gimnazije
 so z ustanovnim
 ravnateljem
 dr. J. Tischlerjem
 obiskali tudi Ravne.
 Naš dr. Fr. Sušnik
 jih je povedel
 po kulturnih
 ustanovah ravenske
 domačije

Kričej Jožica (Vuzenica): dobra
 Kumer Karolina (Mislinja): dobra
 Logar Marija (Brdinje): odlična
 Naglič Terezija (Ravne): ma
 Obronek Marija (Vuhred): prav dobra
 Pavlak Danica (Ravne): —
 Perovnik Rozalija (Mežica): zadostna
 Polajner Anica (Polena): dobra
 Ramšak Stanislava (Mislinja): prav dobra
 Repuc Bogomira (Mislinja): dobra
 Ring Danijela (Libeliče): dobra
 Samec Cecilija (Leše): prav dobra
 Skitek Olga (Dolga brda): dobra
 Suša Marijana (Slovenj Gradec): ma, bio
 Štaudeker Terezija (Prevalje): sl
 Štaleker Jožica (Muta): prav dobra
 Tevč Barbara (Bistra): dobra
 Vučko Jožefa (Mežica): ma
 Triplat Terezija (Zg. Podgorje): izključena
 25. febr. 1963

Naslednje dijakinje se bodo prešolale v
 II. letnik učiteljskega v Mariboru:
 Kogelnik Alojzija (Vuzenica): prav dobra
 Kos Alojzija (Muta): dobra
 Pleterski Alojzija (Muta): dobra

II. a (13 + 16 = 29)

Razrednik: Mihael Kodrin

Delopst Drago (Ravne): dober
 Horjak Andrej Alojz (Ravne): dober
 Jamer Stanislav (Prevalje): zadosten
 Klančnik Tomaž (Ravne): fr, ma
 Košuta Josip (Prevalje): odlični
 Kvasnik Leopold (Prevalje): dober
 Lebič Janez (Prevalje): fr
 Matvoz Štefan (Ravne): dober
 Pistotnik Drago (Prevalje): prav dober
 Stres Gvido (Ravne): odlični
 Šteharik Marjan (Ravne): sl
 Šteharik Milan (Ravne): dober
 Žižmund Dušan (Ravne): ze, ma
 Čegovnik Julijana (Ravne): dobra
 Erjavec Marta (Ravne): an
 Filip Nada (Prevalje): zadostna
 Florjančič Alenčica (Ravne): odlična
 Fujs Marija (Ravne): dobra
 Hovnik Erna (Prevalje): zadostna
 Ovnič Marija (Prevalje): dobra
 Pačnik Alenka (Prevalje): prav dobra
 Petelinšek Marta (Navrški vrh): dobra
 Plazl Jožefa (Prevalje): dobra
 Pogorevčnik Barbara (Ravne): zadostna
 Šešel Jožefa (Leše): —
 Teuš Vida (Ravne): zadostna
 Urbanc Alojzija (Ravne): an, fr
 Zidar Marija (Prevalje): ma
 Zorman Bernarda (Ravne): dobra

II. b (14 + 22 = 36)

Razrednik: Tone Sušnik

Blaznik Ferdo (Dobrava): ma
 Cvar Julij (Ravne): ma, fi
 Jovan Maksimilijan (Pameče): prav dober
 Kotnik Maks (Črneče): prav dober
 Krenk Jožef (Troblje): prav dober
 Matajdl Rudolf (Dravograd): fi, ma
 Pačnik Anthon Viktor (Dravograd): prav dober
 Pitino Milan (Dravograd): —
 Prah Bogomir (Dravograd): dober
 Pratekar Jurij (Onkraj Meže): dober
 Razgoršek Dragotin (Dravograd): zadosten
 Rebernik Marjan (Prevalje): fi
 Sečnjak Janko Dušan (Radlje): zadosten
 Senica Ferdo Marjan (Sp. Jamnica): prav dober
 Ambrož Marija (Dravograd): prav dobra

FOTO KROŽEK OSNOVNE ŠOLE PREVALJE

Takele uspehe so dosegli gojenci te šole v minulem šolskem letu: na republiški razstavi v Ljubljani zlata medalja za krožek ter 2. in 3. nagrada za dve članici. Na republiški razstavi BiH v Mostarju z zvezno udeležbo: 1. mesto izven konkurence za krožek ter 1. in dve 3. mesti za članici. Posebej ponosni so na Maršalovo zahvalno pismo za voščilnico za rojstni dan. Povemo pa naj še, da je vsa ta uspešna fotografska zadeva naše prevalljske mladine spodbuda prof. Kotnika

Breznik Silva (Ravne): dobra
 Hudrap Antonija (Dravograd): dobra
 Janšek Angela (Trbonje): zadostna
 Karber Karolina (Dravograd): dobra
 Kolman Marija (Primož na Pohorju): prav dobra
 Koradej Pavla (Ravne): fr
 Luršak Marija (Muta): dobra
 Osrajnik Matilda (Dobrova): dobra
 Pirtovšek Julijana (Dravograd): dobra
 Pisnik Darinka (Vuhred): —
 Potočnik Margareta Alojzija (Mežica): prav dobra
 Pratekar Jerica (Onkraj Meže): prav do-
 bra
 Samec Tanja (Polena): prav dobra
 Senica Angela Marta (Sp. Jamnica): ne-
 ocenjena
 Stopar Neža (Podpeca): —
 Tašič Danica (Mežica): an, fr
 Valant Marija (Mežica): prav dobra
 Veleber Marija (Bogojina): —
 Vončina Marija (Mežica): dobra
 Vožič Ana (Črneče): prav dobra
 Zlatar Antonija Alojzija (Zg. Vižinga): —
 Marič Josip se je prešolal 20. jan. 1963 na
 gimnazijo v Vinkovce

II. c (9 + 25 = 34)

Razrednik: Zlata Kert

Brečko Reinhard (Stari trg): fi, fr
 Bukvič Miroslav (Slovenj Gradec): odlični
 Čas Bojan (Mislinja): prav dober
 Merkač Alojz (Breznica): zadosten
 Mlačnik Rudolf (Črna): zadosten
 Pikalo Mirko (Leše): odlični
 Rus Bogomir (Slovenj Gradec): fi, ma
 Verovnik Rudolf (Slovenj Gradec): zado-
 sten
 Weingerl Borut (Slovenj Gradec): —
 Areh Pavla (Slovenj Gradec): dobra
 Arnold Silvija (Slovenj Gradec): odlična
 Flajmaš Ljuba (Slovenj Gradec): prav do-
 bra

Grabner Zdenka (Črna): zadostna
 Gražl Marija (Sv. Jedert): dobra
 Jaš Ljudmila (Mislinje): ma
 Javornik Vida (Šentjanž): fr, ma
 Klemenc Matilda (Zg. Dolič): odlična
 Kremljak Pavla (Hudi kot): an
 Kristan Jožefa (Slovenj Gradec): ma
 Lužnik Cveta (Mislinjska Dobrava): dobra
 Marzel Vlasta (Sv. Jedert): ma, fi
 Mithans Marija (Slovenj Gradec): —
 Mujdrica Marija Terezija (Radlje): prav do-
 bra
 Perše Marija (Brda): prav dobra
 Potočnik Jožica (Otiški vrh): ma
 Pušnik Marija (Črna): dobra
 Ramšak Vida (Črna): zadostna
 Rojnik Marija (Slovenj Gradec): odlična
 Strmčnik Marija (Legen): dobra
 Svetec Ivana (Slovenj Gradec): dobra
 Šaloven Milena (Šentjanž): zadostna
 Širnik Marija Magdalena (Otiški vrh): do-
 bra
 Štifter Zofija (Črna): —
 Štruc Elizabeta (Otiški vrh): prav dobra

III. a (15 + 17 = 32)

Razrednik: Janez Mrdavšič

Čas Miroslav (Mislinja): dober
 Dobnik Franc (Prevalje): dober
 Golčer Jožef (Oploznica): dober
 Grešovnik Ferdo (Črneče): odlični
 Hojnik Justin (Radlje): zg
 Juvanič Janez (Muta): dober
 Kodrun Erih (Prevalje): ma, fi
 Kremzer Alfred (Šentvid): dober
 Lesjak Jože (Dravograd): dober
 Mravljak Metod (Vuhred): an, fr
 Pečnik Ervin (Dravograd): dober
 Potočnik Jože (Koprivna): zadosten
 Starc Karel (Muta): fi
 Štimnikar Janko (Slovenj Gradec): prav do-
 ber
 Žunko Dimitrij (Ravne): dober
 Aber Silvestra (Šmartno): dobra
 Ambrož Dora (Radlje): fi

Ugotovitev republiške komisije za šolstvo:

Ravenska gimnazija - najboljša v Sloveniji

Hafner Marija (Radlje): dobra
 Herkovič Tatjana (Slovenj Gradec): dobra
 Jeseničnik Ljudmila (Mislinja): prav dobra
 Keršič Branka (Mislinja): prav dobra
 Knez Olga (Slovenj Gradec): zadostna
 Marzel Jerica (Šmiklavž): ma
 Oder Julijana (Mislinja): prav dobra
 Prosen Vera (Radlje): fi
 Rutar Marija (Radlje): dobra
 Strnad Katjuša (Slovenj Gradec): odlična
 Štelcer Hedika (Slovenj Gradec): —
 Štumpf Rozika (Otiški vrh): dobra
 Trobej Majda (Šentjanž): fi
 Vogrin Gertrauda (Vuzenica): odlična
 Vranjek Marija (Šmartno): sl, fr
 Rebrnik Ernest (Prevalje): izključen
 25. febr. 1963

III. b (12 + 22 = 34)

Razrednik: Drago Medved

Hromc Stanko (Ravne): dober
 Kac Gvido (Prevalje): prav dober
 Kušej Janko (Mežica): prav dober
 Kutnik Ferdo (Ravne): prav dober
 Mori Emil (Mežica): dober
 Potočnik Stanislav (Mežica): fi
 Praznik Avgust (Črna): dober
 Španžel Anton (Ravne): zadosten
 Stropnik Rajko (Prevalje): dober

Metka Razboršek

je kar zasuta s funkcijami: najprej je predsednik tovarniškega komiteja ZMS ter član okrajnega komiteja ZMS. Na občini je predsednica zbora delovnih skupnosti ter član komisije za izvajanje predpisov o delitvi čistega dohodka gospodarskih organizacij in zavodov občinske skupnosti. V tovarni pa je ob redni službi analitika še v komisiji za samoupravljanje in gospodarstvo ter član komisije za izdelavo statuta podjetja. Verjetno je to le prehuda obremenitev, ampak z veliko voljo, strokovnostjo in pridnostjo vse zmaguje

Špegel Milan (Mežica): prav dober
 Večko Maksimilijan (Dobja vas): dober
 Vinkl Ivan (Polena): odličen
 Arnold Veronika (Ravne): dobra
 Enci Tatjana (Prevalje): dobra
 Fanel Ljudmila (Ravne): dobra
 Gostenčnik Lotka (Ravne): zadostna
 Hrovat Božena (Mežica): fi
 Kert Bogomila (Prevalje): dobra
 Knez Breda (Mežica): zadostna
 Kotnik Anica (Ravne): fi
 Kralj Marija (Dolga brda): dobra
 Krenk Ljudmila (Prevalje): prav dobra
 Ličen Elizabeta (Prevalje): dobra
 Matjaž Mija (Prevalje): fi, ma
 Meh Marija (Žerjav): zadostna
 Merva Marjeta (Črna): dobra
 Polajner Marija (Ravne): prav dobra
 Praznik Elizabeta (Črna): fi
 Prevalnik Vera (Mežica): fi
 Rac Marijana (Sp. Jamnica): dobra
 Štampah Gabrijela (Prevalje): dobra
 Štrajher Anica (Mežica): zadostna
 Šurc Jožefa (Podpeca): fi
 Tomaž Marija (Žerjav): zadostna

IV. a (9 + 22 = 31)

Razrednik: Franc Garb

Cigler Adolf (Prevalje): prav dober
 Gerold Helmut (Muta): dober
 Leitinger Ivan (Suhi vrh): prav dober
 Markovič Karel (Črna): dober
 Petek Janez (Vuzenica): prav dober
 Poderžan Günter Vincenc (Muta): ma, fi
 Ročnik Ivan (Črna): fr
 Vačant Ciril (Mežica): prav dober
 Volentar Franc (Lokovica): dober
 Doberšek Jožefa (Vuzenica): fr, ma
 Drezgič Ana (Prevalje): prav dobra
 Javornik Inga (Muta): zadostna
 Kavtičnik Ivana (Črna): dobra
 Komar Martina (Mežica): odlična
 Kos Zofija (Muta): fr
 Ladinik Leopoldina (Mežica): dobra
 Močilnik Rozalija (Mežica): dobra
 Omerzel Pavla (Radlje): ma, fi
 Ozim Irena (Radlje): fi
 Plešnik Ida (Žerjav): dobra
 Rek Helena (Prevalje): prav dobra
 Rezar Jožefa (Črna): dobra
 Rudolf Terezija (Prevalje): neocenjena
 Skrinjar Irena (Prevalje): dobra
 Svenšek Ljudmila (Otiški vrh): fi
 Šegel Ivana (Mežica): odlična
 Škrubej Marija (Mežica): dobra
 Vinkl Inge (Mežica): dobra
 Vinkl Rozalija (Polena): odlična
 Volmajer Hildegarda (Vuhred): dobra
 Zaveršnik Erika (Žerjav): dobra
 Čas Helena (Mislinja): izpisana dne 24. februarja 1963

IV. b (13 + 17 = 30)

Razrednik: Jože Lep

Golob Ferdinand (Dravograd): dober
 Kaučič Jožef (Ravne): prav dober
 Koboht Ernest (Ravne): dober
 Krebs Peter (Ravne): zadosten
 Močilnik Alojz (Lokovica): dober

Pandel Jožef (Tolsti vrh): dober
 Praper Peter (Dravograd): prav dober
 Smuk Franc (Dolga brda): fr, ma
 Sušnik Matija (Prevalje): dober
 Sušteršič Alojz (Črneče): dober
 Tajnik Jožef Friderik (Kranj): dober
 Wlodyga Andrej Vojteh (Ravne): dober
 Žmavc Leo Jožef (Ravne): dober
 Apohal Jerica (Ravne): odlična
 Erženičnik Stanislava (Ravne): dobra
 Gašper Marija Ana (Ravne): dobra
 Gašper Frančiška (Ravne): dobra
 Gerdej Friderika (Dolga brda): dobra
 Horjak Margareta (Ravne): prav dobra
 Lahodny Katarina (Trbonje): prav dobra
 Lečnik Hedvika (Ravne): prav dobra
 Mokina Ljudmila (Bistra): prav dobra
 Pandel Ljudmila (Tolsti vrh): dobra
 Prevorčič Anamarija (Ravne): prav dobra
 Pumpernik Elizabeta (Ravne): prav dobra
 Pušnik Mihaela (Dravograd): zadostna
 Rutar Hildegarda (Ravne): dobra
 Sagmeister Zofija (Trbonje): odlična
 Sekavčnik Danijela (Prevalje): prav dobra
 Verdinek Frančiška (Ravne): dobra

IV. c (11 + 18 = 29)

Razrednik: Stanko Lodrant

Brezovnik Vladimir Pavel (Šmartno): ma
 Epšek Fridrih (Dravograd): dober
 Gobec Anton (Šentilj): prav dober
 Magdič Peter Boris (Mežica): —
 Matvos Ferdinand (Mislinja): prav dober
 Mesner Ernest (Ravne): zadosten
 Ogrin Franc Valter (Slov. Gradec): dober
 Podpečan Stanislav (Završe): odličen
 Prevolnik Leopold (Mislinja): prav dober
 Pučko Danijel Jožef (Slovenj Gradec): odličen
 Štumberger Pavel (Slovenj Gradec): odličen
 Berložnik Marija (Završe): zadostna
 Božnik Frančiška (Gmajna): dobra
 Cajnko Natalija (Slovenj Gradec): odlična
 Černivnik Pavla Antonija (Šentjanž): dobra
 Derenčin Sonja (Dravograd): dobra
 Dobnik Marija (Prevalje): prav dobra
 Gregor Marija (Troblje): dobra
 Heric Olga (Maribor): odlična
 Hudolist Marija (Stari trg): dobra
 Jeromel Gabrijela (Zg. Dolič): prav dobra
 Keber Marija Adela (Slovenj Gradec): odlična
 Klugler Marta Marija (Št. Jedert): ma
 Lorgar Ivana Ana (Sele): dobra
 Miheu Marija (Turiška vas): zadostna
 Rakovnik Hildegarda (Kotlje): dobra
 Razdevšek Terezija (Šmartno): odlična
 Sešel Marija (Slovenj Gradec): dobra
 Žvikart Zofija (Gmajna): dobra

 ODDELKI MARIBORSKEGA UČITE-
 LJISČA: 6 + 54 = 60

II. letnik učiteljskega (4 + 32 = 36)

Razrednik: Alojz Krivograd

Filip Vid (Prevalje): dober
 Mavrič Rudolf (Mežica): an, fi

Mori Ludvik (Goriški vrh): prav dober
Škerget Franc (Št. Vid): dober
Batič Ana (Gornji Dolič): odlična
Bavče Miroslava (Ravne): dobra
Bricman Ivanka (Šentjanž): dobra
Burjak Ivana (Ravne): dobra
Cvetko Frančiška (Ravne): an
Čapelnik Hedviga (Ravne): zadostna
Danijel Katarina (Mežica): zadostna
Frankovič Rozalija (Dobja vas): prav do-
bra
Gracej Ivanka (Trbonje): —
Gutenberger Marija (Radlje) prav dobra
Hribnik Marija (Mislinjska Dobrava):
ne, ma
Javornik Frančiška (Legen): ne
Karner Marija (Stari trg): dobra
Kogelnik Rozalija (Št. Vid): dobra
Mavc Ivana (Šmartno): dobra
Mihelač Sonja (Ravne): an
Močilnik Alojzija (Mežica): dobra
Nabernik Jožica (Mežica): dobra
Paradiž Marija (Ravne): fi
Pavšer Jožefa (Ravne): ma, fi
Piko Marjeta (Črna): prav dobra
Pinter Ljudmila (Anton na Pohorju): do-
bra
Plešivčnik Ana Marija (Dobja vas): —
Pokeržnik Marija (Vuzenica): prav dobra
Praprotnik Ida (Podgorje): dobra
Pungartnik Vera (Legen): dobra
Pušnik Ana (Dovže): ne
Raško Mira (Leše): an
Stakne Viktorija (Črna): prav dobra
Škrabec Marija (Šmartno): prav dobra
Šolar Marija (Ravne): ma, fi
Živkovič Ljudmila (Ravne): dobra
Čas Antonija (Dovže): izključena 25. fe-
bruarja 1963
Lorenci Marija (Ravne): izključena 25. fe-
bruarja 1963

III. letnik (2 + 22 = 24)

Razrednik: Dominik Kotnik

Nachbar Rudolf (Dravograd): ma
Trobe Ivan (Šentjan): ma
Bijol Marija (Vuzenica): prav dobra
Blaznik Marjeta (Radlje): fi
Črešnik Marija (Vuzenica): prav dobra
Fabijan Angela (Ravne): dobra
Gigerl Alojzija (Ravne): dobra
Jonke Katarina (Ravne): prav dobra
Knez Frančiška (Ravne): dobra
Konečnik Marija Tatjana (Ravne): fi
Koritnik Marija (Ravne): dobra
Krajnc Adela (Muta): fi
Kristan Erika (Brezni vrh): prav dobra
Lesnik Berta (Mežica): dobra
Majcen Marjeta (Dravograd): dobra
Naveršnik Zofija (Josipdol): dobra
Pačnik Hedvika (Ravne): dobra
Paradiž Jerica (Ravne): dobra
Podgornik Ana (Ravne): dobra
Polenik Karolina (Troblje): prav dobra
Slivnikar Vida (Radlje): dobra
Tamše Alenka (Zavodnja): prav dobra
Tomažič Danijela (Radlje): dobra
Vravnik Marija (Ravne): dobra

GIMNAZIJSKI ODDELKI ZA ODRASLE

(Vodja oddelkov: Franc Garb)

(Kjer ni označen uspeh, tam izpiti še niso vsi
opravljeni.)

III. (15 + 2 = 17)

Blatnik Vili, Brodnik Karel, Dokl Janez,
Dorič Franc, Janičejevič Mihajlo, Jovano-
vič Mladen, Kuhar Anica, Lorenci Marjan,

KOSCI VESELI VSI...

Na čelu je naš Franc Anžej z osemdesetimi leti. V začetku stoletja je železaril v Donawitzu, potem pa še 37 let na Ravnah. Enkrat pozneje bomo zapisali o železarski zgodovini tega želez-
nega moža, ki še sedaj reže prve redovce

Dekleti sta prinesli malico. Tako so rekli: Najstarejši pije ga najrajši...

Markovič Ilija, Milošević Rade, Pernat
Marina, Panev Metodije, Petković Jovan,
Ramšak Silvo, Ristič Aleksander, Vinčič
Stevo, Vucelja Bojan.

IV. (8 + 1 = 9)

Butolen Milan (db), Čegovnik Štefan,
Havle Avgust (db), Močilnik Marija (db),
Perko Matija, Pešl Maks (db), Rebernik
Helmuth, Svečko Rudolf (db), Vravnik Pe-
ter.

ZAKLJUČNI IZPITI JUNIJA 1963

Izpitni odbor je bil takole sestavljen:
predsednik: Drago Druškovič, direktor
inštituta za narodnostna vprašanja v Ljub-
ljani;

podpredsednik: Tone Golčer, ravnatelj
gimnazije;

tajnik: Jože Mlinarič.

Prva komisija: predsednik Janez Mr-
davšič, zapisnikar Zlata Kert, člani: Mar-
jan Mikic, Vera Mrdavšič in Anton Suš-
nik.

Druga komisija: predsednik Drago
Medved, zapisnikar Dominik Kotnik, člani:
Alojz Krivograd, Irena Krivograd.

Tretja komisija: predsednik Jože
Lep, zapisnikar Danijel Vevar, člani: Franc
Garb, Mihael Kodrin in Stanko Lodrant.

Zunanji sodelavci (številka v oklepaju
se nanaša na kandidata in domačo nalogo):

Adalbert Arlatti, referent za šolstvo obč.
LO Ravne (57); dr. Bogomir Celcer, šef
obr. ambulate Ravne (31); Zdenko Čegov-
nik, predsednik okr. sodišča v Slov. Grad-
cu (1, 66); inž. Dušan Dretnik, šef gradbe-
nega oddelka Kmet. gozd. Slov. Gradec (16,
68); Jožica Filipančič, učit. telesne vzgoje

osn. šole II. Ravne (27, 48, 74, 77); Tone Ivartnik, učitelj telesne vzgoje osn. šole I. Ravne (77); Ivan Janko, upravnik delavske univerze Ravne (18, 38, 58); inž. Franc Mezner, arhitekt pri urbanističnem biroju Ravne (15); Drago Pečko, ravnatelj umetn. paviljona v Slov. Gradcu (26, 73); Jelka Pejovnik, predmetna učiteljica na osnovni šoli I. Ravne (9, 10, 11, 37, 40); Darinko Plevnik, predmetni učitelj na osnovni šoli II. Ravne (52); Milka Pogačar, šef službe za soc. skrbstvo na obč. LO Ravne (62, 76); Metka Razboršek, dipl. oec. pri Železarni Ravne (5, 19, 45, 51, 60, 71); dr. Franc Sušnik, ravnatelj študijske knjižnice Ravne (2); dr. Janko Sušnik, upravnik ZD Ravne (34); Vlado Vališer, vodja poklicnih gasilcev Ravne (41); Bogdan Zolnir, upravnik muzeja NOB Slov. Gradec (20, 21, 32, 70, 78).

Kandidati:

- a) redni učenci, ki so uspešno dovršili IV. razred v tem letu: iz IV. a $7 + 16 = 23$, iz IV. b $12 + 17 = 29$, iz IV. c $9 + 17 = 26$; skupaj $28 + 50 = 78$;
- b) iz oddelka za odrasle $2 + 4 = 6$;
- c) izredni $1 + 0 = 1$;

vseh: $31 + 54 = 85$

Pisмени izpit je bil 15. junija 1963. Na izbiro je bila ena izmed sledečih tem:

- a) Delež umetnosti pri oblikovanju mladega človeka (pisalo je 31 kandidatov; ocene so bile tele: 3 odl, 6 pd, 11 db, 6 zd, 5 nzd; srednja ocena 2,87)
- b) Ustava — odsev in perspektiva naše stvarnosti (pisalo jo je 38 kandidatov; ocene so bile tele: 2 odl, 4 pd, 12 db, 13 zd, 8 nzd; srednja ocena 2,52)
- c) Znanost odkriva skrivnosti atoma — človeštvu v korist, škodo, pogubo (pisalo jo je 16 kandidatov; ocene so bile tele: 0 odl, 1 pd, 6 db, 6 zd, 3 nzd; srednja ocena 2,31)

Ustni izpiti so bili od 18. do 20. junija. Končni uspeh zaključnih izpitov je

bil takle: $4 + 3 = 7$ odličnih, $11 + 15 = 26$ prav dobrih, $9 + 21 = 30$ dobrih, $6 + 14 = 20$ zadostnih, $0 + 1 = 1$ nezadostna, pravico ima opravljati izpit v septembrskem roku (konec avgusta 1963), domača naloga se ji ne prizna. $1 + 0 = 1$ je odstopil.

Kandidati, ki so izpit uspešno opravili (ob imenu je naslov domače naloge, v oklepaju nadaljnji študijski namen, zatem uspeh):

iz IV. a

1. Cigler Adolf: Mladinska kriminaliteta in njen odraz v Mežiški dolini (pravo): odl
2. Gerold Helmut: Perkonig: Patriot (agronomija), pd
3. Leitinger Ivan: Fizikalne osnove mikroskopa in njegov pomen v biologiji (biologija), pd
4. Petek Janez: Električni merski aparati in njih uporaba v elektrotehniki (gradbeništvo), pd
5. Markovič Karl: Pomen lesne industrije za narodno gospodarstvo Slovenije (arhitektura), zd
6. Valant Ciril: Resonanca in njen pomen (fizika), pd
7. Volentar Franc: Trenje, koristnost in škodljivost (strojništvo), db
8. Drezgič Ana: Mladina v NOB v Sloveniji — SKOJ (pravo), db
9. Javornik Inga: Evolucija prebavil, njih zgradba in prebavne bolezni (v službo), zd
10. Kavtičnik Ivana: Evolucija srca in njegove bolezni (višja šola za medicinske sestre), db
11. Komar Martina: Človeški paraziti živalskega izvora (višja pedagoška šola), pd
12. Ladinik Leopoldina: Slovenska socialna lirika med obema vojnama (višja pedagoška šola), db
13. Močilnik Rozalija: David Herbert Lawrence and his novel Sons and Lovers (germanistika), pd

iz IV. b

14. Plešnik Ida: Dr. Bratko Kreft: Dramatika (v službo), zd
15. Rek Helena: Sodobno stanovanje, oprema, ureditev (arhitektura), db
16. Rezar Jožefa: Razvoj in perspektiva turizma v Sloveniji (pedagoška akademija), db
17. Skrinjar Irena: Celjski grofje v slovenski književnosti (pedagoška akademija), pd
18. Šegal Ivana: Vatikan in XX. stoletje (romanistika), odl
19. Škrubelj Marija: Tuji kapital v gospodarstvu stare Jugoslavije (pedagoška akademija), db
20. Vinkl Inge: Pohorske in koroške partizanske bolnice (stomatologija), db
21. Vinkl Rozalija: Kmet v Mežiški dolini med NOB (pedagoška akademija), odl
22. Volmajer Hildegarda: Rehabilitacija invalidov (usposabljanje otrok), (Višja šola za medicinske sestre), db
23. Zaveršnik Erika: Borova partizanska lirika (v službo), pd
24. Golob Ferdinand: Vpliv podnebja na razširjenost gozdov v Jugoslaviji (gozdarstvo), pd
25. Kavčič Jože: Belogardizem (ekonomija), pd
26. Kobolt Ernest: Pejsaž v dobi klasicizma in romantike na Slovenskem (slavistika), db
27. Krebs Peter: O vplivu ogrevanja na organizem tekmovalca (medicina), zd
28. Močilnik Alojz: Kompleksna števila (matematika, fizika), db
29. Pandel Jožef: Čebelarstvo na Slovenskem (metalurgija), zd
30. Praper Peter: Samuel Butler »The Way Of All Flesh« (psihologija), odl
31. Sušnik Matija: Sled nekaterih poklicnih bolezni v Mežiški dolini (medicina), db
32. Sušteršič Alojz: Črneče. Črneška gora in Dobrava med NOB (pomorska vojna akademija), pd
33. Tajnik Jožef: Elektronke in tranzistorji (tehn. fizika), db
34. Wlodyga Wojtek: Energetski procesi v mišicah s poudarkom pri športnem udejstvovanju (medicina), zd
35. Zmavc Leo: Cankar dramatik (v službo), db
36. Apohal Jerica: Tipi anorganskih spojin (kemija), odl
37. Erženičnik Stanislava: Park Ravne (višja pedagoška šola), pd
38. Gašper Marija-Ana: Primerjava ustav FLRJ in SFRJ (višja pravna šola), pd
39. Gašper Frančiška: Predvojni Ingolič (fizioterapija), db
40. Gerdej Friderika: Dihalni organi in njih bolezni (višja pedagoška šola), db
41. Horjak Margareta: Požarna varnost v Mežiški dolini (pravo), pd
42. Lahodny Katarina: Bosna v romanih Iva Andrića (višja pedagoška šola), pd
43. Lečnik Hedvika: Theodore Dreiser And His Outstanding Novel »Sister Carrie« (germanistika), db
44. Mokina Ljudmila: Dramatika Ivana Potrča (višja pedagoška šola), db
45. Pandel Ljudmila: Gospodarstvo stare Jugoslavije (višja pedagoška šola), zd
46. Prevorčič Anamarija: Meško in Koroška (pedagoška akademija), pd

MEŠČANSKA ŠOLA V MEŽICI — LETNIK 1927/28

Na sliki so tedanji ravnatelj Hergouth, učiteljski sodelavci Zorko Kotnik, Godicelj in Satnikova (več jih niti ne poznamo) ter župnik Hornbock — predvsem pa med dijaki Ervin Wlodyga, Kladnik, Karel Kralj, Edo Mauhler iz Mežice, inž. Doberšek s Prevalj in drugi. Marsikdo bo še koga našel

47. Pumpernik Elizabeta: Kmetje v Finžgarjevih delih (višja agronomska šola), pd
48. Pušnik Mihaela: Šport in žena (visoka šola za telesno kulturo), db
49. Rutar Hildegarda: Veronika Deseniška (višja stomatološka šola), pd
50. Sagmeister Zofija: Od kože do usnja (višja ekonomska šola), pd
51. Sekavčnik Danijela: Povojni gospodarski razvoj v Sloveniji (višja stomatološka šola), db
52. Verdinek Frančiška: Letalstvo v Jugoslaviji (pedagoška akademija), pd

iz IV. c

53. Epšek Friderik: Turbine in njih uporaba (strojništvo), db
54. Gobec Anton: Lom in odboj svetlobe (matematika, fizika), pd
55. Matvos Ferdinand: Huda luknja (strojništvo), zd
56. Mesner Ernest: Vzroki in posledice šestojanuarske diktature (ekonomija), zd
57. Ogrin Franc: Hugo Wolf (strojništvo), zd
58. Podpečan Stanislav: Nastanek religije (germanistika), odl
59. Prevolnik Leopold: Od 0 do 10^{20} Hz (medicina), pd
60. Pučko Danijel: Povojni gospodarski razvoj Jugoslavije (ekonomija), odl
61. Štumberger Pavel: Odkritje atoma in posledice (medicina), db
62. Berložnik Marija: Družbeni odnosi so vplivali na razvoj osnovne celice človeške družbe — družine (defektologija), zd
63. Bošnik Frančiška: Beljakovine in njihov pomen za človeški organizem (višja stomatološka šola), zd
64. Cajnko Natalija: Mladina in film (ekonomija), db
65. Černivnik Pavla: Lepote in značilnosti našega Krasa (industrijska psihologija), zd

66. Derenčin Sonja: Mladinsko prestopništvo v občini Dravograd (pravo), db
67. Dobnik Marija: Zakoni kemičnega spajanja v utežnih razmerjih in atomska teorija (stomatologija), pd
68. Gregor Marija: Turizem v Mislinjski dolini (v službo), zd
69. Heric Olga: Srednjeveške freske na Slovenskem (turizem), pd
70. Hudolist Marija: Pohorski bataljon (pedagoška akademija), zd
71. Jeromel Gabrijela: Povojni gospodarski razvoj Makedonije (pedagogika), db
72. Keber Marija: Kemija v službi medicine (kemija), db
73. Miheu Marija: Slovenski narodni plesi (pedagoška akademija), zd
74. Lorgier Ivana: Fran Berneker (umetn. akademija), db
75. Rakovnik Hildegarda: Alžir v borbi za svobodo (višja pravna šola), zd
76. Razdevšek Terezija: Žena v naši socialistični družbi (psihologija), odl
77. Sešel Marija: Telesna vzgoja — vir zdravja (višja šola za medicinske sestre), db
78. Žvikart Zofija: NOB v Mislinjski dolini (pedagoška akademija), db

iz oddelka za odrasle

79. Pešl Maksimiljan: Pitagorov izrek, pitagorejska števila, Fermatov problem (ostane v službi), pd
80. Bloder-Stern Ana: Razmnoževanje organizmov s poudarkom na embrionalnem razvoju človeka (ostane v službi), zd
81. Ivartnik Apolonija: Presnavljanje hrane in fermenti (ostane v službi), zd
82. Kotnik Margareta: Kmetje v Finžgarjevih delih (ostane v službi), zd

izreden:

83. Praper Otokar: Vojna strategija od Napoleona do danes (pedagoška akademija), db

Predsednik mature in ravnatelj gimnazije izročata izpričevala zrelosti

POPRAVNI IZPITI IZ ŠOLSKEGA LETA 1961/62

Uspešno so jih napravili in s tem dosegli uspeh (naveden v oklepaju):

1. a: Horjak Andrej (dober), Klančnik Tomaž (zadosten), Steharnik Marjan (zadosten), Pogorevčnik Barbara (dober), Urbanc Alojzija (dober).

1. b: Pitino Milan (dober), Pisnik Darinka (dober), Tasič Danica (zadosten), Zlata Antonija (zadosten).

1. c: Weingerl Borut (dober), Grabner Zdenka (zadosten), Jaš Ljudmila (dober), Javornik Vida (zadosten), Kristan Jožefa (dober), Marzel Vlasta (zadosten), Mithans Marija (zadosten).

2. a: Mravljak Metod (dober), Trobej Majda (dober).

2. b: Mori Emil (dober), Potočnik Stanislav (zadosten), Hrovat Božena (zadosten), Kert Boža (dober), Matjaž Marija (zadosten), Meh Marija (zadosten), Prevalnik Veronika (zadosten), Štrajher Anica (dober), Tomaž Marija (dober).

3. a: Doberšek Joža (zadosten), Kos Zofija (dober), Ozim Irena (dober), Rudolf Terezija (zadosten), Svenšek Ljudmila (zadosten).

3. b: Smuk Franc (zadosten), Pušnik Mihaela (zadosten).

3. c: Magdič Boris (dober), Mezner Ernest (zadosten), Klugler Marta (zadosten).

4. a: Favai Danilo (zadosten), Klančnik Janez (zadosten).

4. b: Bobovnik Marija (dober), Lihteneger Irena (dober), Knez Marija (zadosten), Mori Antonija (zadosten).

I. letnik mariborskega učiteljskega: Mavrič Rudolf (dober), Čas Antonija (zadosten), Gracej Ivanka (zadosten), Lorenci Marija (dober).

II. letnik mariborskega učiteljskega: Nachbar Rudolf (zadosten), Trobe Ivan (zadosten), Blaznik Marjeta (dober), Fabijan Angela (dober), Konečnik Marija (zadosten), Koritnik Marija (dober), Pačnik Hedvika (dober).

Nagovor predsednika mature

Ob zaključku je predsednik izpitnega odbora Drago Druškovič, direktor inštituta za narodnostna vprašanja in književnik v Ljubljani, nagovoril maturitetni zbor takole:

Spoštovane tovarišice in tovariši!

Ko smo se prvič srečali pred pismeno nalogo, sem ob opozorilu na posebno zahtevnost do vašega pismenega izpita omenil, da nam pomeni zaključni izpit majhno kulturno dejanje in droben test vseh nas. Trenutek ni bil najbrž najbolj primeren, zato bi ob relativno uspelem zaključku navezal še nekaj misli.

Kulturno dejanje in uspeh testa? Oboje nikakor ni bilo povsem odvisno od vas — takrat še kandidatov. Če bi se slabše odrezali, bi dobili šibkejšo spričevalo ne le vi, ne le vaši profesorji, temveč mi vsi, ki v nekem smislu pomenimo vaše vzgojno okolje.

Vaš neuspeh bi izpričal, da pač še ne moremo zadovoljivo zagotoviti nadvse pomembne oblike našega rednega srednjega izobraževanja. Pa tudi ob taki

medsebojni povezanosti ni mogel izpitni odbor popuščati ali odstopiti od doslej spoznanih načel, ki naj bi pripomogla k objektivni zaključni oceni posameznika.

Pregled pismenih nalog, v katerih ste poizkušali obravnavati na primer snov splošno družbenopolitične narave, priča o tem, da ste se ustavljali predvsem ob zunanjih oblikah, da nismo imeli najbolj srečne roke, ko smo iskali v naslovu mero med splošnim in posebnim. Vendar, ko bo kdorkoli izmed vas spet posegel po našem zadnjem družbenem dokumentu, po »magneti carti« našega socializma, po ustavnem tekstu, bo lahko ugotovil, da so si naši ljudje prizadevali v njem izraziti se nadvse natančno.

In ker so izpitni dnevi že za nami, vsaj iz svojega zornega kota povem, kako smo si vzajemno prizadevali, da bi resno in pošteno opravili naše delo, kar stvari ni bilo v škodo.

Tudi nova oblika — »domača naloga« in njen zagovor sta doživela nekaj sprememb. Uveljavljali smo tudi zahtevo, da mora biti kandidat širše razgledan, vsaj na področju, iz katerega si je izbral temo za svoj samostojen nastop.

Mogoče dopolnilna vprašanja in odgovori nanje vedno niso v dovoljni meri vplivali na oceno. Prav gotovo bo treba izpopolniti okvir za izbiro nalog in s tem deloma še okvir ustnega izpita; zagotoviti pa predvsem trdno spoznanje slehernega kandidata, kaj pričakuje od njega izpitni odbor. Vendar že letos smo storili nekaj v smislu omenjenih dopolnil.

Ob presenečenjih, ki smo jih doživeli, naj rečem še besedo. Predvsem mislim na tistih nekaj nezgod pri pismeni nalogi: biti pismen je pač temeljna zahteva v okviru izobrazbe in učnega načrta, zato se preizkušnji ne more izogniti tisti, ki

je dosegel možnost popolne redne izobrazbe na srednji šoli.

Sleheri rod je, kot vemo, zveza z najboljšim v preteklosti — če se tega zaveda in nosi v sebi tudi še možnost obnove. V tem je smisel prizadevanj in naporov, ki se zazdijo človeku v našem stoletju družbenih prelomov in velikanskega razvoja proizvodnih sredstev že kar neznan, posebej v času, ko človek sedi v šolski klopi in se vse bolj zaveda vsestranosti življenja.

Izmenjava duhovnih vrednot, ki spremlja viharo gibanje človeštva, danes presega meje klasičnega razuma. Ko si iščemo poti in v naglici prihajamo do novih odnosov in nove svobodnosti — se človek včasih znajde v posebnih okoliščinah. Odtujen sam sebi je lahko že v letih zorenja v občasnih stiskah. In čeprav smo v načelu odpravili vzrok, da bi lahko bil človek predmet na tržišču, kot ga omenja že Marx — alieniran — še vedno straši med nami popredmeteni človek, produkt industrijske civilizacije. In tako so ljudje antike, srednjeveški zamaknjenci, renesančni dvomljivci, prosvetljenci in citoyeni pred nami samo stopinje na stezi danes prav majhnega sveta in odlomka v zgodovini iz nekaterih civilizacij — izkušnje pa so mnogo razsežnejše in vzori za človekovo harmonijo bolj bogati. Le prizadevanje za novim znanjem, ki je lahko temelj našemu delu, nam je lahko pomoč v skupnosti, ki si je zastavila imeniten cilj spreminjati sebe in svet. In naš »test«, da še enkrat ugotovimo, je relativno uspel — tudi test našega socializma, ki mora preurediti izobraževanje.

Da je uspel, gre zahvala tako vam, drage tovarišice in tovariši, vašemu proforskemu zboru in neposrednemu okolju v celoti. Tako vam lahko v imenu izpitnega odbora iskreno čestitam. Ob dogodku pa bi kot soudeleženec izrekel samo še osebno zahvalo za doživetje: ko se človek sreča z dejavnimi ljudmi, lahko spozna, da se ob njih bogati, če sodeluje z njimi.

ZAKLJUČNI IZPIT AVGUSTA 1962 so opravili (z uspehom):

Favai Danilo (zadosten), Klančnik Janez (dober), Navodnik Anton (dober), Sečnjak Hilda (dober), Bobovnik Marija (zadosten), Knez Marija (zadosten), Lihteneger Irena (zadosten), Mori Antonija (zadosten).

Iz oddelka za odrasle:

Glušoč Vincenc (dober), Hriberšek Leopold (zadosten), Sikošek Jožef (zadosten), Vravnik Engelbert (zadosten), Zavodnik Franc (zadosten), Kamenik Ljuba (dober), Zagernik Antonija (dober), Pandel Štefanija (dober).

PRIVATNI IZPITI

Uspešno sta jih opravila:

Heric Olga: za III. razred — 8. okt. 1962.

Jovanović Mladen: dopolnilni izpit za II. razred iz ru, bio, fi in ke

Sodelavci z odpreme.

Drugi z leve
predsednik upravnega
odbora podjetja
Jakob Konič

IZOBRAŽEVALNI CENTER

daje poročilo za šolsko leto 1962-63

Izobraževalni center Ravne na Koroškem je imel tudi v pretekli izobraževalni sezoni oziroma šolskem letu 1962/63 lepe uspehe. Ima pa seveda svoje specifične naloge, ki so v celoti odvisne od proizvodnih nalog železarne oziroma njenih kadrovskih potreb.

V okviru izobraževalnega centra je več vrst dejavnosti. Najvažnejše so:

1. metalurška industrijska šola,
2. kovinarska šola za učence v gospodarstvu,
3. izobraževanje odraslih za potrebe delovnih mest — tečajji in seminarji,
4. tehnična srednja šola za odrasle,
5. administrativna šola za potrebe železarne.

Redni teoretični in praktični pouk se je pričel za vse oddelke na izobraževalnem centru 3. septembra 1962. Na metalurški industrijski šoli je bilo sprejetih v I. razred 60 učencev, in sicer:

ključavničarjev	18
strugarjev	10
rezkalcev	6
brusilcev	1
kalilcev	23
kovačev	2

V II. razredu je bilo v tem šolskem letu 36 učencev, in sicer:

ključavničarjev	20
strugarjev	10
rezkalcev	4
brusilcev	2

V III. razredu je bilo v tem šolskem letu 48 učencev, in sicer:

ključavničarjev	22
strugarjev	9
brusilcev	2
rezkalcev	4
kalilcev	6
kovačev	5

Skupno je na metalurški industrijski šoli bilo torej 144 učencev. Med letom sta

izstopila dva učenca (1 ključavničar in 1 rezkalec). Stanje ob koncu leta je 142 učencev.

Poklicni sestav učencev metalurške industrijske šole:

	I. letnik	II. letnik	III. letnik	Skupaj
kalilci	10	—	6	25
kovači	5	—	5	10
talilci	1	—	—	1
ključavničarji	18	20	21	59
strugarji	10	10	9	29
rezkalci	6	4	3	13
brusilci	1	2	2	5
Skupaj	60	36	46	142

Učni uspeh metalurške industrijske šole ob zaključku šolskega leta 1962/63:

Izdelali	odlično	prav dobro	dobro	zadostno	skupno	%
I. razr.	—	10	41	7	58	96,7
II. razr.	—	4	27	1	32	88,8
III. razr.	1	18	21	5	45	97,8
Skupaj	1	32	89	13	135	95,1

Niso izdelali	z eno nez.	z dvema nez.	s tri ali več	skupaj	%
I. razr.	1	1	—	2	3,3
II. razr.	3	1	—	4	11,1
III. razr.	—	1	—	1	2,2
Skupaj	4	3	—	7	4,95

SEZNAM UČENCEV

I. a razred — 35 učencev

Razrednik: Franc Ivič

1. Bauer Engelbert (strugar): prav dober
2. Cesnik Jože (ključavničar): dober
3. Čreslovnik Mirko (ključavničar): dober
4. Doberšek Marijan (strugar): dober
5. Erjavec Ignac (strugar): dober
6. Fras Franc (rezkalec): prav dober
7. Fras Maks (strugar): dober
8. Garb Drago (ključavničar): dober
9. Gerdej Ivan (ključavničar): dober
10. Hovnik Florijan (ključavničar): dober
11. Hribnik Božo (strugar): dober
12. Jelen Jožef (ključavničar): dober
13. Klemenc Drago (brusilec): dober
14. Klemenc Maksimiljan (rezkalec): dober
15. Knez Jakob (ključavničar): dober
16. Knez Jože (ključavničar): zadosten
17. Korošec Ivan (ključavničar): dober
18. Kotnik Viktor (strugar): dober
19. Kreuh Milan (rezkalec): dober
20. Krof Ivan (ključavničar): prav dober
21. Kropivnik Roman (strugar): zadosten
22. Ladinik Rudolf (rezkalec): dober

23. Lasnik Ferdo (rezkalec): dober
24. Hudopisk Ivan (ključavničar): dober
25. Miklavc Jože (ključavničar): dober
26. Pavlin Matjaž (strugar): prav dober
27. Polanc Danilo (ključavničar): dober
28. Proprat Avgust (rezkalec): dober
29. Rožič Ivan (ključavničar): dober
30. Škrubej Stanko (strugar): dober
31. Šmid Alojz (ključavničar): dober
32. Šopar Roman (ključavničar): dober
33. Venek Mirko (ključavničar): dober
34. Verhovnik Maks (strugar): prav dober
35. Žunko Silvo (ključavničar): dober

I. b razred — 25 učencev

Razrednik: Alojz Pevec

1. Arl Jože (kalilec): dober
2. Čurč Alojz (kovač): nezadosten (Sl. Rg.)
3. Gačnik Ivan (kalilec): dober
4. Garmuš Jože (kovač): dober
5. Jamšek Jože (kovač): nezadosten (Sr.)
6. Jurkovič Ivan (topilec): dober
7. Kamenik Ivan (kalilec): dober
8. Kokalj Ivan (kovač): zadosten
9. Kranjc Miran (kalilec): prav dober
10. Lavtižar Gašper (kalilec): dober
11. Lečnik Jože (kovač): zadosten
12. Lesičnik Franc (kalilec): prav dober
13. Merkač Franc (kalilec): dober
14. Mihev Ferdo (kalilec): prav dober
15. Oblak Franc (kalilec): zadosten
16. Pesjak Roman (kalilec): zadosten
17. Pori Roman (kalilec): prav dober
18. Pšajd Ludvig (kalilec): prav dober
19. Rutar Janko (kalilec): dober
20. Skornšek Jože (kalilec): dober
21. Svetec Franc (kalilec): zadosten
22. Trbovšek Srečko (kalilec): dober
23. Vertačnik Ivan (kalilec): dober
24. Kotnik Jože (kalilec): dober
25. Pandev Andrej (kalilec): prav dober

II. a razred — 36 učencev

Razrednik: Štefan Filipančič

1. Arih Alojz (ključavničar): dober
2. Belaj Engelbert (ključavničar): dober
3. Bivšek Franc (strugar): prav dober
4. Bricman Jožef (strugar): dober
5. Fink Špiridijon (strugar): dober
6. Gaberšek Vinko (strugar): prav dober
7. Gutman Franc (ključavničar): prav dober
8. Jevšnikar Peter (ključavničar): dober
9. Kališnik Ivan (strugar): dober
10. Kobolt Franc (strugar): dober
11. Kolarič Stanko (ključavničar): prav dober
12. Koren Franc (strugar): dober
13. Kos Franc (ključavničar): dober
14. Kučej Karel (ključavničar): nezadosten (Sl. Sr.)
15. Kuzman Josip (brusilec): dober
16. Lasnik Ivan (ključavničar): dober
17. Levar Franc (ključavničar): zadosten
18. Meh Ivan (ključavničar): dober
19. Mencinger Jožef (rezkalec): dober
20. Močilnik Franc (ključavničar): dober
21. Pečnik Janez (strugar): nezadosten (Sr.)

POKOJNI KLUNOVI V SPOMIN

Prelistavam njene listine in berem mnenja o njeni osebi, njenem delu.

»... storila je, da je telesna vzgoja deklet na naši gimnaziji resen, tehten in uspešen predmet... V zboru je dobra tovarišica, požrtvovalna in sočustvujoča... Bila je skrbna vodnica svojim varovankam, svojim učiteljskincam... Tako piše o njej v ocenjevalnih listih.

In ko so jo polagali v grob, so ji njena dekleta zapela otožno in ubrano in v tišem joku se je dušila pesem žalosti in slovesa.

Klunova Olga je bila rojena 1914. leta. Ko je končala osnovno in meščansko šolo, se je vpisala na učiteljsko v Mariboru. Nekaj let je bila brez prave zaposlitve, nato pa so jo predstavljali iz kraja v kraj. Ko se je leta 1945 vrnila iz izseljenštva, je po ustanovitvi naše gimnazije ves čas poučevala na njej, vzgajala našo mladino in bila aktivna do decembra letošnjega šolskega leta. Januarja je odšla v bolnišnico, domov pa smo jo pripeljali že mrtvo. Bolezen jo je ugonobila, še ne petdeset let staro. Umrli je 25. aprila.

V letošnjem šolskem letu je bila še razredničarka 3. letnika učiteljskega in članica upravnega odbora.

Prof. T. S.

Planinski dom na Smrekoveu (1380 m)

22. Pesičar Štefan (ključavničar): dober
 23. Pernat Jakob (ključavničar): dober
 24. Pikalo Ludvik (rezkalec): dober
 25. Prapertnik Mirko (ključavničar): dober
 26. Rebol Ivan (ključavničar): dober
 27. Robida Rajko (ključavničar): dober
 28. Rožen Jožef (ključavničar): dober
 29. Serafini Maksimiljan (ključavničar): dober
 30. Skrinjar Roman (rezkalec): dober
 31. Tamše Ivan (ključavničar): nezadosten (Str. el.)
 32. Trebše Maks (strugar): dober
 33. Trup Rudolf (brusilec): nezadosten (DEV)
 34. Uršej Viktor-Vincenc (strugar): dober
 35. Vertačnik Adolf-Herman (rezkalec): dober
 36. Žaže Anton (ključavničar): dober

III. a razred — 19 učencev

Razrednik: Štefan Filipančič

1. Bogadi Josip (ključavničar): zadosten
 2. Cerar Alojz (ključavničar): prav dober
 3. Dvornik Horst-Alojzij (ključavničar): prav dober
 4. Grabner Valter (ključavničar): dober
 5. Hudopisk Dominik (ključavničar): prav dober
 6. Ivančič Josip (ključavničar): dober
 7. Kasnik Ernest (strugar): dober
 8. Knežar Anton (strugar): prav dober
 9. Krivonog Feliks (rezkalec): prav dober
 10. Kokal Maksimiljan (strugar): prav dober
 11. Kuzma Branko (ključavničar): dober
 12. Laure Martin (ključavničar): prav dober
 13. Marovšek Pavel (ključavničar): prav dober
 14. Marovšek Peter (ključavničar): prav dober
 15. Mihelač Peter (ključavničar): prav dober
 16. Orter Franc (rezkalec): dober
 17. Peruzzi Franc (strugar): dober

18. Petrič Ivan (ključavničar): dober
 19. Poberžnik Janez (strugar): dober

III. b razred — 29 učencev

Razrednik: Zinka Zorko

1. Berdnik Ivan (strugar): prav dober
 2. Berglez Oton (kovač): dober

3. Bošnjak Franjo (kalilec): dober
 4. Čofati Anton (ključavničar): neoce-njen
 5. Čurčič Branimir (kalilec): dober
 6. Frkovič Mirko (kalilec): dober
 7. Grabljič Pero (kalilec): prav dober
 8. Janjetovič Mičo (kovač): odlično
 9. Janjetovič Oste (kovač): dober
 10. Jeromel Vincenc (strugar): dober
 11. Končina Franc (rezkalec): izstopil
 12. Krebl Ivan (kovač): zadosten
 13. Marčič Albert (strugar): prav dober
 14. Pečnik Anton (ključavničar): dober
 15. Pečovnik Herman (brusilec): dober
 16. Pšeničnik Maks (strugar): dober
 17. Pušnik Julko (ključavničar): prav dober
 18. Pušnik Oto (ključavničar): nezadosten (Stroj)
 19. Rajič Slavko (kalilec): dober
 20. Reven Frančišek (ključavničar): prav dober
 21. Savič Radovan (kovač): prav dober
 22. Sedar Ivan (ključavničar): zadosten
 23. Sedar Vincenc (rezkalec): prav dober
 24. Skuk Janez (ključavničar): prav dober
 25. Smuk Dominik (brusilec): zadosten
 26. Srebot Jožef (ključavničar): dober
 27. Štumberger Stanislav (ključavničar): dober
 28. Tušak Alojzij (ključavničar): dober
 29. Švab Janez (kalilec): zadosten

PREGLED

zaključnih izpitov na metalurški industrijski šoli

Zap. št.	Poklic	odl.	pd.	Izdelali db.	z.	skupaj	%	Srednja ocena
1.	ključavničarji	4	4	12	—	20	100	3,6
2.	strugarji	—	6	3	—	20	100	3,6
3.	kovači	1	1	2	1	5	100	3,2
4.	brusilci	—	—	2	—	2	100	3
5.	rezkalci	1	2	—	—	3	100	3,3
6.	kalilci	1	4	—	—	4	100	4,2
skupaj:		7	17	19	1	44	100	3,6

Priimek in ime učencev, ki so opravili zaključni izpit, je v seznamu učencev III. a in III. b razreda.

Električarji

- I. letnik 8
 II. letnik 8
 III. letnik 8

Električarji so v železarni samo pri praktičnem pouku, medtem ko teoretični del pouka obiskujejo po 3 mesece letno v Mariboru.

Kovinarska šola za učence v gospodarstvu: v I. razred smo sprejeli 23 učencev:

- strojni ključavničarji 14
 stavbni ključavničarji 3
 predelovalci kovin 3
 rezkalci 1
 strugarji 1
 orodni ključavničarji 1

V II. razredu je bilo v tem šolskem letu 32 učencev:

- strojni ključavničarji 16
 stavbni ključavničarji 10
 ključavničar 1

- kovino strugarji 4
 finomehanik 1

V III. razredu je bilo 26 učencev:

- strojni ključavničarji 15
 stavbni ključavničarji 4
 kleparji 3
 kovino strugarji 1
 orodni ključavničarji 1
 orodni kovač 1
 varilni kovač 1

Učni uspeh kovinarske šole za učence v gospodarstvu ob zaključku šolskega leta 1962/63.

Izdelali:	odlično	prav dobro	dobro	zadostno	Skupno	%
I. razr.	—	1	14	4	19	82,6
II. razr.	6	5	14	3	28	87,0
III. razr.	—	4	17	5	26	100
Izdelali					73	90,1

Niso izdelali:	z eno nez.	z dvema nez.	s tri ali več	Skupno	%
I. razr.	1	2	1	4	17,4
II. razr.	4	—	—	4	12,5
III. razr.	—	—	—	—	—
Niso izdelali				8	9,9

Tehnična srednja šola

III. letnik — 51 slušatelj; od tega je 45 sodelavcev iz podjetja in 6 iz drugih podjetij in ustanov v občini.

Redna predavanja so se končala konec maja t.l. V juniju in juliju 1963 opravljajo absolventi še zadnje redne izpite in se istočasno pripravljajo za diplomski izpit, za katerega so naloge vsi slušatelji prejeli dne 24. maja t.l. Prvi absolventi bodo diplomirali v mesecu septembru t.l., ostali pa v naslednjih rednih diplomskih rokih, tj. januarja ali junija 1964.

Pripravljalni semester za TSS

Konec meseca januarja t.l. je bil pri centru organiziran pripravljalni semester tehniške srednje šole — oddelek za odrasle.

Namen tega seminarja je delno v tem, da kandidati obnovijo in osvojijo znanje iz učne snovi osemletke, na kateri sloni učni načrt TSS, delno pa v selekciji slušateljev s sprejemnimi izpiti za definitivni vpis v I. semester TSS.

Redna predavanja v tem semestru so se pričela 4. februarja 1963, a končala 14. junija t.l. Prvotno je bilo prijavljenih in vpisanih 80 slušateljev — od tega 73 sodelavcev matičnega podjetja in ostalih 7 iz drugih podjetij bivšega slovenjegraškega okraja. Zaradi takega velikega števila prijavljenih sta bila organizirana 2 oddelka — A in B. Ob koncu semestra je ostalo vpisanih le še 45 slušateljev, od tega 41 iz matičnega podjetja, a ostali 5 od drugod.

Zaključni izpit v pripravljalnem semestru je opravilo 42 slušateljev, in to v oddelku A 19 in v oddelku B 23. Vsi ti so sprejeti v TSS.

Administrativni knjigovodski tečaj

II. letnik — 11 tečajnic. Redna predavanja so se končala 14. junija t.l. Letnik je uspešno izdelalo 7 tečajnic — od tega 1 prav dobra, 5 dobrih in 1 zadostna, a 4 s popravnimi izpiti — od tega 1 z enim predmetom in 3 z dvema predmetoma. Popravni izpiti bodo v drugi polovici meseca avgusta t.l.

OBČASNO IZOBRAŽEVANJE

I. Splošno izobraževanje

1. Priprave za izpite:

a) Seminar za člane ZB NOV:

V letu 1961/62 je bila akcija med člani ZB NOV za pridobitev kvalifikacije in visoke kvalifikacije.

Zaradi objektivnih, predvsem pa subjektivnih razlogov v to akcijo niso bili vključeni vsi zainteresirani, in tako je bil za grupo zamudnikov — članov ZB NOV

organiziran le seminar za strokovno računstvo, medtem ko so bili glede ideološke in družbene vzgoje vključeni v seminar za člane organov delavskega samoupravljanja v podjetju. V seminar za strokovno računstvo, ki se je pričel dne 15. maja 1963 in že končal 28. junija t.l., je bilo vključenih 24 članov ZB, od tega 18 prijavljenih za Kv in 6 za VK. Seminar je obsegal v celoti 60 šolskih ur. Za stroko seminarji niso bili organizirani, ker so kandidati tako različnih poklicev, da je iz posameznega poklica le po eden sodelavec, le iz nekaj poklicev po dva. Zato upravni odbor podjetja ni pristal na organizacijo strokovnih seminarjev in se zato morajo tečajniki strokovno individualno pripravljati. Rok izpita še ni znan.

2. Uvajalni seminar za novosprejele:

avgust 1962 — 11 sodelavcev
(od tega 6 v uč. del.)

sept. 1962 — 19 sodelavcev
(od tega 11 v uč. del.)

nov. 1962 — 15 sodelavcev
februar 1963 — 24 sodelavcev
(od tega 9 v uč. del.)

februar 1963 — 36 sodelavcev
(od tega 12 v uč. del.)

marec 1963 — 13 sodelavcev
april 1963 — 48 sodelavcev
(od tega 16 v uč. del.)

maj 1963 — 17 sodelavcev
maj 1963 — 33 sodelavcev

junij 1963 — 17 sodelavcev

Skupaj: 233 sodelavcev
(od tega 54 v uč. del.)

Uvajalni seminar se deli na dva dela — splošni in strokovni (praktični). Splošni del traja dva dni in obstaja v predavanjih, strokovni pa traja dodatnih 6 dni; ter se v njem novosprejeti sodelavci uvajajo v učnih delavnicah centra v praktično delo. Splošni del tega seminarja morajo poslušati vsi novosprejeti sodelavci brez razlike ne glede na poklic, kvalifikacijo ali spol, medtem ko se v strokovni del seminarja vključujejo le novosprejeti na delo v naše podjetje. Tako je bilo v

tem poročevalskem razdobju vključenih v splošni del (2 dni) 233, v strokovni — praktični del (dodatnih 6 dni) pa le 54 novosprejetih sodelavcev.

II. Ideološko-politično in družbeno-ekonomsko izobraževanje

1. Seminar za člane DS in ODS:

V aprilu tega leta je center na zahtevo organov delavskega samoupravljanja v podjetju pristopil k organizaciji seminarja za člane delavskega sveta in obratnih delavskih svetov. Seminar, ki se je pričel 4. aprila t.l. in se končal 21. maja t.l., je strokovno vseboval devet tem z 11 predavanji in je trajal 59 ur. O vsaki temi so bila predavanja dopoldne in popoldne, tako da je bila udeležba omogočena vsem članom organov delavskega samoupravljanja v podjetju ne glede na to, v kateri izmeni kdo dela. Seminarja se je udeležilo v celoti 165 članov organov delavskega samoupravljanja v podjetju.

2. Seminar za tehnične sekretarje ODS:

Z razširitvijo organov delavskega samoupravljanja v podjetju — delavski svet in upravni odbor podjetja, 15 obratnih delavskih svetov in vse komisije pri teh organih — se je porajala potreba po uvedbi tehničnih sekretarjev pri teh organih z namenom, da opravljajo vso potrebno administracijo in tehnično delo za te organe. Za kvalitetnejše in pravilnejše opravljanje teh poslov je center organiziral poseben seminar, ki je trajal 10 ur in se ga je udeležilo 16 sodelavcev in sodelavk. Seminar je trajal od 19. do 29. marca 1963.

III. Strokovno izobraževanje

a) Strokovno usposabljanje za delovno mesto:

1. Tečaj za žerjavovodje:

Tečaj je trajal od 2. aprila do 20. maja 1963 in ga je obiskovalo 33 sodelavcev podjetja. K izpitu se je prijavilo 30 tečajnikov, le-te pa uspešno opravilo 21 kandidatov, 6 tečajnikov s pravico na popravni izpit, 3 sodelavci pa brez pravice

Andrejev dom na Slemenu (1096 m)

na popravni izpit in so bili odklonjeni do naslednjega podobnega tečaja.

2. Tečaj za premikače:

Tečaj se je pričel 23. aprila 1963 in se je končal 18. junija t.l. Predavanje je obiskovalo 7 sodelavcev. Po izvršenih predizpitih bodo strokovni izpiti predvidoma v začetku julija 1963.

b) Izpopolnjevanje strokovne sposobnosti:

1. Seminar za strugarje, skoblarje, rezkavce in avtomatičarje:

V mehanični delavnici je bil za izboljšanje strokovne sposobnosti sodelavcev organiziran seminar za strokovno izpopolnitev na delovnih mestih za strugarje, skoblarje, rezkavce in avtomatičarje. Seminar se je pričel 31. jan. 1963 ter s kratko vmesno prekinitevjo končal 7. marca t.l. Obiskovalo ga je 28 sodelavcev omenjenih poklicev.

2. Periodični izpiti za prometno osebje:

Dne 18. aprila t.l. so opravljali sodelavci, ki so zaposleni v prometu, obvezne letne periodične izpite, in sicer 26 po številu. Pred izpiti je bila organizirana enodnevna konsultacija s prizadetimi.

3. Kalilni tečaj (začetni) za zunanje sodelavce:

Te vrste tečajev prireja podjetje v organizaciji centra izključno za zunanje sodelavce — v glavnem za naročnike in odjemalce naših kvalitativnih jekel. Namen le-teh je seznaniti in naučiti odjemalce in uporabnike naših jekel, kako se ta tehnično obdelujejo in uporabljajo. Tako je v poročevalskem razdobju bil organiziran le en tak tečaj, ki je trajal od 17. do 22. sept. 1962 in se ga je udeležilo 12 predstavnikov raznih gospodarskih organizacij v državi.

IV. Seznam slušateljic administrativno-knjigovodskega tečaja

1. Bobik Marjana, statistika, matematika
2. Kričej Frančiška, dobra
3. Kričej Mihaela, ekonomika podjetja, statistika
4. Matjaž Berta, dobra
5. Mežner Olga, statistika
6. Pečovnik Gabrijela, statistika
7. Rezar Terezija, dobra
8. Sonjak Pavla, prav dobra
9. Stropnik Štefanija, zadosna
10. Šteharik Hedvika, dobra
11. Valente Ana, dobra

V. Seznam slušateljev TSS — III. letnik

1. Cesnik Jože
2. Čegovnik Ivan
3. Drevenšek Jože
4. Drogenik Mirko
5. Geršak Adolf
6. Grašič Ludvik
7. Haber Jože
8. Jehart Drago
9. Keber Jože
10. Kokalj Justin
11. Kolečnik Rajko
12. Krivec Franjo
13. Kurnik Leopold
14. Močivnik Janez
15. Nabernik Dominik
16. Ramšak Franc
17. Trókšar Jože
18. Urbancl Franc

19. Vauh Ernest
20. Verdnik Štefan
21. Vreš Franc

VI. Seznam slušateljev TSS — IV. letnik

1. Frajzman Viljem
2. Glavica Jurij
3. Gnamuš Ferdo
4. Haramija Franjo
5. Hrastnik Franc
6. Jehart Alojz
7. Jeseničnik Rudi
8. Jevšek Ferdo
9. Kadiš Ferdo
10. Klančnik Alojz
11. Krivograd Pavel
12. Križan Ferdo
13. Lečnik Vinko
14. Osenjak Jože
15. Petre Štefan
16. Pirtovšek Anton
17. Podbevšek Jože
18. Potočnik Adalbert
19. Pratneker Mirko
20. Pšeničnik Martin
21. Serafini Franc
22. Štern Anton
23. Trbižan Jože
24. Turkuš Branko
25. Turkuš Viktor
26. Uršnik Franc
27. Vogel Peter
28. Zanoškar Rudolf
29. Zatler Vinko
30. Žnidaršič Adolf

ŠOLSKI ODBOR

Izobraževalni center upravlja šolski odbor, ki je bil izvoljen 28. febr. 1963. Predsednik odbora je inž. Stane Lenasi. Ostali člani pa so: Ladislav Kučec, direktor centra, Božo Radivojevič, Jože Cestnik, Marjan Blažič, Oto Hafner, inž. Franc Černe, Roman Kogelnik in inž. Jože Geršak. Razen teh članov pa šolska skupnost vsako leto izvoli v odbor po dva učenca. Letos sta bila izvoljena Maks Kokal in Julko Pušnik. Naloga odbora je predvsem usmerjati učno vzgojni proces v šoli in centru, razen tega pa rešuje tudi druga materialna, organizacijska in kadrovska vprašanja. Za posamezna področja ima v pomoč tudi komisije, ki jih je devet. Zaključne izpite je vodil poseben odbor, ki ga je imenoval šolski odbor. Odbor za zaključne izpite pa je imenoval še tri strokovne komisije za posamezne poklice.

Izpitni odbor:

1. Ladislav Kučec, predsednik
2. Mirko Erjavec, podpredsednik
3. Ivan Justinek, tajnik
4. inž. Stane Lenasi, član
5. Alojz Pevec, član
6. Štefan Filipančič, član

OSEBJE ZAVODA

- a) Ladislav Kučec — direktor izobraževalnega centra
- b) učiteljski zbor

1. Stalni učitelji:

1. Franc Ivič, učitelj: strokovno računstvo v I. a, I. b, II. a, III. a, III. b, I. vaj., II. vaj., III. vaj., strokovno risanje v I. a, II. a, III. a, III. b, I. vaj., II. vaj., III. vaj.

2. Alojz Pevec, predm. uč.: tehnologija materiala v I. a, II. a, I. vaj., II. vaj., tehnologija obdelave v I. a, II. a, III. a, III. b, I. vaj., II. vaj., III. vaj., strojni elementi z risanjem v I. b, strojni elementi v I. vaj., II. a, II. vaj., strojeslovje v III. a, III. b, III. vaj.
3. Zinka Zorko, profesor: slovenski jezik v I. a, I. b, II. a, III. a, III. b, I. vaj., II. vaj., III. vaj., pripravljavnica TSS, ruski jezik v pripravljavnici TSS.
4. Ivan Justinek, predm. uč.: družbeno ekonomska vzgoja v I. a, I. b, II. a, III. a, III. b, I. vaj., II. vaj., strokovno računstvo — pripravljavnica TSS.
5. Štefan Filipančič, učitelj: telesna vzgoja v I. a, I. b, II. a, III. a, III. b, I. vaj., II. vaj., III. vaj.
6. Božo Radivojevič, učitelj praktičnega pouka: osnovni kovinarski program v I. a, I. b.
7. Ivan Kuzman, predm. učit. praktičnega pouka: rezkavci v I. a, II. a, III. a, III. b, brusivci v I. a, II. a, III. a, III. b.
8. Ivan Košeljsnik, učitelj praktičnega pouka: ključavničarji v II. a, III. a, III. b.
9. Holcl Jože, predm. učitelji praktičnega pouka: ključavničarji v II. a, III. a.
10. Milan Brložnik, učitelj praktičnega pouka: strugarji v I. a, II. a, III. a, III. b.
11. Anton Blatnik, učitelj praktičnega pouka: strugarji v I. a, II. a.
12. Leopold Planinc, kovač: kovači v I. b, III. b.

2. Honorarni učitelji:

1. Leopold Gams, inž. metal.: met. železa in jekla v III. b.
2. Anton Letonja, inž. metal.: metalurška tehnologija v III. b.
3. Ivan Kop, inž. elektro.: elektrotehnika v I. b, III. a, III. b.
4. Franc Černe, inž. metal.: tehnologija izdelave in predelave jekla v I. b, TSS Tev.
5. Dominik Kotnik, učitelj: predvojaška vzgoja v II. a, III. a, III. b.
6. Vinko Čibron, tehnik: TSS — Sto.
7. Marjan Blažič, tehnik: TSS — valjanje.
8. Janez Bratina, inž. elektro.: tehniško risanje — pripravljavnica TSS.
9. Jože Žunec, inženir: fizika — pripravljavnica TSS.
10. Marija Cvitanich, inž. kemije: kemija — pripravljavnica TSS.
11. Jože Geršak, inženir: ventilatorji in kompresorji v TSS.
12. Betka Krauberger, korespondent: strojepisje — administrativni tečaj.
13. Franc Metelko, knjigovodja: steno-grafija — administrativni tečaj.
14. Ivica Žnidar, računovodja: finančno knjigovodstvo — administrativni tečaj.
15. Roman Kogelnik, vodja izobr. odraslih: matematika — administrativni tečaj.
16. Stanko Štor, vodja obrat. obračuna: obratno knjigovodstvo — administrativni tečaj.

Beno Kotnik

PRIDELOVANJE RŽI NA NOVNAH (novinah)

Kogar je kdaj pot zanesla med gorske kmetije Razborja, Javorja, Koprivne in Solčave, je tu lahko videl velike, strme njive in travnike ter lepe iglaste gozdove. Videl je lahko velike površine, ki so nekoliko zaraščene z iglastim drevjem, v večini pa z belo jelšo, brezo, trepetliko, robiko, z leskovjem in vratičjem. Takšnim zarastkom pravijo domačini »goša«. Kmet je tu nekdaž krčil gozd, da je na ta način pridobil pašnike. Teh pašnikov ni utegnil trebiti (čistiti), zato se je pašnik zarastel z omenjenimi drevesi in gozdnim plevelom.

V teh gorskih krajih ozimina na njivah ne uspeva, ker jo zima pobere. Dobro pa obrodi rž na pogoriščih frat in goš. Večkrat sem videl košate grme ozime rži, ki se je tako razkošila, da je zrastle iz enega zrna tudi do 40 stebel. Če si pa preštel zrna v dolgih klasih, si jih pa lahko naštel tudi do 70.

Posek goš, zažiganje in setev rži

Ko so tu spomladaj posejali in ogradili tudi pašnike, so začeli na golo sekati tudi gošo. To delo je moralo biti do začetka junija končano, da se je posekano grmovje in drevje še lahko pravočasno posušilo. Pri poseku so morali paziti na to, da je vse drevje padlo v eno in ravno smer. Tu pa tam so pustili nekaj krajših debel, katerim so odsekali vrhove tam, do koder je segala sekira z roko. Na ta vžgana debela so zlagali ob žetvi žito.

Sredi avgusta so začeli z zažiganjem. Pri tem delu je bila potrebna velika previdnost, da jim ogenj ni ušel iz poseke. Zato so napravili okrog poseke nekaj varovalni pas, s tem da so zemljo dva metra na široko okrog poseke prekopali. Zažigati so začeli ob lepem in tistem vremenu in sicer od zgoraj navzdol. Za to delo je bilo potrebnih najmanj deset mož, ker so zažigali na dveh in tudi treh krajih hkrati. S požarnimi kavlji, ki so bili nasajeni na dolgih rantah, so ogenj uravnavali tako, da je gorel vedno navzdol. Če so bile vmes tudi dolge rante, so jih

iz ognja izvlekli takoj, ko jim še niso do kraja pogorele veje. Te so potrebovali kasneje pri ograditvi posevke. Skrbeli so tudi za to, da je hosta in drobno paclovje čedno pogorelo. Tam, kjer se je nabralo na debelo pepela, so ga s kavlji razbrcali, da je bil precej enakomerno trošen.

Prvi teden v septembru je morala biti rž posejana. Gospodar si je za to že poprej oskrbel kopače; dan pred kopom pa je na redko posejal pogorišče z ozimno ržjo. Rabil je polovico manj semena, kot na isti površini na njivi. Že v zgodnji jutranji uri so prišli kopači z močnimi rutnicami (vrsta motike) na delo. Bili so to fantje sosedov, sinovi in hlapci, ki so kopali v glavnem za povračilo; bili pa so tudi gostači bližnjih bajt, ki pa so prišli na »tavr«. Manjkalo pa tudi ni nekaj močnih deklet, da je bilo vsem skupaj pri delu krajši čas. Okoli trideset se jih je vseh nabralo. Juckanje kopačev je gospodarja opomnilo, da mora s pijačo čimprej do njih.

V teh krajih sadje ne uspeva, ker je lega že previsoka. Tu vidiš le še kakšno tepko, lesnačo ali lesniko, zato je za mošt precej opipano. Nekaj ga sicer napravijo, a tega vzame navadno že pust. Svoječas so jemali od dolincev živino v pašo, zakar so dobili mošt. Navadno pa so pri trgovci kupovali tako imenovani »rženi šnops«. Trgovci so ga sami izdelovali iz špirta, destilirane vode, dodali so še nekaj sladkorja in nekaj ekstrakta, ki je imel nekoliko duha po rži. Takšno žganje ni bilo predrago, in je precej zaleglo. Če se ne motim, je stal liter za časa stare Avstrije okoli 80 krajcarjev. S takšnim žganjem so ljudem postregli pri malicah in za priboljšek pri raznih domačih zabavah.

Kopači so navadno doma zajtrkovali, zato je gospodar oskrbel malico bolj zgodaj. K dobremu in tečnemu rženemu kruhu so dobili domač sir ali lep kos špeha, žganja pa je bilo na razpolago toliko, da je prišlo na vsakega kopača najmanj po tri frakelje.

Po malici so pred delom radi urezali kako domačo, da je njihov glas daleč odmeval s hribov in globač. Večkrat je kakšen korajžen fant zagrabil kakšno »šikano« dekle in jo porotal po strmini navzdol, tako sta se oba daleč v globini šele ustregla za kakšnim že prhljim panjem.

Sonce je začelo že močno pripekati na strmo pogorišče-požganišče, zato so moški vrgli od sebe tudi srajce, ženske pa so si na »niedreu« odprle nekaj gumbov, da jim je planinski zrak hladil razgrete prsi.

Južina je bila pod kakšnim starim drevesom, kjer je bilo toliko ravnine, da je bila velika obrnjena košara, spletena iz leskovih viter z zvitekovo podlago, v vodoravni legi. Navadno so zaklali za ta dan kakšno ovco, da je bilo meso za južino in večerjo. Tudi pri južini je bilo na razpolago žganje, kajti mrzla studenčnica bi bila zraven ovčjega mesa škodljiva. Kljub težavnemu delu je dan hitro potekal. Ko se je sonce poslavljalo za Peco, je bilo tudi delo opravljeno. Utrujeni, z vriski in petjem, so se začeli spravljati h gospodarjevi hiši, odkoder so se po obilni večerji vrnili na svoje domove.

Naprava turškega plotu

Da so posevko obranili pred tujo živino, so ponekod napravili okrog nje tako imenovani turški plot. Zanimalo me je ime. Povpraševal sem pri starih ljudeh, zakaj ima pot to ime. Nihče mi ni mogel na to odgovoriti. Ko sem plot natančneje pogledal, sem se spomnil na španske jezdece (spanische Reiter), ki smo jih v prvi svetovni vojni iz bodeče žice narejali pred našimi okopi posebno tam, kjer je bila nevarnost, da bi sovražnik najlažje prodrl. Ožgane špice vrhov in dolgi štrklji na rantah so po mojem mnenju nadomestovali bodečo žico. Takšen plot ima še to dobro stran, da je lahko hitro napravljen in se pri napravi ne rabi drugega kot vrhove dreves, nekaj neošpičenih rant in nekaj kolov. Mogoče je, da so delali naši predniki takšne ovire pri turških vpadih. Delali so ga na naslednji način: prvi vrh, ki je bil najkrajši, so na spodnji strani položili na kakšen štor, ki je imel čvile. Če teh ni bilo, tedaj so s sekiro štor nekoliko izsekali in v to lego položili vrh ali ranto.

Približno en meter od štora so zasadili dva približno 1½ metra dolga kola s križem. Nanj so položili drugi vrh ali ranto s štrklji. Na vsaki meter so zasajali s križem dva kola in nanj polagali rante ali vrhove, ki so bili nekoliko daljši. Plot je naglo rasel v višino in dolžino. Visok je bil nekaj nad en meter. Takšen plot nas spominja na davne čase, ko so se začeli ljudje naseljevati po naših hribovitih krajih. Najprej so posekali les, da so tako prišli do rodovitne zemlje, na kateri so spočetka pasli samo živino, pozneje pa so jo začeli obdelovati. Takšen plot jim je najbrž služil za to, da so živino ogradili, služil pa jim je tudi v obrambo pred roparskimi živalmi.

3. Ostalo učno-vzgojno osebje:

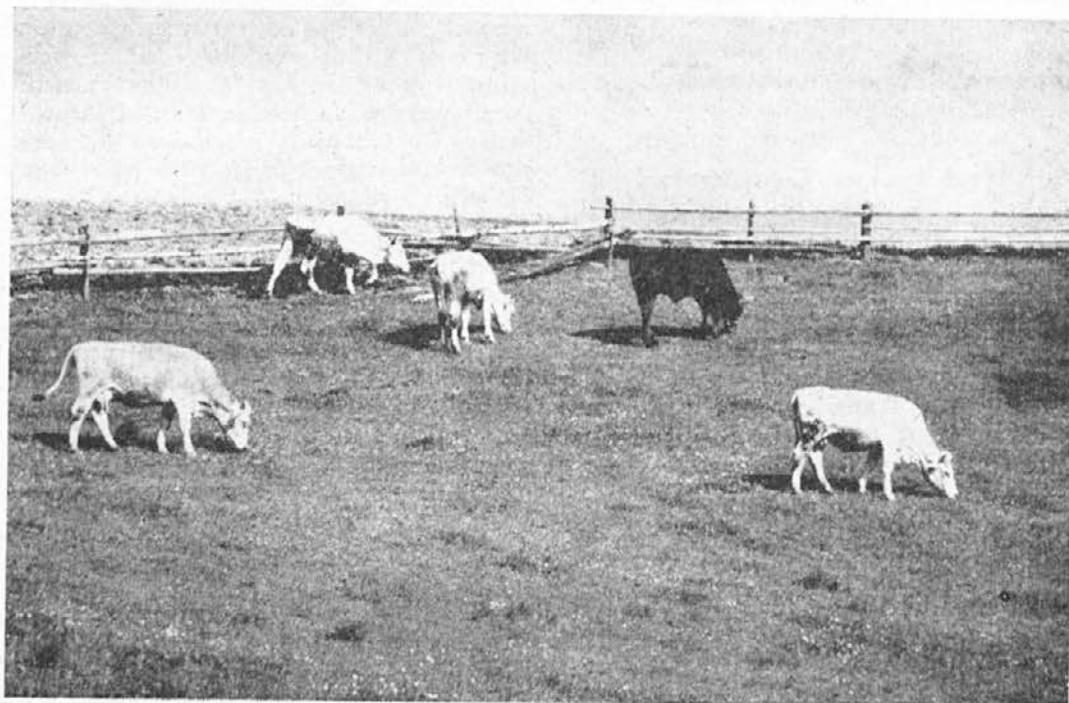
1. Mirko Erjavec, predmetni učitelj vodja učnih delavnic
2. Roman Kogelnik, vodja izobraževanja odraslih
3. Vinko Božič, upravnik samskih domov
4. Mirko Čeru, učitelj praktičnega pouka odraslih

4. Administrativno osebje:

1. Ivica Žnidar, računovodja
2. Marica Dretnik, blagajničarka
3. Cilka Košak, obračunar in knjigovodja osnovnih sredstev
4. Anica Gruber, daktilograf
5. Helena Živič, daktilograf
6. Marija Klemenčič, materialna knjigovodkinja
7. Pavla Sonjak, obračunarka

5. Tehnično pomožno osebje:

1. Anton Butkovič, konstruktor
2. Viktor Marchioti, skladiščnik
3. Boris Škrubej, referent priprave dela
4. Maks Klemenčič, strojni remont
5. Božo Erat, kontrolor gotovih izdelkov
6. Ivan Kovač, mizar
7. Franc Dobrun, materialni referent
8. Viljem Mezner, tekač
9. Jožica Paradiž, kuharica
10. Ana Kogler, snažilka
11. Jožica Prednik, snažilka
12. Ana Koren, snažilka
13. Rozalija Keber, snažilka
14. Terezija Kavšak, snažilka
15. Marija Forjan, snažilka
16. Matilda Kotnik, snažilka

Žetev in nosačija

Vsak kmet že nestrpno čaka dneva, ko bo njegov trud z žetvijo poplačan. Zato je tudi dan žetve zanj zelo pomemben. Konec avgusta je navadno rž v novnah dozorela. Za določen dan žetve je bilo potrebno poprej preskrbeti žanjice in tudi nekaj moških za zlaganje žita. Vseh skupaj se je navadno nabralo okrog 30. Kljub temu, da se je dan že precej skrčil, je sonce tu v hribih še zgodaj vzhajalo, in je že precej močno roso kmalu posušilo. Takrat so prišle tudi žanjice s svojimi že sklepanimi srpi. Tudi moški, določen za brušenje srpov, je prinesel skoraj meter dolg ošpičen čepun, ga zasadil v zemljo, nalil vanj močnega domačega kisa, da se je precej močen rišperški kamen nad polovico namočil, nakar je z njim žanjicam nabrusil srpe. Žetev se je začela. Žanjice so žele po strani in so puščale veliko višje strnišče kot na njivah. Potne srage so jim kapljale s čela, da so si jih venomer brisale v rokavce. Moški so sproti zlagali rž na vžgane ostrvi, in če je teh primanjkovalo, so sproti zasajali še kratke ostrvi, katerim so pravili »mandleci«. Nalagali so po 30 snopov na eno ostrvo in to je bila ena novnska kopa. Ta se je razlikovala od dolinske po tem, da je imela 60 snopov. Če je rž obrodila, je dala ena novnska kopa en peškrič rži.

Prehrana na dan žetve je bila podobna kot pri kopu, le da so ženske dobile namesto žganja kavo, pri večerji pa še krape.

Pomemben dan za te gorjance je bil tudi tedaj, ko so nosili in spravljali suho žito iz novn. Temu opravku so pravili nosačija. Za to delo, ki je bilo zelo težavno, so povabili kakih 30 utrjenih in bregov vajenih mož in fantov. Vsak od njih je prinesel s seboj okoli 3 metre dolgo, precej močno vrv, ki je imela na enem koncu klupo, tako imenovano kukovco. Nekateri so prinesli s seboj še klobučnike za vzglavno podlago, vsi pa so prinesli čedno hodno srajco za rezervo, kajti ona, ki so jo nosili med delom, je bila od potu in prahu umazana, poleg tega pa je bilo v njej polno pekočih res.

Kakor hitro se je rosa na kopeh posušila, so nosači pričeli z delom. Gospodar je že poprej točno preračunal oddaljenost od kop do skednja ter določil »cile«. To so bila mesta, do koder je moral vsak posameznik nositi breme. Navada je bila, da je nosač nesel naenkrat 30 snopov ali eno kopo. Tistemu, ki pa je nesel 60 snopov, so pravili, da je »bik«. Tisti pa, ki ni znal breme pravilno zložiti in zvezati, da se je snopje na eni strani razčepnilo, da je bilo breme na eni strani široko, pa je bil »janka«. Breme so naložili tako: v prvi dve vrsti so dali po šest snopov, tako da je bilo klasje položeno v breg. Pri tretji vrsti s šestimi snopi so bili klasi obrnjeni na spodnje retine. Pri četrti vrsti so bili klasi ponovno obrnjeni v breg in pri zadnji, to je peti vrsti, so bili klasi zopet obrnjeni na retine. Na ta način naložene snope so nato z vrvjo močno nategnili in dali vrv skrižem, ostanek vrvi

Tam okoli Sentanela ...

Foto: prof. St. K.

pa so vrgli čez breme ter jo med snopjem zakačili. V sredini bremena so napravili vzglavje. Nosač je pokleknil, porinil glavo v vzglavje in prijel z vsako roko pest snopa ter na ta način nesel breme do svojega cilja. Tu je prevzel breme drugi nosač kar z glave, on pa od njega prazno vrh s klupo.

Pri tako napornem delu je bila potrebna krepka in izdatna hrana in v večji meri tudi prijača. Poleg rženega kruha je dobil vsak nosač za malico lep kos špeha. Gospodar tudi ni štedil z žganjem. Južina je bila navadno na srednjem cilju, med novno in domom. Če niso zaklali kakšne ovce, so imeli za južino povejeno svinjsko meso in ržen kruh, za žejo pa je dobil vsak še velik pisker kave.

Ko so nosači proti noči prišli h gospodarjevi hiši, so se umili in preoblekli srajce, nakar so se spravili v veliko hišo, kjer je bila pripravljena obilna večerja. Poleg ovčjega ali povejenega svinjskega mesa so bili še krapci in proti polnoči tudi svinjski želodec. Navadno je gospodar za ta dan nosače postregel z dobrim moštom ali vinom. Za spomin na trpljenje je dobil vsak nosač hleb rženega kruha, tavrharji pa za časa stare Avstrije še eno krono.

V novnah sta dobro obrodila tudi prašna ajda in krompir. Za ajdo pa je moral biti turški plot še posebno skrbno napravljen, da jo divjačina ni sfentala.

Pred desetimi leti so bile zadnje večje nosačije v Koprivni. Danes požiga in sadi krompir na betvi zemlje le še kakšen gozdni delavec. Ostal je le še spomin na nekdanje dni, na vesele večere, na veliko trpljenje in borbo za vsakdanji kruh. Kmečki sinovi in hčere zapuščajo domove in odhajajo tja, kjer je udobnejše življenje in manj trpljenja, odhajajo tja, kjer so vidni uspehi novega reda — socializma!

Lepe in velike površine gozdov in goš pa prevzemajo kolektivi gozdnih uprav in zadrug v večletno kooperacijsko upravljanje. Upamo, da bodo ti kolektivi z umnim gospodarjenjem kmalu spremenili velike površine goš v donosne gozdove. Tu je za naše gozdarstvo še dosti dela — tu so pa skrite še tudi ogromne rezerve.

Še pred nedavnim si dobil v uvodu omenjenih krajih dober ržen kruh. Če si spoznal, s kakšnim trpljenjem in s kakšno muko so ga morali pridelati, potem si ga še bolj cenil. Tudi domačini ga tam zelo cenijo. Tod je navada, da košček kruha, ki pade na tla, spoštljivo poberejo, ga spihajo prahu, nato ga kušnejo in pojedjo. Zavedajo se, da je bilo potrebno veliko potnih srag, preden so ga lahko postavili na mizo.

Kruh bi morali bolj ceniti tudi tisti, ki ga ne pridelujejo. Poglejmo samo pomije v menzah, v katerih je na gosto belega kruha, pogledajmo razvajene družine, kjer se s kruhom »froka«, kakor to po domače pravimo. Poglejmo tudi na otroška igrišča, kjer ležijo z maslom in marmelado namazani koščki žemelj.

Danes nekateri ljudje menda res ne vedo več, da je kruh sad znoja, pa tudi tisti, ki se peče iz uvožene pšenice, kajti devize zanj so morale biti ustvarjene z znojem delovnih ljudi. Mislim, da je Tito nekoč v svojem govoru mislil tudi opozoriti na takšno ravnanje s kruhom.

Mojster o koncertu

V prejšnji številki smo v zabeleži Kramolčevega večera obljubili, da bomo tudi o samem koncertu kaj več povedali. Razveselili so nas vsi od kraja (harmonikarji nižje glasbene šole, mladinski orkester, ženski komorni zbor in koroški oktet) in prireditve je pomenila sploh korak naprej, zato bi bil tak odmev na mestu.

Ampak, kakor že tolikokrat: tisti, ki je obljubil tako strokovno razpravo, ocene ni napisal. Ali naj vskoči gluhi urednik še za koncerte?! Pri marsikaterih pevskih in godbenih nastopih je gluha kvalifikacija sicer pomembna prednost, v tem primeru pa ni bilo tako.

Toliko bolj smo torej zadovoljni, ko je prišlo vmes pismo prof. Luke Kramolca, ki zajema vse to. V naši obdelavi smo sicer hoteli zajeti tudi še posebni nastop gojencev naše glasbene šole, teden dni pozneje, ko je nastopila cela vrsta mladih solistov in solistk ter so gostovali naslednji dan še v Lovrencu na Pohorju, toda ni bilo takega poslušalca in pisca.

Iz pisma, ki ga je pisal prof. L. Kramolc DPD Svobodi »Prežihov Voranc«, povzemamo naslednje:

»... Povsod je bilo fletno...« omenja jubilarnt take prireditve za njegovo 70-letnico oziroma za 40-letnico njegovega kulturno-prosvetnega delovanja, »toda tako prijetno vzdušje, kot je bilo v soboto, 11. maja t.l., v dvorani Titovega doma, mi bo ostalo vedno v spominu. To

znajo napraviti samo na Ravnah, v domačem kraju.

K sestavi in izvedbi programa bi želel povedati nekaj dobronamernih besed.

Občudoval sem nastopajočo mladino in njih dirigente. Kako samozvestno so igrali mladi harmonikarji, nato pa mladinski orkester s solistom. Vse doživeto in disciplinirano. Ravnatelj glasbene šole, Jože Petrun, se dobro zaveda, da se pri takih nastopih muzikalno znanje razširi, utrjuje disciplina, poživi vztrajnost in smisel za resno muziciranje.

Pri mladini učinkujejo dandanes primitivne glasbene oblike, od popevk do kupletov. Zasedovanje resne, globlje glasbene vsebine je zadaj, zato poznejša inteligenca podcenjuje glasbeno-umetniške nastope in proizvode. Kdor je kdaj pel v zboru, zna ceniti trud, ki je vložen v zborovsko petje in ga tudi drugače dojemajo. Mladina dobi sicer v osnovni šoli osnovno glasbeno izobrazbo, ki pa v srednji šoli nima nobenega logičnega nadaljevanja. To vrzel bi smotno izpolnili z zborovskim petjem in tako zagotovili kvaliteten dotok pevcev v pevske zборе Svobod. Na Ravnah bi morali osnovati pevski zbor, ki bi zajel vse srednje in strokovne šole. Tako bi se glasbena kultura ravenske občine, ki ima odlično godbo in glasbeno šolo z mladinskim orkestrom, dopolnila še z močnim kvalitnim pevskim zborom.

Sentanel —
že stara trdobačna
slovenska in ponosna
partizanska vas
na meji domovine.
Na desni
Kramolčeva lipa

Foto: prof. S. K.

Kdor je količnik zainteresiran na vzgoji svojega ljudstva in mu ni vseeno, kakšna kulturna politika usmerja njegove množice, bi se moral načrtno baviti tudi z vprašanjem pevskih zborov. Zborovsko petje je in mora biti osnovna glasbena vzgoja.

Slovenj Gradec slovi kot organizator likovne umetnosti, Ravne pa naj se razmahnejo v glasbeni umetnosti. Pogoji so dani.

Mojemu šentanelškemu sosedu Kolmanovemu inž. Tevžju se za zbrane besede lepo zahvaljujem. Njegov govor bi rad imel za spomin. Hvala za »ravnanskega livarja«. Deklico, ki mi je izročila nagelne, lepo pozdravite.

Ženski komorni zbor me je s svojim uglašenim nastopom prijetno presenetil. Pevke obvladajo tehniko dihanja, imajo pravilen nastavek, dobro izgovarjajo, znajo kultivirati posamezne fraze in rast melodije. Torej vse, kar je potrebno za lep, poln in prijeten zvok pevskega zbora. Pričakoval sem, da bodo zapele še ono veselo, šegavo Lesičjakovo pesem »Od nedeljskih jagrov« ob spremljavi klavirja.

O koroškem oktetu sem že v Ljubljani slišal tole: fantje imajo voljo, so navdušeni pevci, radi pojejo koroške narodne pesmi, ki jim »leži«, domišljavi niso. Dodal bi še: zvok zbora je lep, interpretacija posameznih pesmi je zadeta, posrečena. Čestitam!

Pri obeh zborih se je tu pa tam pokazala kaka manjša hiba zlasti v zvoku, zato bo treba oblikovanju tona posvetiti več pozornosti.

Izgovarjava štirih koroških narečij ne dela težave samo pevcem na Ravnah, ampak vsem pevcem po Sloveniji.

V Koroški pesmarici »Mladina poje« sem na strani 123 objavil članek prof. dr. Zablatnika: »Naša govorica«, kjer so navodila o koroški izreki. Sicer pa narečno izgovarjavo opuščajo že tudi koroški pevci, posebno takrat, kadar pojo združeni zbori iz Zilje, Roža in Podjune.

Venček »Mi smo mi« je posrečen, dobro zamišljen, vendar bi moral Kernjak znati ločiti domače od tujega, vredno od nevrednega. Moti me konec venčka. Zakaj? Za časa slovenske narodne borbe v Trstu, ko je na slovenski narodni listi kandidiral J. Nabergoj, doma s Proseka, je imel med svojimi političnimi nasprotniki tudi tako imenovane »cikorijaše«.

To so bili privrženci Italijanov, razni slovenski mlačneži, med temi zlasti oni, ki so bili v službi pri mestni občini v Trstu. Med volilno borbo so s popevko:

»Abasso Nabergoj,
magna merda e fasoi«,

zasramovali slovenskega kandidata J. Nabergoja. Motiv te popevke vsebuje tudi popevka, ki so jo furlanski sezonski zidarji prepevali na Koroškem, in se po naše glasi:

»Joj, joj, joj, polenta in fažoj,
slana riba in polenta, to je živeš moj.«

Že ko so to protislovensko pesem peli Korošci svojčas na festivalu v Ljubljani-

skih Križankah, so bili v Ljubljani bivajoči primorski Slovenci vznemirjeni, užaljeni. Torej je nesmiselno in za Slovence žaljivo, uvrščati to popevko med koroške narodne pesmi, kar v resnici ni. Koroški akademski oktet je izpustil zadnji motiv te pesmi, črtajte jo še vi.

Napisal sem nekaj dobronamernih misli in upam, da jih boste tudi kot takšne sprejeli in upoštevali.

Za lep, prijeten večer, ki sta ga priredili v spomin moje 70-letnice, se z ženo vsem nastopajočim in sodelujočim prisrčno zahvaljujem.

S pevskimi pozdravi!
L. Kramole

GASILCI IN GODCI V MEŽICI

Prostovoljno rudniško gasilsko društvo je bilo ustanovljeno leta 1898. Poveljnik društva je bil rudniški nadzornik Tomaž Färber, Nemec, ker tedaj je bilo uradništvo večinoma še nemško, pod firmo BBU, in tako so se morali tudi člani društva navaditi na nemška povelja, čeprav je od začetka šlo bolj slabo.

Število članov ob ustanovitvi je bilo bolj pičlo, pa je kmalu narastlo na okoli sto in še več. Manjkalo je pa godbe za nastope pri raznih obhodih. Poveljnik društva se je pobrigal za to in dobili so sposobnega, zelo nadarjenega kapelnika od vojaške godbe iz Innsbrucka, po rodu Čeha, ki je igral na vse inštrumente na pihala in lok. Pisal se je Anton Schlosser, doma iz Katovic, umrl tukaj meseca februarja leta 1928, pokopan v Katovicah v svojem rojstnem kraju. Bil je zelo vnet narodnjak, zato pa pri Nemcih manj priljubljen.

Kot kapelnik in rudniški računovodja bratovske skladnice od leta 1901 je še nekaj časa opravljal službo kot rudniški blagajnik.

Ob preobratu leta 1919 je dobil rudnik sekvestra Cihelka, po rodu Čeha, ki je bil do leta 1921, ko so prevzeli naš rudnik Angleži. Drugi uradniki so še ostali večinoma stari, razen tajnika in nekaj inženirjev.

Ob prevzemu so priredili novi posestniki rudnika mogočen banket, na katerem bi morala igrati tudi rudniška godba. Govor je imel tudi generalni ravnatelj, do-

bro obetajoč, kar pa pozneje le ni prišlo tako.

Stari uradniki so zato prišli navzkriž s kapelnikom godbe, ker je bilo prepovedano igrati na banketu. Schlosserja so celó kazensko prestavili k leškemu premogovniku, da je moral vsak dan hoditi na Prevalje v službo, večkrat peš iz Mežice, in to ga je bolelo.

Kot kapelnik je spravil godbo na pihala na zelo visoko stopnjo kakor tudi orkester na lok in še tamburaše je povrh učil do zadnjega dne pred smrtjo. V četrtek smo imeli še vajo na tamburice, v torek nato pa ga ni bilo več.

Po njegovi smrti je prišel novi kapelnik iz Maribora, Slovenec s Pohorja, ki je služil pri mornarici v Pulju, tudi vaje vseh godal, zelo nadarjen in tudi priljubljen. Učil je mlade fante za naraščaj. Pri rudniku je prevzel službo kot šef računovodskega oddelka do preobrata 1945. leta. Ker pa je bil poročen z Nemko, je zapustil službo in godbo že zaradi svoje soproge in se prestavil z družino v Avstrijo k firmi BBU v Bleiberg.

Od tedaj naprej pa vodi godbo njegov bivši najsposobnejši godbenik Edi Mauhler, ki se je sčasoma izpopolnil za dobrega kapelnika in upamo, da bo še dolga leta ostal tako požrtvovalen, kot je sedaj.

Prvi kapelnik Anton Schlosser je prvič nastopil z godbo na pihala pri obhodu na praznik sv. Barbare 1901.

Na sliki je še stari kapelnik s Pohorja. Sedanji kapelnik je med godbeniki z velikim bobnom.

TEHNIČNA VZGOJA IN PROIZVODNO DELO NA NAŠI GIMNAZIJI

Prof. Jože Lep

Je že tako, da si človek dandanes ne more sam vsega napraviti. Delo si delimo, eden zna to, drugi drugo, potrebujemo pa vsakega nekaj — in tako si drug drugemu pomagamo, ne da bi se tega zavedali. Ko se poglobi vsak v svoje delo, se odtujujemo — in to ni prav, saj se taki manj razumemo.

Gimnazija uči svojo mladino umskega dela. Tam gori ob gradu smo sredi narave in sredi dela, ob gozdu in ob železarni: zrasli smo iz ustvarjajočega gospodarstva, zrasli zaradi njega in izobražujemo ter vzgajamo — tudi zanj. Škoda bi bilo, da bi ta mladina ob oblikovanju svojega duha pozabila, (kako njeni očetje s trdim delom služijo kruh zase in za vso skupnost. Zato je gimnazija uvedla novo učno vzgojno področje — tehnično vzgojo s proizvodnim delom, da ne bi otroci v sodobnem tehniziranem svetu ostali tehnični analfabeti, in da bi ob konkretnem delu v proizvodnji doživeto spoznavali, kako se kruh služi in kako smo v sodobni družbi potrebni drug drugemu, vsak ustvarjajoč na svojem delovnem mestu.

Glavna naloga gimnazije pa je vendarle umsko delo. Tako smo mogli od 35 tedenskih ur dati za tehnično vzgojo in proizvodno delo le povprečno po 3 tedenske ure v I., II. in III. letniku.

Naša gimnazija ima za seboj 3 leta dela pri uvajanju tehnične vzgoje in proizvodnega dela

V tem času so se izkristalizirali pogledi na celotno stvar:

1. letnik naj v 100 urah razvija ročnost dijaka v eni izmed strok in ga naj tu tehnično izobražuje; delo ima praktični karakter v tem smislu, da je teoretično pojasnjevanje samo spremljevalec in osmišljevanje konkretnega dela in problemov, ki se ob delu pokažejo.

V drugem letniku gre dijak strnjanih 14 dni na delovno mesto v podjetje, kjer kot delavec na enem delovnem mestu (pri lažjih in manj zahtevnih delih na več delovnih mestih) dela polnih 8 ur in se ob tem organizirano razgleduje po podjetju v strokovnem in proizvodnem pogledu. Obenem pa spoznava podjetje v zgodovini in v perspektivah in proučuje sistem upravljanja in delavskega samoupravljanja. Da vse to res proučuje, pokaže dijak z dnevnikom, ki ga obvezno

V sredi v prvi vrsti rudniški generalni ravnatelj Bargate, na levi od njega rajni rudniški blagajnik in poveljnik gasilcev Ciril Vončina in desno od generalnega ravnatelja prvi poveljnik gasilskega društva Tomaž Färber, ki ga tudi že zemlja kniže.

Tedaj, ko je bilo to posneto, je bilo gasilsko društvo po številu članov največje, godba pa je imela 25 do 30 članov.

R. Jasser

vodi, in z elaboratom o podjetju, ki obseže zgodovino in perspektive podjetja ter njegovo organizacijsko in samoupravno strukturo.

V tretjem letu gre dijak ponovno za strnjenih 14 dni v podjetje: v glavnem v isto podjetje, ki je v njem že v drugem letniku delal. To delo pa je posvečeno povezovanju teoretičnih spoznanj iz šole z njih aplikacijo v tehnični in delovni stvarnosti. Da to organizirano dosežemo, dobijo dijaki konkretne teme, vezane na delovno mesto, ki jih v obliki seminarske naloge (5—10 tipkanih strani) ob delu izdelajo. Teme pripravi vodstvo tehnične vzgoje v sodelovanju s sodelavci v podjetju.

V vseh treh letih pa želi gimnazija doseči ob povezovanju intelektualnega in manualnega dela to vzgojno doživetje, da je vsako delo spoštovanja vredno, in da človeka za njim vrednotimo po tem, kako odgovorno in vestno se je dela lotil, dela, ki je eno izmed mnogih v celotni strukturi človekovih dejavnosti.

Kaj smo naredili v šolskem letu 1962/63

V l. letniku

imamo v šolskem letu 1962/63 $51 + 71 =$
 $= 122$ dijakov in izoblikovane tele stroke:

1. *Kovinska stroka* v treh skupinah. Skupno $18 + 29 = 47$ dijakov, vodi en strokovni učitelj, pouk je v delavnici izobraževalnega centra na Ravnah enkrat tedensko po 5 ur.

2. *Električna stroka* v treh skupinah, skupno $13 + 5 = 18$ dijakov. Skupine so majhne (po 6 dijakov) zaradi majhnih delavnic. Vodiijo mojstri iz podjetij. Pouk je enkrat tedensko po 5 ur v treh delavnicah: električni delavnici rudnika Mežice v Žerjavu, v električni delavnici HE Dravograd in v delavnici podjetja »Elektro Slovenj Gradec« v Slovenjem Gradcu.

3. *Kemična stroka* v treh skupinah skupno $11 + 17 = 28$ dijakov. Velikost skupine določa spet velikost laboratorijev. Eno skupino vodi šef kemičnega laboratorija, dve skupini pa inženirja kemije. Pouk je enkrat tedensko po 5 ur v kemičnih laboratorijih: v kemičnem laboratoriju rudnika Mežica za eno skupino in v kemičnih laboratorijih železarne Ravne za dve skupini.

4. *Kmetijska stroka* v eni skupini 3 + 7 = 10 dijakov. Vodi inženir agronomije, sodelujejo po poglavjih še kmetijski tehniki. Pouk je enkrat tedensko po 6 ur.

5. *Tekstilna stroka* v eni skupini 3 + 7 = 10 dijakov. Vodi mojster. Pouk je ob praktičnem delu na delovnih mestih v tekstilni tovarni Otiški vrh enkrat tedensko po 6 ur. Za to stroko ni mogoče in tudi ni smiselno organizirati praktičnega pouka v delavnicah, zato so dijaki že kar na delovnih mestih. Del časa pa se porabi za teoretično obravnavanje. Mojster je tu bolj mentor kot učitelj. Dijaki gredo organizirano preko vseh delovnih mest.

6. *Lesna stroka* v eni skupini $3 + 6 = 9$ dijakov. Vodi mojster. Pouk je tudi tu ob praktičnem delu na delovnih mestih v Tovarni meril Slov. Gradec iz istih razlogov kot v tekstilni stroki, pouk pa je enkrat tedensko po 6 ur. Tudi tu je mojster bolj mentor kot učitelj. Dijaki gredo organizirano preko izbranih delovnih mest.

Pouk poteka v vsaki stroki po učnih načrtih, ki smo jih izdelali sami skupno s strokovnimi učitelji, seveda skladno z možnostmi v delavnicah. Učni načrti so tako narejeni, da so že hkrati podrobni učni načrti, ki za vsak delovni dan vnaprej določajo delo. Vsi učitelji kritično spremljajo pouk in si zapisujejo spremembe, ki bi jih kazalo vnesti v učni načrt. Na končni konferenci smo tako ugotovili potrebne korekture, in v prihodnjem letu bomo delali po takih korigiranih učnih načrtih.

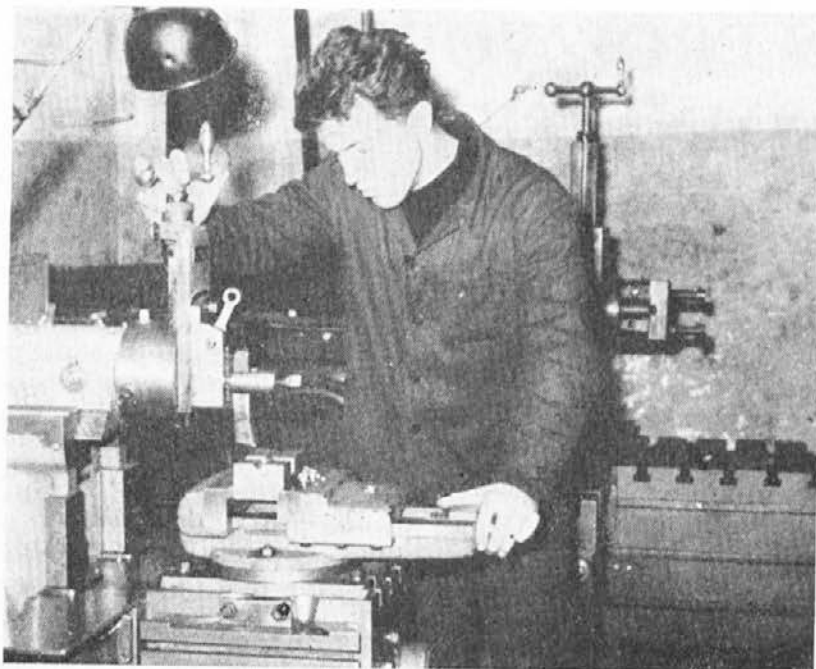
Praksa je pokazala, da učenci mnogo bolj z veseljem in ustvarjalnim interesom delajo, če delovne operacije iz učnega načrta opravljajo na takem izdelku, da raste ob delu uporabni končni izdelek. Zato so orientiramo pri izboru izdelkov v to smer, da naj končno zraste en ali več praktično uporabnih izdelkov. Tak postopek ne gre tretirati kot ročno delo v starem smislu: namesto da učenci delovne operacije vadijo na kosu, ki ga potem zavržejo, vadijo isto operacijo kot sintetični del nekega večjega izdelka. Menimo, da je tak postopek tudi zelo vzgojen, saj poleg veselja budi tudi odgovornost za vsako posamezno fazo dela. Tako so letos izdelali v raznih strokah: kladivo, stojalo za časopise, transformator, električni grelec, dušilke za stabilizator napetosti, televizijsko anteno itd. Učitelji si prizadevajo (zlasti v HE Dravograd), da bi budili ob tem tudi ustvarjalnost in kritičnost učencev, s tem da si zamisel o izdelku in skice učenci sami napravijo, v delavnici jih z učiteljem prediskutirajo, potem izdelajo samostojen načrt in izdelek samostojno ob učiteljevem vodstvu izdelajo.

Dijaki ob delu vodijo delovni dnevnik, ki naj bo strnjen zapis dela, vaja v tehničnem risanju in v tehničnem pisanju. Učitelji ga sproti pregledujejo in korigirajo, da s tem usmerjajo delo k izboljšanju. Delo in dnevnik tudi sproti ocenjujejo. Iz teh ocen formirajo ob koncu pouka končno oceno.

Razporeditev končnih ocen je taka:

odličnih	29 = 24 %
prav dobrih	59 = 48 %
dobrih	31 = 25 %
zadostnih	1 = 1 %
nezadostnih	2 = 2 %

Nezadostni oceni sta dobila dijaka, ki sta kljub intervencijam neredno hodila k pouku. Ker sta oba tudi sicer nezadostna dijaka in padeta, z njima ne bo problema, kako urediti popravni izpit (težava je v tem, ker je popravljanje vezano na

Gimnazijec
III. letnika v tovarni
poljedelskega
orodja na Muti

delo v delavnicah, ki ga tak učenec ni opravil).

Za konec je vsaka skupina, ki to more, pripravila izdelke za razstavo (kmetijska je npr. pripravila herbarije travnih rastlin).

Učenci radi delajo in kažejo do dela zelo dober in odgovoren odnos.

Za II. letnik

je bilo treba najti delovna mesta v podjetjih: delovna mesta nekvalificiranih delavcev ne ustrezajo vzgojnemu konceptu tehničnega vzgajanja in proizvodnega dela, delovna mesta kvalificiranih delavcev pa so pretežka, in ni mogoče pričakovati, da bi na njih dijaki zares samostojno delali, ne da bi bili podjetju v škodo. Izbirati je bilo treba vmes. Z mentorji, ki smo si jih pridobili v vsakem obratu kot sodelavce, smo našli primerna delovna mesta za vseh $36 + 63 = 99$ dijakov.

1. V mehanični delavnici Železarne Ravne: $4 + 16 = 20$ (konstrukcije 4 dijaki, medfazna kontrola 6, rezilno orodje 4, brusilnica 2, žaga 1, montaža pnevmatskega orodja 5).

2. V jeklarni Železarne Ravne: $1 + 4 = 5$ (jedrarna 4, visokofrekvenčna peč 1).

3. V elektro oddelku Železarne Ravne $10 + 0 = 0$ (telefonija 1, šibki tok 2, navijalnica 2, jaki tok 3, montaža 2).

4. V metalurškem laboratoriju Železarne Ravne $1 + 7 = 8$ (defektoskopski fotolaboratorij 1, ultrazvok 1, metalografski laboratorij 2, laboratorij-kalilnica 2, mehanski laboratorij 2).

5. V kemičnem laboratoriju $2 + 6 = 8$.

6. V prometu Železarne Ravne $3 + 0 = 3$ (servisna delavnica 1, avtomehanična delavnica 2).

7. V kemičnem laboratoriju rudnika Mežica v Žerjavu $0 + 8 = 8$.

8. V HE Dravograd $7 + 0 = 7$.

9. V Tovarni meril v Slovenjem Gradcu $5 + 8 = 13$.

10. V Tekstilni tovarni Otiški vrh $1 + 8 = 9$.

11. V Tovarni poljedelskega orodja na Muti $0 + 6 = 6$ (na Muti 3, v jedrarni Vuženica 3).

12. V Tovarni kos v Slov. Gradcu $2 + 0 = 2$.

Za proizvodno delo smo izbrali čas med 3. in 4. redovalnim obdobjem, da bi ritem šolskega leta čim manj motili. Tako je bil II. letnik na delu od 18. marca do 30. marca 1963.

Mentorje smo pred začetkom sklicali na skupno sejo in jim dali rezultate posvetovanja tudi v pisni obliki.

Mentorji so vodili dijake pri delu, gimnazija pa je ob hospitaciji kontrolirala, ali se delovni plan glede dela, dnevnika in elaborata v redu izvršuje. Intervencije so bile potrebne le v posameznih primerih. Hospitalirali smo vsakega dijaka dvakrat: drugi ali tretji dan in nato še par dni pred koncem. V hospitacijski ekipi je bil član komisije za tehnično vzgojo in razrednik. Podjetja smo naprosili, da dijake s strukturo podjetja in upravljanjem seznanijo na primeren način: predavanja, pogovor, posvetovanje. V nekaterih podjetjih so dijaki mogli prisostvovati sejam upravnih organov, ki so bile v tem času.

Po končanem delu so dnevnike in elaborate pregledali in ocenili najprej mentorji, nato pa strokovni del eden od profesorjev prirodoslovne skupine, elaborate pa razredniki. Tako smo dobili za vsakega dijaka oceno: za delo in dnevnik, oceno mentorja, oceno prirodoslovca in oceno za elaborat. Vse ocene so določile končno oceno. Končni rezultat je:

odličnih	26 = 26 %
prav dobrih	59 = 60 %
dobrih	13 = 13 %
zadostnih	1 = 1 %
nezadostnih	0 = 0 %

Ocenjevanje vpliva na resnost odnosa do dela. Učenci delajo in se poglobljajo z večjo odgovornostjo, ko vedo, da bo delo kontrolirano.

Pri izvedbi proizvodnega dela je aktivno sodelovala večina profesorskega zbora in reči moramo, da je vsak pri svoji zadolžitvi odgovorno in resno prispeval svoj delež.

III. letnik

Dijaki, ki so bili v šolskem letu 1960/61 kot prvošolci po 100 ur v delavnicah, v šolskem letu 1961/62 kot drugošolci 14

strujenih dni v podjetjih, so v tem šolskem letu ponovno šli od 1. do 13. aprila za strujenih 14 dni v podjetja na delovno mesto z dvojno nalogo: da tam delajo kot delavci, in da ob delu pripravljajo seminarsko nalogo, vezano na konkretno delo.

Ko smo izbrali delovna mesta, smo k njim v sodelovanju z mentorji v podjetjih izbrali naslednje teme seminarskih nalog:

V mehanični delavnici železarne:

1. kontrola delov pnevmat. orodja
2. kontrola delov pnevmat. orodja
3. obdelava obročev za kotalne ležaje
4. obdelava obročev za kotalne ležaje
5. proizvodnja krožnih žag
6. kontrola proizvodnje industrijskih nožev

7. rezkanje delov za pnevmat. orodje
8. brušenje rezkarjev
9. brušenje spiralnih svedrov
10. izdelava cevovodov
11. ročna obdelava delov pnevmatskega orodja

12. kontrola obročev za kotalne ležaje.

V jeklarni železarne:

1. delovanje kaluparskega stroja
2. ventilacija jeder
3. izdelava jeder z lanenim oljem
4. strojna izdelava jeder
5. fizikalne lastnosti jeder
6. CO₂ — postopek
7. izdelovanje jekla v srednjefrekvenčni peči

V elektro oddelku železarne:

1. telefonski aparat. Principielna shema in opis telefonske centrale
2. transformator
3. spajalnik
4. asinhronski elektromotor z drsnimi obroči

5. glavnostični elektromotor

6. model električne inštalacije s križnim stikom

V metalurškem laboratoriju železarne:

1. radiografija pri jeklenih ulitkih
2. uporaba ultrazvoka pri jeklenih ulitkih
3. elektropoliranje metalografskih obrusov

4. določevanje mikro-vključkov v jeklu

5. prekaljivost jekla

6. merjenje trdote jekla

7. določevanje žilavosti jekla

8. razstržni preizkus

V kemičnem laborat. Železarne Ravne:

1. potenciometrično določevanje kobalta
2. predhodno čiščenje živega srebra
3. mokro čiščenje živega srebra
4. fotometrično določevanje fosforja
5. določevanje kalorične vrednosti premoga

6. določevanje trdote vode

7. določevanje bakra

V kemičnem laboratoriju v Žerjavu:

1. svinec

2. cink

3. baker

4. taljenje svinca v visoki peči

5. prečiščevanje surovega svinca. Analitični postopki za določevanje Sb in Cu

6. nekatere metode določevanja železa

V Tovarni poljedelskega orodja na Muti

1. izdelovanje lopat v kladivarni na Muti

2. izdelovanje motik v kladivarni na Muti

3. stružnica
4. skobelni stroj
5. CO₂ postopek pri izdelavi jeder
6. fizikalne lastnosti jeder
7. strojna izdelava jeder
8. ventilacija jeder

V Tovarni kos v Slov. Gradci:

1. mehanična obdelava kose
2. termična obdelava kose

V Tovarni meril v Slov. Gradcu:

1. umetno sušenje lesa
2. fotografiranje v tovarni meril
3. praktično delo z nitrolaki in barvami v tovarni meril
4. zložljiva merila
5. vodna tehtnica
6. risalna orodja — izdelki tovarne meril
7. obdelovanje plastičnih mas v tovarni meril

V prometu železarne:

1. mazanje avtomobila
2. akumulator
3. Dieslov motor

Pri organiziranju smo našli na vrsto problemov. Ni namreč toliko primernih delovnih mest, da bi mogli izmed njih izbrati tista, pri katerih se povezovanje teoretičnih spoznanj iz šole z njih aplikacijo v proizvodnji vidi kot na dlani. Zato smo se morali zadovoljiti s tem, kar smo mogli dobiti, teme pa izbrati delovnemu mestu primerno. Vseeno pa menimo, da je seminarska naloga važna metoda, da se dijake navaja na samostojno opazovanje, iskanje zvez in na poglobljeno delo.

Da bi se dijaki na proizvodno delo pripravili, smo jim dali teme v pisni obliki en teden pred začetkom dela. (Sodimo, da bi bilo v bodoče dobro, dati te teme še prej). Obenem s tem smo dali dijaku v roke širino obdelave, ki jo pričakujemo, nakazali pa smo tudi poglavja v učnih predmetih, ki bi jih kazalo ponoviti. Videli smo, da so se dijaki po teh naših pripravah resno lotili poglobljanja in pripravljanja na proizvodno delo.

Mentorje v podjetjih smo prosili, da naj delovni čas tako razdelijo, da bi dijaki 6 ur delali, 2 uri pa pripravljali gradivo naloge. Niso povsod sledili temu navodilu: bili so primeri, ko so se dijaki lahko izključno posvetili delu z nalogo in tudi drugo skrajnost smo ugotovili, ko je dijak vseh 8 ur delal in šele popoldne zbiral gradivo. V tem bo treba v bodoče bolj enotno postopati in ustvariti vsem dijakom enake pogoje.

Iz šole smo ves proces spremljali s hospitacijskimi ekipami. Tako ekipo sta sestavljala: 2 profesorja; član komisije za tehnično vzgojo in razrednik. Prvič smo šli na hospitacijo drugi oziroma tretji dan proizvodnega dela, drugič pa dva oziroma tri dni pred koncem. Ob hospitaciji smo ugotavljali, ali je povsod steklo delo in ali je že vsak dijak začel zbirati gradivo. Našli smo le en tak primer, ko je mentor nenadno odpotoval na službeno potovanje, in tako dijak ni mogel dobiti že kar skrajno potrebnega gradiva. Tu smo takoj intervenirali in stvar spravili v tek.

Naloge so dijaki izdelali v 2 izvodih: enega so zadnji dan proizvodnega dela oddali mentorju v podjetju, drugi izvod pa na šoli takoj po vrnitvi. Ocenil je nalogo mentor in še profesor — naravoslo-

vec. Ocena za delo in obe oceni za seminarsko nalogo so formirale končno oceno, ki smo jo zapisali v redovalnico, vpisnico in v spričevala. Rezultat je tak:

odličnih	26 = 26 %
prav dobrih	34 = 51 %
dobrih	5 = 8 %
zadostnih	2 = 2 %
nezadostnih	0 = 0 %

Mnenja o proizvodnem delu

Na konferenci po zaključnem proizvodnem delu dne 29. aprila 1963, ki smo jo sklicali skupno za II. in III. letnik, so v poročilih in v diskusiji povedali svoje mnenje mentorji, hospitirajoči profesorji in dijaki — vodje skupin; poročal pa je

Leto	Priimek in ime	Delal v laborat.	Zadolžitev	Neposredni vodja
II.	Jamer Stanislav	obratni	hitre obratne	Škof Joža
II.	Kremliak Pavla	obratni	»analize«	Jezernik Elza
II.	Zorman Bernarda	analitski	končne analize	Kamnik Franc
II.	Pogorevčnik B.	analitski	jekla	Kamnik Franc
II.	Pačnik Alenka	tehnološki	sulfacement	
II.	Grabner Zdenka	tehnološki	določ. vode	Lečnik Anka
II.	Štcharnik Marjan	spektroskop	spektroskop	Funtek Rok
II.	Florjančič Alenka	spektroskop	določ. določ. Si	
III.	Štrajher Anika	analitski	določ. Cu	Šetina Ana
III.	Marzel Jerica	tehnološki	klorika	Lečnik Anka
III.	Praznik Avgust	tehnološki	trdota vode	Lečnik Anka
III.	Golčer Jože	analitski	čiščenje Hg	inž. Cvitanich
III.	Hojnik Justin	analitski	čiščenje Hg	inž. Cvitanich
III.	Žunko Mitja	spektros.	določ. Ni	Funtek Rok
III.	Jesenčnik M.	spektros.	določ. P	Merkač Filip

Neposredni vodje dijakov na delu so bili z malo izjemo tehniki delovodje v kemijskem oddelku. Posamezne zadolžitve je postavil v dogovoru z neposrednimi vodji vodja kemijskega oddelka. Vsi dijaki so delali v dopoldanski izmeni od 6. do 14. ure.

Trudili smo se, da bi bili dijaki čim bolj vključeni kot sodelavci, in da bi se čutili kot sodelavci laboratorija ne pa samo gostje in opazovalci. To se nam je posrečilo bolj ali manj glede na dano nalogo, okoliščine in seveda dijaka samega. Zaradi specializiranega dela in kratkega časa seveda nismo mogli doseči v tem pogledu kake popolnosti. Iz istih razlogov tudi ne moremo govoriti v našem oddelku o kaki proizvodnosti dijakov, kljub temu,

tudi profesor slovenskega jezika o vtisih iz šolske naloge (tudi domačih nalog), ki so jih dijaki pisali o proizvodnem delu.

Kaj pravi eden od mentorjev

Mentorji se ugodno izražajo o tej obliki izobraževanja in vzgajanja. Naj nam bo dovoljeno, da dobesedno citiramo eno teh analiz, ki jo je napisal mentor za kemično stroko inž. Janez Perman, ki je šef kemičnega laboratorija v Železarni Ravne:

Od 18. do 30. marca t.l. je bila v kemijskem oddelku Železarne Ravne na proizvodnem delu skupina dijakov II. letnika. Od 1. do 13. aprila pa je bila na proizvodnem delu skupina dijakov III. letnika, ki so imeli seminarsko nalogo. Razporeditev dijakov je bila sledeča:

da so si prizadevali ter bili vestni in prični. Na eni strani so nam, zlasti sposobnejši, opravili precej koristnega dela, na drugi strani pa so odvzeli precej časa našim delovodjem, tako da je končna bilanca v najboljšem primeru nič.

Dijaki so se na splošno lepo vživeli v delovno atmosfero ter so bili delu močje z eno ali dvema izjemama vdani. Delo so zmagovali na splošno dobro, kljub temu, da so imeli nekateri nekoliko fizičnih težav zaradi stanja, slabe atmosfere in dolgega delovnega časa. Z delovno disciplino ni bilo nobenih težav. Dijaki so bili disciplinirani, so poslušali svoje vodje in pokazali vzoren odnos do delavcev in dela. Z veseljem moram ugotoviti, da so imeli dijaki vzoren odnos do manualnega

Iz dijaške prakse
v našem
laboratoriju

dela in se tudi sami niso branili nikakršnega tudi težkega in umazanega dela.

Vodstvo kemijskega oddelka meni, da so dijaki s svojim delom zaslužili nagraditev in bo to svoje mnenje zagovarjalo tudi pred upravo železarne. Seveda pa je vprašanje nagraditve in njene višine odvisno od vodstva železarne.

Smatramo, da je vključevanje mladine v proizvodno delo zelo koristno, če je proizvodno delo pravilno zasnovano in pravilno izvedeno. Ob tem delu pride lahko dijak do spoznanja, za kaj so mu potrebna in za kaj bo uporabljal teoretska znanja, pridobljena v šoli. V sami šoli obstaja možnost, da teoretska znanja obvisijo v zraku in v dijakovem pojmovanju ne najdejo prave življenjske oblike. Obenem imajo priložnost spoznati, da disciplina, točnost in poslušnost niso despotične zahteve profesorjev, ampak nujni sestavni del organiziranega proizvodnega dela. Dijakom tretjega letnika smo predpisali tudi literaturo v tujih jezikih in jim s tem skušali prikazati neizbežnost in korist znanja tujih jezikov. Vse te koristi proizvodnega dela pa lahko popolnoma ali vsaj delno iztirijo, če vodstvo tega proizvodnega dela nima vsaj malo pedagoškega smisla. Ko smo se zanimali za potek tega dela, smo namreč našli tudi na primer, kjer so skušali s težkim in umazanim delom namenoma ponižati dijake, drugod so se zopet izživljali z raznim pikolovstvom in lovom na napake. S tem so postavljali v veliko nevarnost dijakov vpogled v pravičen odnos, njegovo bodoče mesto v proizvodnji in družbi ter zasajali seme dvoma v pravičnost v njegov mladostni idealizem.

V kemijskem oddelku smatramo, da je bila doba za proizvodno delo drugega letnika pravilno odmerjena, za seminarsko nalogo v tretjem letniku pa je bila 14 dni nekoliko premalo. Predlagamo, da bi se doba za seminarsko nalogo povečala na tri tedne. Tako bi imeli dijaki 3 dni časa za priprave, 14 dni za intenzivno delo, in 3 dni za ureditev rezultatov in skrbno obdelavo seminarske naloge. V kemijskem oddelku je izvedba proizvodnega dela možna v vsem času šolskega leta. Smatramo, da je bil letošnji čas za proizvodno delo ugodno izbran.

Zanimanje za celotno podjetje in samoupravljanje je razvidno iz priloženih dnevnikov in smatramo, da je zelo zadovoljivo. Videti je, da je predavanje in prikazovanje diapozitivov, ki jih priredi vodstvo železarne, zelo plastično, in da v celoti doseže svoj namen.

Izkazalo se je, da je ideja seminarov nalog zelo bistra in premišljena. Iz vseh dnevnikov je razvidno, da se dijaki pri takih nalogah nekoliko težje znajdejo, in da niso navajeni zaključnega, nekoliko obširnejšega dela, ki ga morajo sami zasnovati, izdelati in oblikovati. Dobili smo vtis, da so dijaki bolj navajeni učenja od ure do ure, in da jih veliko ne uspe dobiti pregleda nad celotno snovjo. Zbiranja gradiva so dijaki premalo navajeni, in se le težko znajdejo, če jim gradivo direktno ni predpisano. Tudi predelava gradiva in izvleček bistva, dela zlasti manj sposobnim precejšnje preglavice. Zanimivo je, da je v našem oddelku dobil vsak dijak III. letnika tipkan razpored snovi, ki naj bi mu služil kot kazalo za seminarsko nalogo. Kljub razlagi sta pravilno doumeli ta razpored le dve dijakini. Nekateri si skušajo pomagati s kopicco besed, pri tem pa čisto zgrešijo bistvo problematike. Iz vseh seminarov nalog se vidi, da je dijakom shematično, diagramsko in tabelarično prikazovanje nekoliko tuje. Seveda je precej krivde za razne pomanjkljivosti tudi na nas samih, ki smo dijake vodili na tem proizvodnem delu. Izkazalo se je, da jih premalo in premalo časa poznamo, da nismo imeli pred začetkom proizvodnega dela dovolj dobrega kontakta z njihovim učnim programom letošnjega in prejšnjih let. To bi bilo neobhodno potrebno zlasti za predmete, ki so v zvezi s seminarsko nalogo. Iz vseh seminarov nalog pa veje nemorna volja, da bi bila seminarska naloga čim boljša in občutek, da skušajo biti dijaki ponosni nanjo. Morda le za eno seminarsko nalogo tega ne bi mogli trditi. Nekoliko težav smo imeli s samozvestjo nekaterih dijakov. Ta je bila bodisi premajhna ali pa prevelika. Nekateri, zlasti dijakinje, so smatrali, da premalo znajo, da bo težko, in da ne vedo, kako bodo zmogli. Na drugi strani pa so predvsem dijaki smatrali, da že vse vedo in da bodo

Gimnazijci v kem. laboratoriju v Žerjavu

že vse sami opravili. Vse skupaj je bilo verjetno zelo podobno sliki, ki jo imate že sami na gimnaziji.

Kolikor je v naši moči, smo tudi v bodoče pripravljene sodelovati pri proizvodnem delu vaših dijakov.

Kaj pravijo dijaki

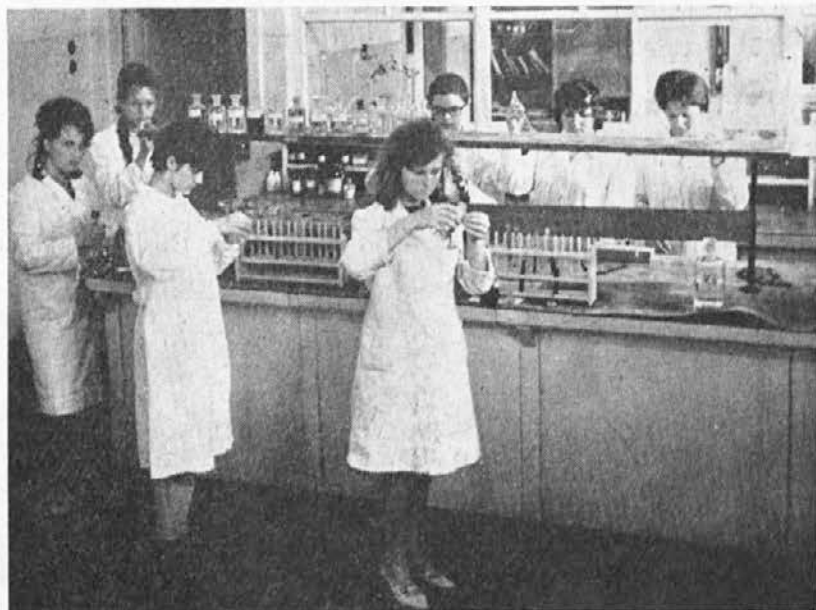
Zanimiva so tudi dijaška poročila. V vsaki skupini je poročal njen vodja: vtisi so večinoma ugodni, ne manjka pa tudi kritičnih pripomb. Gimnaziji pridejo itaka mnenja zelo prav, da lahko ves proces bolje usmerjamo in izboljšujemo.

Bukvič Miroslav iz Slovenjega Gradca je v II. letniku, delal v Tovarni meril v Slovenjem Gradcu. Pravi tako:

»Večina dijakov naše skupine je bila že lansko leto v drugem polletju vsak teden en dan v Tovarni meril. Tako smo bili s tovarniškim vodstvom in s proizvodnjo v glavnem že seznanjeni. Novo v letošnjem delu je bilo to, da smo ostali vseh štirinajst dni na istem delovnem mestu, in to, da smo morali spoznati zgodovino podjetja, njegovo upravo, finančno poslovanje, delavsko samoupravljanje ter tehnološki proces enega izmed proizvodov. Vsekakor so nam pri tem dobro služile smernice, ki nam jih je ob odhodu na delo dala šola.

Po prihodu v tovarno so nas razporedili v dve skupini: prva je delala v montažnem oddelku, druga pa v oddelku za trikotke. S tem so nas sicer nekoliko razbili, vendar se drugače ni dalo urediti. Delali smo večinoma na lažjih delovnih mestih. Sprva smo bili še precej nerodni, in so nam morali mojstri večkrat znova razložiti postopek. Že po nekaj dneh pa smo začeli delati pravilno, dosegli smo norme in zadovoljstvo je bilo na obeh straneh.

Nekoliko težje smo letos skrbeli za pestrost dnevnikov. Ker je bilo delo bolj enostavno in razen tega vseh štirinajst dni enako, smo točneje opisali in opremili s skicami le dnevnik za prvi dan prakse, pozneje pa smo le še dostavljali doseženo število dnevnih proizvodov in ga primerjali z normo.

Se dve iz dijaške prakse

Poseben poudarek je bil letos na spoznavanju upravnega in samoupravnega aparata ter na proučevanju zgodovine in perspektiv podjetja. Priznati moram, da so nam v Tovarni meril res zelo mnogo povedali o vsem tem. Posamezni člani vodstva od direktorja pa do finančne knjigovodkinje so nas seznanili s podrobnimi podatki o zgodovini, organizaciji uprave, o sindikatu, delavskem svetu, finančnem poslovanju ter o tehnološkem procesu. Pripravili so nam celo predavanja o teh temah. V prihodnje bi bilo morda dobro, da bi s tem študijem začeli že takoj prvi teden.

Ko smo montirali obešalnike, je delal vsak eno fazo. Pri tem smo dobro spoznali pomembnost vsakega udeleženca v proizvodnem procesu: če je le eden za hip prenehal z delom, je ustavil vse.

Z delavci smo se dobro razumeli. Spoznali smo se in zdaj še bolj cenimo njihovo delo; izginila je vsa domišljavost in podcenjevanje fizičnega dela.

Ob odhodu smo se prisrčno poslovili od sodelavcev in vodstva.

S proizvodnim delom smo bili v glavnem zadovoljni; želeli bi si kvečjemu to, da bi nam v bodoče zaupali tudi kako težje delo, na primer ob strojih, da bi še bolj začutili, da smo pravi delavci, potrebni v proizvodnem procesu, in da lahko z marljivim delom koristimo.

Kutnik Ferdo je doma na Ravnah in je v III. letniku. Skozi vso gimnazijo je že imel tehnično vzgojo: v prvem letu je bil v kovinski stroki v delavnicah izobraževalnega centra, v drugem letu je bil na proizvodnem delu v jeklarni, letos pa je delal v metalurškem laboratoriju železarne. V svojem poročilu pravi takole:

»Kakšni občutki so nas navdajali tiste dni pred odhodom na proizvodno delo? Čeprav smo na delo v podjetje odhajali zdaj že drugič, nas je vendar nekoliko skrbelo in zato smo se dosti pogovarjali o tem. Namen nam je že bil v glavnem znan iz lanskega leta, letos pa smo stali tudi pred novimi nalogami, zlasti seminarska naloga nas je skrbela. Nekateri so z optimizmom gledali in pričakovali to novo zadolžitev, nekaterih pa se je vendarle loteval dvom, kako bodo novosti kos. Razmišljanje in ugibanje je bilo konec tisto jutro, ko smo se zbrali pred železarno in čakali, da pridejo po nas.

Že prej v šoli smo se odločili, kam bo kdo šel. Naša skupina, 8 nas je bilo, je bila namenjena v metalurški laboratorij železarne. Porazdelili so nas po oddelkih. Povsod so nas lepo sprejeli in nikjer nismo imeli vtisa o kakršnem koli nerazpoloženju do nas. Mentor, inž. Letonja, nas je seznanil z osnovnimi nalogami metalurškega laboratorija v železarniškem delovnem organizmu, spoznal nas je z našimi delovnimi mesti in se na kratko pogovoril o seminarskih nalogah.

Prvič smo stali pred tako seminarsko nalogo, katere snov zajema izvenšolsko problematiko. Delo, pridobivanje znanja ob praktičnem delu in iskanje ustreznega gradiva naj prispeva k zgradbi in smiselni urejenosti naloge; pisati pa bo treba tako, da bo znanje pridobljeno pri delu in zbiranju gradiva, povezano z našim teoretičnim znanjem iz fizike, kemije in kristalografije.

Gradiva ni bilo za vse teme enako veliko. Mnogo smo segali tudi po tuji literaturi (večinoma angleški, delno tudi nemški). Koliko več bi mogli napisati, če bi tuji jezik bolje obvladali! Pa vendar se nam zdi tistih par prevedenih strani velika pridobitev, posebno še povzetki, ki smo jih vstavili v nalogo. Bili so tudi taki, ki niso mogli dobiti literature — ti so se v glavnem naslanjali na razgovore z mentorjem in laborante ter na njihove delovne izkušnje. Vsekakor smo dolžni zahvalo za veliko pomoč mentorju in laborantom.

Tak način sestavljanja seminarske naloge se nam je zdel in se nam zdi še danes zelo smiselni, in smo ga vsi z razumevanjem sprejeli. Všeč nam je bilo tako delo in prav gotovo smo vsi veliko pridobili. Pri nekaterih temah kot so na primer ultrazvok, delo z izotopi, prekaljivost, je bil program študijskega dela tako zanimiv in pester, da je marsikateri začel misliti na poklicno usmeritev na to področje.

Pri tem delu smo spoznali še nekaj, kar nas ni nikoli prej vznemirjalo, in česar se sploh nismo zavedali: potrebe po občutku odgovornosti smo se zavedli in še tega, da je vsako delo in vsak delovni človek za njim vreden spoštovanja. V metalurškem laboratoriju n. pr. naših izmerkov niso upoštevali kot zanesljivo kontrolo proizvodnega procesa, pa jim tega nismo

zamerili, čeprav bi bili zelo ponosni, če bi nas vzeli tako čisto zares. V njihovi previdnosti smo videli skrb, ko bi napačni izmerki pomenili izgubljene šarže, izgubljene tone jekla. Koliko proč vrženega kruha bi to bilo!

Ko smo se zadnji dan zbrali in razpravljali o našem povratku v šolo, je nekdo rekel: »Kakšno oceno si zasluži kolektiv v metalurškem laboratoriju glede odnosa do nas?« Enoglasno smo rekli: »Odlično!« Tako dobrih odnosov res nismo pričakovali. Ob dobri volji naših sodelavcev in obojestranskem sodelovanju je bil uspeh letošnje etape proizvodnega dela zelo lep in zlasti poln lepih doživetij. To zadovoljstvo, ki smo ga tako polno začutili, je veliko vrednota. Škoda, da v četrtem letniku ob pripravah na zaključni izpit za nas ni več proizvodnega dela.

Leta 1945 so delavci naših treh dolin uspeli, da je republika ustanovila gimnazijo na Ravnah. Zdaj, ko gre gimnazijska mladina vsako leto v proizvodni proces med delovne ljudi v gospodarstvu, so ti delovni ljudje postali tudi sooblikovalci mlade generacije. Upamo, da je to koristno za vse: za gimnazijske vzgojitelje, za proizvajalce v gospodarstvu, zlasti pa za mladino. Na gimnaziji smo zlasti veseli, da smo v podjetjih našli toliko razumevanja za nove vzgojne oblike, kljub temu, da motimo redni proizvodni proces. Vsem priznanje in hvala!

Sidro Admiral —
nekoč znak
ravenskih fužin

Metalurški inštitut v Ljubljani

Raziskovalna ustanova s področja proizvodnje in rabe železa in jekla

Čeprav imenitno sodelujemo z MI in imamo tam cel kup prijateljev ter celó vodilne funkcionarje, povzemamo ta popis po »Zasavskem tedniku« z dne 16. V. 1963. Tako kratko in jasno je tam povedano o tej pomembni ustanovi, da bi zlepa ne znal kdo več tako.

Metalurški inštitut je bil ustanovljen po osvoboditvi leta 1947 kot ena od prvih raziskovalnih ustanov z namenom, da izvršuje prepotrebna raziskovanja s področja proizvodnje in rabe železa, jekla, težkih in lahkih kovin ter nekovin. Hkrati naj daje praktične in teoretične osnove študentom metalurgije ljubljanske montanistike, ki je bila tedaj edina metalurška šola v naši državi. Z delom je pričel inštitut 1. maja 1950. Tedaj je bil v sklopu montanistike v Ljubljani, pozneje neposredno pod pristojnostjo Izvršnega sveta, od leta 1958 pa je prepuščen Združenju jugoslovanskih železarn kot posebna raziskovalna ustanova.

Če je danes ustanovitelj Metalurškega inštituta Združenje jugoslovanskih železarn, s tem ni rečeno, da je njegovo delo osredotočeno le na probleme črne metalurgije. Z raziskovanji s področja predelave rud, izkoriščanja domačih goriv za proizvodnjo surovega železa, jekel in njihove predelave je zasedena komaj polovica inštitutovih raziskovalnih kapacitet. Ostala raziskovanja so posvečena zlasti problemu naše predelovalne in kovinske industrije, metalurgije kovin, proizvodnji nekovin ter visokotemperaturnih in posebnih keramik.

Metalurški inštitut se ne omejuje le na raziskovanja, temveč gre do industrijske realizacije, kar se izraža v njegovi organizacijski razdelitvi, ki je naslednja:

Družbeno upravno vodstvo Metalurškega inštituta sestavljajo tile organi:

— svet Metalurškega inštituta, v katerem so predstavniki Združenja jugoslovanskih železarn, strokovnih sodelavcev inštituta, Izvršnega sveta SRS in fakultete;

— upravni odbor Metalurškega inštituta;

— strokovni kolegij, v katerem rešujejo raziskovalci inštituta strokovna vprašanja;

— direktor Metalurškega inštituta.

V nadaljnjem navajamo nekaj podatkov o splošni dejavnosti Metalurškega inštituta, ki označujejo tudi njegov pomen.

Notranja organizacijska razdelitev Metalurškega inštituta je naslednja:

— administrativni oddelek za računovodstvom in finančnim odsekom,

— oddelek za načrt in izvrševanje raziskovalnega dela,

— splošni tehnični oddelek s konstrukcijskim birojem, gradbenim birojem in delavnicami,

— kemijski oddelek s kemijsko-analitskim in kemijsko-tehnološkim odsekom,

— oddelek za goriva,

— oddelek za rude in kovine,

— oddelek za železove rude in grodelj,

— metalurško tehnološki oddelek,

— splošni metalurški oddelek.

Oddelki so razdeljeni na odseke, laboratorije in delavnice. Poskusni in polindustrijski agregati so nameščeni v dvoranih in delavnicah inštituta ter so na razpolago raziskovalcem vseh oddelkov.

Razvoj svetovne tehnike terja stalno tesno sodelovanje proizvodnje z raziskovalnimi ustanovami. Kot organ Združenja

jugoslovanskih železarn je Metalurški inštitut v Ljubljani zaposlen zlasti z reševanjem problemov naših železarn. S permanentnimi raziskovalnimi nalogami opravlja delno kontrolo nekaterih izdelkov, ocenjuje njihovo kakovost in predlaga na podlagi doseženih rezultatov izboljšave kakovosti in tehnoloških postopkov. Sodeluje in pomaga pri reševanju problemov ob uvajanju novih, kvalitetnejših proizvodov in izvršuje v svojih laboratorijih in na polindustrijskih napravah naloge, ki so v tesni zvezi s proizvodnjo črne metalurgije.

Poleg osnovnih nalog fundamentalno znanstvenega značaja, ob katerih vzgaja Metalurški inštitut svoj raziskovalni kader, in ustvarjanja teoretične osnove za aplikativne in rutinske preiskave, se venomer več obseg raziskav, ki služijo neposredno napredku proizvodnje črne in barvaste metalurgije, rudnikov premogov in rud, tovarn proti ognju odpornega materiala, elektro in strojne industrije ter predelovalne kovinske industrije.

V zadnjih letih se širi tudi obseg nalog za izdelavo idejnih, investicijskih in glavnih projektov za tehnološke postopke in izgradnjo metalurških objektov v tu- in inozemstvu.

Strokovni kader Metalurškega inštituta sodeluje pri izvrševanju polindustrijskih in industrijskih poskusov, ki jih vršijo obstoječa industrijska podjetja in podjetja v izgradnji na domačih in inozemskih poskusnih in industrijskih agregatih.

Dejavnost inštituta je dinamično povezana z razvojem in potrebami naše dejavnosti, uveljavlja se pa tudi v drugih panogah gospodarske dejavnosti, kolikor ima v te namene strokovne in materialne pogoje. Osnovo dela pa predstavlja vsekakor razvoj sodobne znanosti, njena dognanja, dosežki raziskovanj znanstvenih in raziskovalnih inštitutov; k temu spada uvajanje novih postopkov in tehnologije v proizvodnjo, širjenje surovinske baze na nove in kvalitetne proizvode pri istočasnem prehodu od klasičnih k modernim postopkom.

Strokovni kader Metalurškega inštituta je izšolan na domačih in inozemskih fakultetah, strokovnih šolah, znanstvenih inštitutih in industrijskih obratih. Med njegove stalne sodelavce spada znanstveno strokovni kader fakultete za naravoslovje in tehnologijo — oddelek za montanistiko in metalurgijo ljubljanske univerze, kakor tudi visoko kvalificirani kader naše metalurške in rudarske industrije. Tesna povezanost inštituta z industrijo se izraža zlasti v sodelovanju pri strokovnih predavanjih, prirejanju posvetovanj in simpozijev, ki so tudi mednarodnega značaja.

Pomemben je tudi prispevek sodelavcev inštituta v strokovnih publikacijah, v domači in inozemski strokovni literaturi, kakor tudi z referati na mednarodnih strokovnih kongresih.

Metalurški inštitut je s svojimi sodelavci razvijal nove tehnološke postopke, ki so patentirani doma in v inozemstvu. Veliko pozornost posveča zlasti proizvodnji koksa v kosih iz lignitov in rjavih premogov; pridobivanju pitne vode iz morske vode; delal je poskuse proizvodnje belega in sivega surovega železa z različnimi rudami in gorivi oziroma reducenti na polindustrijski napravi nizkojaškega plavža, čigar konstrukcija je patentiran prototip Metalur-

Poslopje Metalurškega inštituta v Ljubljani

RAZGLAS

Na ponovne in ponovne opomine in zahteve zdravstva, socialnega zavarovanja in inšpekcije dela zaradi številnih poškodb, ko prizadeti ne uporabljajo predpisanih zaščitnih sredstev (zaščitna očala, zaščitne obrazne mreže, azbestna zaščita, gamaše itd.), bo po sklepu delavskega sveta od 1. julija 1963 naprej predložen vsak tak propust disciplinski raziskavi in kazni.

Kolikor obratovodje in mojstri ne bodo uvedli te varnostne discipline, bodo prvi odgovorni, kolikor pa bo krivda na prizadetem, bo odgovarjal pač sam.

Kolektiv je pravzaprav sram, ko mora po tolikem pojasnjevanju sedaj po desetletni intenzivni borbi proti nesrečam pri delu vključevati še kaznovanje, ampak vsi odgovorni družbeni forumi z vso pravico zahtevajo red tudi pri železarni Ravne.

Samo ozrimo se po teh vzrokih nesreč — napaka za napako in nevarni propusti — azbestne zaščite se niti za tisto minuto zlepa kdo ne dotakne več, kaj šele zaščitnih gamaš pri ulivanju, pa zato toliko opeklin. Ali, v vsestransko ozki valjarni delamo z golimi meči in so zato hude opekline toliko bolj pogoste, zaščitnih obraznih mrež skoro ne uporabljamo, zaščitna očala pa so prepogosto samo na čelu itd.

Ta odgovornost osebnega varstva je sedaj končno pribita in bo propust zadel slehernega tudi disciplinsko.

Nihče ne želi kaznovanja in smo vsi proti, vsi skupaj pa smo toliko bolj dolžni upostaviti varno delo.

škega inštituta. Izkušnje in rezultati, doseženi na tem agregatu, so bili izmenjani z rezultati dela zahodnoevropskega komiteja za nizki plavž v Belgiji.

Oddelek za oplemenitenje in tehnologijo mineralnih surovin je razvil in patentiral prototip jugoslovanske flotacijske celice, ki je bila izdelana v sodelovanju z Rudniki svinca in topilnico Mežica, kjer tudi že obratuje. — Poizkusne celice obratujejo tudi že v inozemstvu, kamor so bile prodane in kjer vlada zanje veliko zanimanje.

Metalurški inštitut je član združenja »RUDIS« v Trbovljah. Sodelovanje, ki ga lahko nudi temu združenju, je zelo obširno, obojestransko koristno, lahko pa služi zlasti razširjanju delokroga včlanjenih tovarn, ki izdelujejo konstrukcije in opremo za rudarske in metalurške obrate. Velike možnosti, ki se odpirajo naši industriji v afriških in azijskih deželah, terjajo temeljite študije surovinskih baz in materialov. Glede na posebne razmere teh dežel, nerazvite industrije, različnih surovin in delovnih pogojev se ni mogoče posluževati že uvedenih in klasičnih tehnoloških postopkov pri načrtovanju proizvodnih objektov. Številne zahteve po študiju, izdelavi idejnih in investicijskih programov ter po ponudbah za izgradnjo objektov, ki prihajajo iz teh dežel, terjajo predvsem poznavanje surovinske baze, to je razpoložljivega materiala, ki ga je treba analizirati in tehnološko preiskati.

Prav za osnovne preiskave materiala in njegove porabnosti lahko nudi Metalurški inštitut svoje sodelovanje. V svojih laboratorijih za rude in kovine, goriva, kemijske analize in tehnologije, toplotne tehnike in mineralurgije, metalurške tehnologije in splošne metalurgije ter s svojim raziskovalnim kadrom lahko inštitut merodajno izvršuje in rešuje naloge v zvezi s takšnimi projekti. Konstrukcijski biro inštituta je sposoben izdelati projekte za metalurške objekte.

Vsa navedena dejavnost inštituta je tudi njegov program za nadaljnje delo, ki se vedno tesneje povezuje z razvojnim programom naše industrije. Inicijativnost raziskovalnega kadra je v neposredno pomoč razvojnemu oddelku industrijskih podjetij ter tako posredno vpliva na pospeševanje proizvodnje in izboljšanje kvalitete izdelkov, ki postajajo tako konkurenčni na svetovnem tržišču.

Za uveljavljanje delovnih organizacij, včlanjenih v združenju »RUDIS«, za plasiranje svojih proizvodov na domačem in tujem tržišču, za razširjenje delokroga in asortimenta izdelkov kakor tudi za njihovo konkurenčno sposobnost glede cene, kvalitete in sodobne tehnologije, so vsekakor potrebna studiozna in raziskovalna dela, ki jih lahko nudi Metalurški inštitut v Ljubljani.

Še ruski primer skrbstva za varno delo

Ljubo Bekar, ki ga bralci našega lista že poznajo in ki je nad 30 let živel oziroma delal v SZ, nam je nedavno poslal še naslednji popis ukrepov za varnost dela v SSSR.

V podjetjih mesta X. so na primer začeli uvajati tristopenjsko kontrolo po varnostni tehniki in industrijski higieni.

Prva stopnja kontrole

Vsak dan do začetka dela mojster in družbeni inšpektor zaščite pri delu oddelka pregledajo delovna mesta. Zanima jih vse: kako so oblečeni delavci, uporabljajo li zaščitna sredstva, kakšno je stanje strojev in zaščitnih naprav, instrumenta in orodja.

Pri pregledu dajejo napotke sodelavcem in pomanjkljivosti beležijo. Nato delavcem poročajo o stanju naprav v HTV.

Ako opazijo pri obhodu pomanjkljivosti, katerih ne morejo odpraviti sami, na primer: ventilacija, elektronaprave itd., sporočijo to načelniku obrata.

Druga stopnja kontrole

Vsak teden (navadno v petek) načelnik obrata ali njegov namestnik skupno s predsednikom komisije HTV obhodi oddelke. Vse pripombe, pomanjkljivosti ali kršitve varnostnih pravil in norm vpiše v dnevnik načelnika obrata.

Tam določijo osebe, ki so odgovorne za odstranitev pomanjkljivosti, ter roke za odstranitev.

Če so pomanjkljivosti take, da jih ne more odpraviti obrat sam, se mora načelnik obrata do specializirane podjetja (glavnemu mehaniku, energetiku itd.).

Po obhodu obrata izda načelnik odločbe za odstranitev pomanjkljivosti.

Tretja stopnja kontrole

Vsak mesec glavni inženir in šef oddelka za delovno varnost ter predsednik komisije HTV podjetja pregledajo stanje varnostne tehnike in higieni v obratih podjetja.

Po pregledu sestavijo zapisnik, v katerem se določijo odgovorne osebe za odstranitev pomanjkljivosti oziroma tudi že postavijo roke za odpravo teh. Glavni inženir vpiše svoje pripombe v dnevnik načelnikov obratov.

Po pregledih skliče glavni inženir sestanek vseh načelnikov obratov in oddelkov, članov komisije HTV ter višje družbene inšpektorje (sindikalne). Na sestanku obravnavajo vprašanja varnostne tehnike ter sprejmejo plan dela na podlagi kontrole in predlogov.

Vsak dan pregledajo svoje oddelke vsi mojstri skupaj s sindikalnimi inšpektorji.

S tako doslednostjo so dosegli, da v nekaterih oddelkih, na primer v motornem in mehauskem, leta 1961 sploh ni bilo poškodb.

Največ pomanjkljivosti so odstranili z obratnimi kadri. Vse je odvisno, ali je v obratu zadostna kontrola ter zahteva kolektiva, da takó vodstvo kot vsi izvrševalci spoštujejo predpise o zaščiti pri delu.

L. B.

Verjetno so bile te pogoste in dosledne kontrole s poukom predvsem začetni ukrepi in je potem, ko je prišlo to skrbstvo v pašnjo vseh ljudi, morda ta obhodni nadzor lahko tudi redkejši. Vsekakor izreden pouk, kako dosledno je treba ukrepati za upostavitev varnega dela. (Naša pripomba.)

(Ko je bil v Domu železarjev še prejšnji upravnik.)

Brecelj: — Tovariš direktor, kadar pride tujec na Ravne in vidi vas, pač misli, da je pri nas pomanjkanje hrane.

Klančnik: — Tovariš upravnik, če pa potem ta pogleda vas, je prepričan, da ste temu vi krivi.

(Seveda moramo za druge bralce pojasniti, da je ta besedni blisk na liniji oziroma na teži prizadetih.)

SLIKE — smo za to številko dobili prav lepe. Avtorjev seveda nismo povsod označili, zato tu povemo, da je največ teh reči posnel ta mladi Očepek. Pa Maks Dolinšek ima svoje, Rudi Gradišnik, največjo Kovačič iz Maribora itd.

Od navedene firme smo prejeli teleprinter sledeče vsebine: »IZREKAMO VAM ISKRENO SOŽALJE ZA OB POTRESU TAKO NESREČNO PRIZADETE PREBIVALCE SKOPJA. IZVOLITE, PROSIMO, ODTEGNITI OD NAŠEGA ZADNJEGA RAČUNA ŠT. 4018 POLOVICO ZNESKA ZA VAŠE TAKO TEŽKO PRIZADETE ROJAKE.

DOLOMITEFRANCHI«

Gre za pomoč skoro pol milijona dinarjev, ki jih navedena firma, s katero smo v poslovni zvezi, odstopa prizadetemu prebivalstvu Skopja.

Nalog smo takoj izvršili ter obvestili o plemenitem odzivu vse merodajne, tu pa velikodušni akt z veseljem še posebej objavljamo za vso našo železarsko domačijo.

HUDA NESREČA V ŽELEZARNI NIŠIČ

V železarni »Boris Kidrič« v Nišiču so utrpeli hudo nesrečo in izgubo. Sedem sodelavcev je umrlo, več pa jih je težko poškodovanih. Prevrnila se je livna ponovca z vso šaržo, ko so jo prenašali z žerjavom in je privez popustil. Žareče železo je brizgnilo po vsem okolju ter hudo prizadelo toliko sodelavcev.

Železarjem Nišiča smo izrekli sožalje kolektiva.

Tudi ob tej prizadeti vesti: pazimo, pazimo! Po vseh železarnah so podobni opravi in povsod je redna in dosledna kontrola prenosnih elementov prve važnosti in v prvi dolžnosti.

In za slovo še enkrat Šentanel. Vse je bilo v cvetju, potem pa je huda ura šla tudi čez ta kraj ter vzela svojo mero

Mladi obisk

15. julija so obiskali Ravne prvi maturanti slovenske gimnazije v Celovcu. Tu so namreč začeli izlet po Sloveniji na povabilo Sveta za šolstvo SRS oziroma krajevnih odborov SZDL. Z abiturienti je bil njihov ravnatelj prof. dr. Jožko Tischler in nekaj profesorjev. Na Ravnah je goste sprejel predsednik SZDL Jože Kolmančič. Obiskali so gimnazijo, pogledali muzej in študijsko knjižnico, potem pa stopili še na Prežihov grob v Kotlje.

V železarni je mladi obisk pozdravil komercialni direktor Boris Florjančič ter jim razkazal in tolmačil obrate. Ravnatelj dr. Tischler je po ogledu tovarne pomembno postavil: »To je taka tovarna (delo in red), da bi se vsakemu delavcu posebej odkril...«

Hvala za lepo priznanje.

Prepričani smo, da so dobili v naši deželi povsod najboljše vtise.

V prihodnji številki bomo torej bliže popisali zgodovino koroškega železarstva. Naši so menda delali povsodi. Če ima kdo še kako zanimivo sliko katerih koli koroških fužin, naj jo posodi za objavo.

Uredništvo

STROŠEK ZA »KOROŠKI FUŽINAR«

Po zakonu o tisku objavljamo (menda edini v državi) stroške za prejšnjo številko našega lista, in sicer:

ČP »Mariborski tisk« — tisk	523.930 din
ČP »Mariborski tisk« — klišeji	63.930 din
ČP »Mariborski tisk« — odprema	4.755 din
Honorarji za tekstni in slikovni material	47.000 din

Skupaj . 639.615 din

Ker je bila številka obsežnejša, je strošek toliko večji, sicer v tem času niso podražili nobene storitve. Pričakujemo pa seveda zmerom pocenitev, ker smo tudi železarne lani pocenile plemenita jekla kar za 15 odstotkov in bi se morala draginja za nami kar na splošno zrušiti.

Ravenski muzej se naprej izpopolnjuje odprli smo frnjačo

Tik ob izidu lista smo ob muzejskih eksponatih na gradu Ravne odprli še — sedaj že starosvetno — frnjačo. Zanimiva sto- in stoletna naprava, v kateri so sušili lan in sadje. Tudi terice so udarile svojo pesem.

Vso to zadevo je odlično popisal Beno Kotnik v prejšnji številki našega lista (glej strani 27 do 30), o otvoritvi pa bomo povedali kaj več prihodnjič.

Da, tudi muzej se bogati — naslednjo zbirko pripravlja spet agilna Muta.

France in Pepe sta sicer prijatelja, ampak v laseh sta si kdaj pa kdaj le. France ima namreč lepo svetlikajočo se plešo, medtem ko Pepetu ne manjka niti en las, le siveti so mu že začeli. Na račun pleše je moral torej France od Pepeta marsikatero požreti, dokler se plešasti ni nekoč pošteno znašel:

Pepe spet: — Tebi pa še ni posivel noben las...

France: — Ja, lejga, kdaj pa si že videl osla, da bi bil golobučen, vsak postane siv...

Redakcija te številke je bila zaključena
14. avgusta 1963.

Izdaja upravni odbor Železarne Ravne — Urejuje uredniški odbor — Tiska: CP Mariborski tisk v Mariboru — Odgovorni urednik: Avgust Kuhar